

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Ústav primární a preprimární edukace

Volnočasové aktivity dětí předškolního věku

Bakalářská práce

Autor: Zuzana Uhlířová
Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Učitelství pro mateřské školy
Vedoucí práce: doc. PhDr. Jana Marie Havigerová, Ph.D.

Hradec Králové

2018

Zadání bakalářské práce

Autor:	Zuzana Uhlířová
Studium:	P14K0049
Studijní program:	B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor:	Učitelství pro mateřské školy
Název bakalářské práce:	Volnočasové aktivity dětí předškolního věku
Název bakalářské práce AJ:	Free time activities of kindergarten's children

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Práce je zaměřena na studium vlivu volnočasových aktivit u dětí předškolního věku. Základní řešenou otázkou jsou přínosy, resp. zátěže plynoucí z pravidelné účasti na řízených (organizovaných) volnočasových aktivitách. V první části práce bude popsán současný stav poznání ve dvou základních sledovaných oblastech: psychosociální vývoj dítěte předškolního věku (v úzkém slova smyslu, tj. 5-7 let) a problematika volnočasových aktivit. Ve druhé části práce bude navržena a realizována vlastní výzkumná studie. Cílem práce bude popsat pozitivní i negativní vlivy volnočasových aktivit na dítě i nejbližší rodinu. Výzkumný design se bude opírat o tzv. mixed design: extenzivní část bude realizována jako dotazníkové šetření v rámci 3 různých dotazníků (vedoucí volnočasových aktivit, učitelka MŠ a rodič). Intenzivní část bude mít podobu polostrukturovaných rozhovorů s rodiči vybraných respondentů, vybranými dětmi, jejich učitelkami v mateřské škole a vedoucími jejich volnočasových aktivit. Do druhé části výzkumu budou respondenti vybráni dle principů metody extrémních skupin (N=6). Cílem bude popsat přínos i zátěž konkrétních volnočasových aktivit na konkrétní dítě, a to z pohledu všech zainteresovaných. Získané údaje budou interpretovány a diskutovány v kontextu současného poznání.

Csikszentmihalyi, Mihaly (1996). Flow. O štěstí a smyslu života. ISBN: 978-80-262-0918-8.
Vágnerová Marie (2000). Vývojová psychologie. Dětství a dospívání. ISBN: 978-80-246-2153-1.

Garantující pracoviště:	Ústav primární a preprimární edukace, Pedagogická fakulta
Vedoucí práce:	doc. PhDr. Jana Marie Havigerová, Ph.D.
Oponent:	PaedDr. Vladimíra Hornáčková, Ph.D.
Datum zadání závěrečné práce:	18.12.2015

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala pod vedením vedoucí práce samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové, dne

.....

Poděkování

Děkuji doc. PhDr. Janě Marii Havigerové, Ph.D. za odborné vedení a cenné rady, které mi při zpracovávání práce poskytla.

Anotace

UHLÍŘOVÁ, Zuzana. *Volnočasové aktivity dětí předškolního věku*. [Bakalářská práce]. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2018. 91 s.

Předmětem této bakalářské práce jsou volnočasové aktivity předškolních dětí, což pro účely této práce představuje děti v posledním roce předškolní péče, tedy ve věkovém rozmezí od 5 do 7 let. Zabývá se problematikou volného času včetně historických a filosofických souvislostí, pojetím raného dětství v historickém kontextu, popisem vývoje dítěte v předškolním věku, vymezením základních pojmů z oblasti volnočasových aktivit, jejich možným dělením a přináší také výčet příkladů volnočasových aktivit, kterým se mohou předškolní děti věnovat. Dále práce popisuje současný stav poznání v oblasti pozitivních a negativních konsekvencí z volnočasových aktivit plynoucích. V rámci této práce byl proveden výzkum mezi rodiči, učitelkami v MŠ, vedoucími volnočasových aktivit i dětmi samotnými. Metodou dotazníkového šetření a polostrukturovaných rozhovorů byla získávána data, ze kterých vyplývá, jakým způsobem předškolní děti svůj volný čas tráví, kolik dní v týdnu věnují řízeným volnočasovým aktivitám a jakému druhu volnočasových aktivit se nejčastěji věnují. Práce se zabývá také problematikou motivace k výběru těchto aktivit a jejich pozitivními i negativními důsledky.

Klíčová slova: předškolní věk, volnočasové aktivity, pozitivní a negativní konsekvence volnočasových aktivit, motivace k výběru, přístup k volnočasovým aktivitám.

Annotation

UHLÍŘOVÁ, Zuzana. *Free time activities of kindergarten`s children*. [Bachelor thesis]. Hradec Králové: The University of Hradec Králové, Faculty of Education, 2018. 91 p.

The subject of this bachelor thesis is leisure activities of preschool children, which, for the purpose of this thesis, represents children in the last year of preschool care, i.e. aged 5 to 7 years. It deals with the issue of free time including historical and philosophical contexts, the concept of early childhood in the historical context, describing the development of a child in pre-school age, defines the basic concepts of leisure activities, their possible categories and also provides examples of leisure activities that can be attended by preschool children. The thesis also describes the current state of knowledge about the positive and negative consequences of these leisure activities. In this work, research was carried out between parents, teachers in kindergartens, leaders of leisure activities and children themselves. Through the questionnaire survey and semi-structured interviews, data were obtained that show how pre-school children spend their leisure time, how many days a week they spend on leisure time activities and what kind of leisure activities they most often do. The bachelor's thesis deals also with the motivation for choice of these activities and their positive and negative consequences.

Key words: pre-school age, leisure activities, positive and negative consequences of leisure activities, motivation to choice, attitude to leisure activities.

Obsah

Úvod.....	8
1 Cíl práce.....	10
2 Volný čas	11
2.1 Vymezení pojmu „volný čas“	11
2.2 Volný čas v historickém kontextu.....	12
3 Dítě do sedmi let v historickém kontextu.....	14
4 Dítě předškolního věku.....	18
4.1 Vymezení pojmu „dítě předškolního věku“	18
4.2 Vývoj dítěte předškolního věku	18
5 Volnočasové aktivity dětí předškolního věku	23
5.1 Vymezení základních pojmů.....	23
5.2 Dělení volnočasových aktivit.....	24
5.3 Nabídka volnočasových aktivit	24
5.4 Pozitivní konsekvence volnočasových aktivit	27
5.5 Negativní konsekvence volnočasových aktivit	31
6 Metodologie výzkumu.....	35
6.1 Výzkumné otázky.....	35
6.2 Výzkumné metody	35
6.3 Procedura.....	36
6.4 Konstrukce dotazníků.....	37
6.5 Výzkumné soubory	38
7 Výsledky výzkumného šetření	41
7.1 Dotazníkové šetření.....	41
7.2 Polostrukturované rozhovory	62
8 Diskuse výsledků.....	74
8.1 Dotazníkové šetření.....	74
8.2 Polostrukturované rozhovory	80
8.3 Limity výzkumu	83
Závěr	85
Seznam použitých zdrojů.....	87
Seznam příloh	91

Úvod

Dětství dnešních dětí se od dětství jejich rodičů značně liší. Změnil se život, jaký vedeme my, dospělí, a tím i svět našich dětí. Přibyla nebezpečí, před kterými své děti chráníme a zvýšily se také nároky na ně kladené. Ve snaze co nejlépe své děti vybavit do života a začít s jejich rozvojem ve všech oblastech včas, vyhledávají rodiče již od nejútlejšího věku dítěte nejrůznější volnočasové aktivity. Samozřejmě, že ne všichni rodiče mají k jejich výběru právě tuto motivaci. Někteří projektují do života svých dětí vlastní nenaplněné ambice a na druhé straně, ne všichni rodiče se rozvojem svého dítěte vůbec zabývají. Jako rodiče, a zároveň jako učitelku v mateřské škole, mne zajímá otázka prospěšnosti těchto aktivit pro předškolní děti. Ve věci prospěšnosti hraje roli nejen četnost aktivit, kterým se dítě věnuje, ale také jejich zaměření, úmysl, s jakým se, jak dítě, tak rodiče, pro určitou aktivitu rozhodli, její náročnost, co dítěti přináší a také, o co dítě v důsledku takto tráveného času přichází. A hlavně těmito otázkami se ve své práci zabývám.

Na volnočasové aktivity předškolních dětí je možné nazírat z pohledu rodičů, dítěte, ale také z pohledu těch, kteří tyto aktivity vedou, či učitelky v MŠ, které často tráví s dětmi největší část dne. Zejména u starších pedagožek se lze setkat s poměrně kritickým postojem k těmto aktivitám i k rodičům, jejichž děti navštěvují více kroužků, než je obvyklé. Tyto učitelky se domnívají, že navštěvování mateřské školy je pro celkový rozvoj dítěte dostačující a není třeba, nebo je dokonce nežádoucí, zatěžovat dítě dalším organizováním času, který má trávit s rodinou, popřípadě hrou s vrstevníky. Oproti tomuto názoru stojí přístup některých rodičů, jejichž předškolní dítě má natolik zorganizovaný čas nejrůznějšími kroužky, že opravdu volného času na hru, poznávání světa, budování vztahu se svými blízkými i obyčejné nicnedělání, mu zbývá minimálně. Přitom právě společné zážitky s rodiči jsou něco, z čeho dítě čerpá jistotu, pocit bezpečí a lásky. Nemám na mysli nějaké mimořádné zážitky jako spíše obyčejné činnosti s rodiči, pomáhání tatínkovi v garáži, mamince v kuchyni, sušení sena, hraní pexesa i společné sledování pohádky v televizi. Otázkou však je, zda odpolední program dětí, které se žádné volnočasové aktivitě nevěnují, vypadá skutečně takto idylicky.

Jiný úhel pohledu, než rodiče a paní učitelky v MŠ, mají vedoucí volnočasových aktivit, kteří jsou při nich s dítětem přítomni, mohou posoudit, jak se dítě v této oblasti vyvíjí i

zda má pro vybranou aktivitu předpoklady. Vedoucí mají v tomto ohledu bezesporu zkušenosti, které rodiče ani učitelky v MŠ mít nemohou.

Pohled samotného dítěte je v tomto věku pochopitelně značně ovlivněn přístupem rodičů. Motivace dítěte je obvykle na rodičích. Motivací samotného dítěte je radost, zábava a atraktivnost konkrétní aktivity. Do jaké míry vychází výběr aktivity ze zájmů dítěte, jeho předpokladů k této činnosti, či zda rodiče volí podle jiných faktorů, je také jedna z otázek této práce.

Zda se dítě věnuje nějaké volnočasové aktivitě, jaké a v jaké míře, odráží mimo jiné také výchovný styl rodičů. Existuje mnoho velmi rozdílných přístupů k výchově. Naše představa o té správné cestě je ovlivněna nejen našim vlastním dětstvím, ale také našimi vlastnostmi, schopnosti i limity. Osobně věřím, že není až tak důležité, pro jaký model se rozhodneme, kolik jsme přečetli knih o výchově, jaké máme vzdělání, finanční možnosti či jak harmonické bylo naše vlastní dětství, ale že důležitá je láska k dítěti a zdravý rozum.

1 Cíl práce

Cílem práce je komplexní pohled na problematiku řízených volnočasových aktivit předškolních dětí, zejména jejich možné pozitivní i negativní konsekvence. Je zřejmé, že míra prospěšnosti či zátěže je individuální. Proto není cílem jednoznačné doporučení, jaké aktivity a v jakém množství jsou pro dítě vhodné a naopak, avšak hlubší pohled na tuto problematiku z více úhlů pohledu.

Konkrétně jsem se zaměřila na následující:

- Úvod do problematiky volného času včetně filozofických a historických souvislostí.
- Pojetí dětství v historickém kontextu s přesahem do současnosti.
- Shrnutí poznatků o vývoji předškolního dítěte v oblasti motoriky, kognitivního, emočního a sociálního vývoje i sebepojetí.
- Zorientování se v terminologii zabývající se volnočasovými aktivitami.
- Vytvoření výčtu příkladů volnočasových aktivit pro děti předškolního věku, které jsou v současné době běžně v nabídce volnočasových organizací.
- Popis možných pozitivních i negativních důsledků volnočasových aktivit pro předškolní dítě.

V praktické části jsem se zaměřila na následující:

- Porovnání názoru učitelek MŠ, rodičů a vedoucích volnočasových aktivit na mimoškolní volnočasové aktivity předškolních dětí. K získání co největšího množství dat byla použita metoda dotazníkového šetření.
- Porovnání tří různých přístupů k volnočasovým aktivitám z pohledu rodiče, dítěte, vedoucího volnočasové aktivity a učitelky v MŠ a to na příkladech konkrétních dětí. Ke sběru dat byla použita metoda polostrukturovaného rozhovoru. Výzkumná skupina se skládá ze šesti dětí, ze kterých se vždy dvě:
 - a) žádné volnočasové aktivitě nevěnují
 - b) věnují nějaké volnočasové aktivitě 1x – 2x v týdnu
 - c) věnují nějaké volnočasové aktivitě 3x a vícekrát v týdnu

Výsledky výzkumu jsou zhodnoceny v závěru práce.

2 Volný čas

Pro každého z nás představuje volno od práce či dalších povinností odlišnou prioritu. Pro některé je práce jednou z nejvyšších hodnot a volný čas považují za něco zbytečného až nepatřičného, pro jiné jsou aktivity, kterým se věnují ve volném čase, nejvyšší prioritou a k práci přistupují jako k nepříjemné povinnosti. Ideální model představuje rovnováha mezi povinnostmi a volným časem (Pávková a kol., 2002).

2.1 Vymezení pojmu „volný čas“

Pojem „volný čas“ používáme běžně a máme o něm zcela konkrétní představu. Jeho vymezením se však zabývala celá řada odborníků. Již 400 let před naším letopočtem se otázkou volného času zabýval řecký filozof Aristoteles (384 – 322 př. n. l.), který jej definoval jako *„čas pro svobodnou volbu činností, spojený s příjemnými prožitky“* (Macková, 2012). Řekové označovali volný čas výrazem „scholé“, který je do češtiny překládán jako „prázdeň“. Nejednalo se však o skutečnou nečinnost, ale o výsadu svobodných občanů, kteří se, v době volna od povinností, mohli věnovat činnostem podle svých zájmů (Kaplánek, 2012). Za nejsmysluplnější způsob vyplnění volných chvil bylo považováno vzdělávání se (Šlégl, 2013). Výraz „scholé“ převzali později Římané a z latinského „schola“ se rozšířil do mnoha jazyků. (Port. *escola*, špan. *escuela*, fr. *école*, it. *scuola*; angl. *school*, švéd. *skola*, hol. *school*, něm. *Schule*, rum. *scoala*, maď. *iskola*, atd.) (Bláha, 2014).

Dnes obvykle nepovažujeme čas, strávený vzděláváním se, za „volný“. Pávková (2012) dokonce uvádí, že vyučování a s ním související činnosti do volného času dětí a mládeže nepatří. Pávková dále z volného času dětí vyčleňuje plnění povinností, které musejí děti vykonávat doma, jako např. pomoc při úklidu.

Profesní zdokonalování se (např. studium odborné literatury) spadá do oblasti tzv. „polovolného času“, ve kterém jsou vykonávány aktivity, které mají povahu jak volného času, tak práce. Příkladem takové činnosti je placená účast v hudební skupině či práce pro vlastní potěšení (Veselá, 1999).

V odborné literatuře se setkáme s definicí volného času v širším, či v užším smyslu. Jako volný čas v **širším smyslu** je označován: *„veškerý čas mimo pracovní dobu, tedy*

včetně spánku, jídla, péče o vlastní tělo, cesty do práce atd.“ (Kaplánek, 2012, s. 25). Volného času v širším smyslu má tedy většina z nás okolo patnácti hodin denně. Volný čas v **užším smyslu** v sobě nezahrnuje *„časové úseky spojené s prací, jako např. cestu do práce, spánek nebo jiný nutný odpočinek. Nepatří do něj také činnosti, které jsou pevně zakotveny v osobním denním programu jednotlivce“* (Kaplánek, 2012, s. 25). Je otázkou, jak chápat označení „činnosti, pevně zakotvené v osobním denním programu jednotlivce“. Pokud se například pravidelně věnujeme nějaké volnočasové aktivitě, a je tedy pevně zakotvena v našem programu, je v tomto slova smyslu vykonávána ve volném čase? Pokud ne, je už samotné označení „volnočasové aktivity“ diskutabilní.

Francouzský sociolog volného času Joffre Dumazedier (1915 - 2002), považuje volno za *„činnost – mimo pracovní, rodinné či společenské povinnosti – která je vykonávána ze svobodné vůle za účelem relaxace, rozšíření si znalostí či za účelem spontánní sociální účasti, při níž jsou svobodně uplatňovány tvůrčí schopnosti“* (Veal, 1992, s. 3). Na této definici je jistě zajímavé to, že volno, je v ní definováno jako činnost. Naproti tomu Australská rada pro zdraví, tělesnou výchovu a rekreaci- ACHPER uvádí, že volný čas je *„stav mysli, pro který je charakteristický optimismus a čas bez povinností. Může představovat rozsáhlou činnost nebo také nečinnost.“* (Veal, 1992, s. 2). Tato definice se jistě velmi blíží běžnému chápání pojmu „volný čas“ je však obtížně použitelná pro definování volného času předškolních dětí.

Pro tuto práci, která pojednává o volném čase předškolních dětí, je výchozí přístup Pávkové (2012) tedy, **že do volného času dětí nepatří vzdělávání se a plnění domácích povinností.**

2.2 Volný čas v historickém kontextu

Při pohledu do historie zjistíme, že až do 18. století existoval volný čas jen pro úzkou vrstvu obyvatelstva a většina obyvatel musela pracovat prakticky po celou dobu bdělosti. Okamžiky bohoslužby představovaly jednu z mála možností odpočinku během dne (Macková, 2012).

Koncem 18. a začátkem 19. století docházelo k mnoha změnám, které způsobily, že se volný čas objevil také v životě obyčejných lidí. Vědeckotechnická revoluce přinesla

lidem dokonalejší stroje, které byly schopné vyrobit v kratším čase větší množství výrobků. Docházelo také k zásadním změnám v zemědělství, jako bylo používání nových hnojiv a pěstování nových plodin (brambory, píceiny), díky kterým byl v Evropě ukončen hladomor. Zásadní změnu přinesly nové způsoby osvětlování, které umožnily přesunout některé práce na dobu, kdy nebylo denní světlo. Významné byly také nové, rychlejší způsoby dopravy zboží a předávání informací (Macková, 2012).

Dnes jsme zvyklí vnímat čas na práci jako oddělenou část dne a považujeme za samozřejmé mít pevně stanovenou pracovní dobu. Ta se však pozvolna vyčleňovala jako zvláštní časový úsek až v 19. století, kdy docházelo k rozšiřování tovární výroby. Člověk začínal pracovat mimo své obydlí a za svou práci dostával mzdu. Je však třeba zmínit, že na počátku 19. století trvala běžná pracovní doba v továrně 14-16 hodin denně. Teprve koncem 19. století byla v některých zemích zavedena desetihodinová pracovní doba a po 1. světové válce téměř v celém průmyslově vyspělém světě – osmihodinová (6 pracovních dní po 8 hodinách). Pracovní týden byl zkrácen na pět dní až v 60. letech 20. století (Kaplánek, 2012).

Celé dny volna tak, jak je vnímáme dnes, jsou záležitostí až konce 19. století, kdy se stále více začínal prosazovat nedělení klid. Dovolená již sice v této době existovala, nebyla však nárokovatelná v určitém časovém rozsahu každý rok. Potřeboval-li se člověk vyléčit, zažádal o zdravotní dovolenou. Bylo také možné dostat dovolenou na vyřízení rodinných záležitostí, které byly nutné, závažné a neodkladné. Nárok na určitý počet dnů dovolené je záležitostí až po první světové válce. A protože zahálka byla společensky nepřijatelná, bylo třeba dobu volna vyplnit nevýdělečnou, avšak užitečnou činností. Vznikala tak celá řada spolků (hasičské, školské, podpůrné, pěvecké, divadelní, turistické i spolky politické) (Macková, 2012). Tyto spolky, které byly většinou určeny pro dospělou populaci, byly jakýmsi předchůdci dnešních volnočasových organizací.

Jak vidíme, v minulosti nebyl volný čas pro všechny vždy samozřejmostí. A protože životní podmínky dětí jsou neoddělitelné od životních podmínek jejich rodičů, je zřejmé, že také dětství prošlo do dnešní doby značnou proměnou. Otázkou vývoje přístupu k dětství a postavením dítěte v rodině i ve společnosti v historickém kontextu se zabývá následující kapitola.

3 Dítě do sedmi let v historickém kontextu

Dětství považujeme za nejkrásnější období života, které je naplněno bezstarostnou hrou. Uvědomujeme si, jak významnou roli hraje dětství v celém budoucím životě člověka. Při pohledu do historie však zjistíme, že ne vždy bylo na dětství pohlíženo tímto způsobem. Tato kapitola popisuje, jak se vyvíjel přístup k dítěti a k ranému dětství (od narození do sedmi let) od pravěkého období až po konec 19. století.

Pravěké období

Vzhledem k nedostatku písemných a hmotných pramenů můžeme pouze odvozovat některé souvislosti ze způsobu života primitivních národů, jejichž dnešní způsob života se velmi podobá pravěkému období. Výchova v pravěku byla založena na nápodobě. Děti byly vždy přítomny při každodenních činnostech rodičů a učily se od nich vše nezbytné pro přežití a žití v souladu s přírodou (Opravilová, 2016).

Starověk (14. st. př. n. l. – 5. st. n. l.)

V **židovském** pojetí byla výchova především záležitostí rodiny. Otec představoval mravní autoritu, která byla respektována. Značné úcty se dostávalo také ženě-matce. Dítě bylo považováno za boží dar, na jehož výchově se podíleli oba rodiče. Děti byly vedeny k poslušnosti božího zákona a k úctě k tradicím izraelského národa. Již nejmenší děti se účastnily všech náboženských obřadů a slavností. Nejdůležitějším výchovným prostředkem byl rodičovský příklad, existovaly však i tělesné tresty. Velký důraz byl kladen na úctu ke starším, mravnost, sebeovládání, věrnost, tichost, na milosrdenství, pokoru, pravdomluvnost, trpělivost, spravedlnost a vzájemnou svornost. Nejvyšší hodnotou byla moudrost získaná jak učeností tak také životními zkušenostmi. Přibližně v 5. st. př. n. l. vznikají při synagogách první školy (Šlégl, 2013).

V **antickém Řecku** rozeznáváme spartský a athénský typ výchovy. Je třeba zdůraznit, že výchovná zařízení byla určena pouze pro děti svobodných občanů. Děti nesvobodných občanů byly vedeny k absolutní poslušnosti a od útlého věku se účastnily pracovních činností rodičů. Ve **Spartě** měla výchova zejména vojenský základ a byla řízena státem. Novorozenci byli prohlédnuti státními úředníky, kteří posoudili jejich sílu a zdraví. Nemocní a slabí byli hozeni do propasti. Pokud vyhovovaly nárokům úředníků, byly děti do sedmi let ponechány u matky. Matky dbaly u chlapců o jejich

tělesný vývoj nutný k vojenské službě. Z vyprávění o hrdinských činech spartských bojovníků se chlapci dovídali o významu hrdinství, slávy a sebeobětování. V sedmi letech odcházeli chlapci do státního ústavu, kde byla výchova zaměřena hlavně na tělesný a vojenský výcvik, otužování a přemáhání bolesti, únavy a hladu. Dívky byly ponechávány i po 7. roce života doma, účastnily se však výchovy gymnastické a taneční. Ženy měly ve Spartě vyšší společenské postavení i úroveň vzdělání, než v Athénách (Šmahelová, 2012).

V **Athénách** byla výchova komplexnější. Rozvíjející se obchod a mořeplavba vyžadovaly základy čtení, psaní a počtů. Dále se vzdělávání zaměřovalo například na astronomii a zeměpisné znalosti. Cílem výchovy byla tzv. *kalokagathia* – ideální soulad tělesné i duševní krásy, dobroty, ctnosti a statečnosti. Na rozdíl od Sparty byla výchova v Athénách soukromou záležitostí rodiny. Do sedmi let byly děti vychovávány doma chůvami, které o děti pečovaly jak po stránce fyzické, tak také prostřednictvím her rozvíjely jejich morální, rozumové i pracovní schopnosti. Soukromé školy pak navštěvovali pouze chlapci z bohatých rodin. Chudí se učili doma řemeslu svého otce. Rozumová výchova dívek byla podceňována (Šlégl, 2013).

Ve starém **Římě** existovala nejprve pouze rodinná výchova. Otec měl absolutní moc a mohl rozhodnout o životě novorozence. Postupně Řím přejímal Řeckou kulturu a systém athénských škol. Až do 4. st. n. l. nepředstavovalo dítě pro společnost žádnou hodnotu. Teprve v roce 374 n. l. byl v Římě vydán zákon, podle kterého je zabití dítěte vraždou. (Šmahelová, 2012)

Středověk

Ve středověku (5. až 15. st.) bylo středem veškerého výchovného působení křesťanství. Zdůrazňovala se výchova k poslušnosti a pokoře. Dětství nebylo chápáno jako výjimečné období a dítě nemělo velkou cenu, dokud se nemohlo podílet na obživě rodiny. S dětmi se zacházelo hrubě a necitelně (Šlégl, 2013). Tělesné tresty byly běžným výchovným prostředkem. Středověká výchova nejmenších dětí vycházela z požadavku bezmezné poslušnosti nejen rodičů, ale především boha. Vzdělání bylo určováno příslušností ke stavům. Dívky byly podceňovány a vzdělávány byly jen výjimečně (Dvořáková, 2015).

Novověk a osvícenství

Velké změny v přístupu k nejmenším dětem přinesl novověk (15. – 16. st.) Stále poměrně vysoká dětská úmrtnost vysvětluje určitou citovou lhostejnost rodičů. Matky se musely podvědomě chystat na to, že jejich dítě nemusí přežít. Avšak oproti hrubému zacházení ve středověku začíná mít dítě a dětství jistou hodnotu. V osvícenství (17. – 18. st.) byla věnována zvýšená pozornost zdraví a hygieně nejmenších dětí. Objevují se počátky nové vědy – pediatrie (Šlégl, 2013).

19. století

Průmyslová revoluce přinesla zakládání manufaktur a továren, ve kterých nebyli zaměstnáváni pouze muži, avšak v důsledku velmi špatné ekonomické situace rodin také ženy a děti. Většina obyčejných lidí se potýkala s bídou, nezaměstnaností, velmi špatnými bytovými i hygienickými podmínkami, nedostatkem potravin a epidemiemi (Šlégl). V některých továrnách byly zaměstnávány již pětileté děti, aby za nejnižší mzdu vykonávaly často velmi nebezpečnou práci. V Anglii čistily malé děti krbové komíny. Běžná byla také práce dětí v zemědělství (Opravilová). Tyto žalostné životní podmínky dětí byly podnětem pro zakládání prvních mateřských škol, opatroven a jeslí (Šlégl).

Na našem území vznikalo v průběhu 19. století několik institucí, které byly zaměřeny na výchovu a vzdělávání předškolních dětí. V důsledku stále větší zaměstnanosti žen vznikaly tzv. opatrovny. První byla zřízena v roce 1832 v Praze Na Hrádku. V roce 1884 vznikly první české jesle, které byly určeny pro děti, jejichž rodiče jim nemohli poskytnout odpovídající péči. Jejich základní funkcí byla zdravotní péče. Pro potomky ze zámožných rodin byly určeny dětské zahrádky, ve kterých se za pobyt dětí platilo. V roce 1869 byla v Praze u sv. Jakuba založena první česká mateřská škola, určená pro děti zaměstnaných rodičů. Děti od 2 do 5 let zde nebyly pouze hlídány, ale byla jim poskytnuta také výchova a výuka. Počet mateřských škol rychle narůstal.

20. století

Důležitý mezník v oblasti postavení dítěte ve společnosti představuje „Ženevská deklarace práv dítěte“ schválená v roce 1924, v níž jsou shrnuty základní principy, které dítě chrání před vykořisťováním a zajišťují mu optimální tělesný i mentální rozvoj. V roce 1959 pak byla vydána „Charta práv dítěte“, která upravila i práva dítěte před

narozením. 20. listopadu 1989 byla Valným shromážděním OSN přijata mezinárodní dohoda „Úmluva o právech dítěte“, která je založena na čtyřech základních principech:

1. právo na přežití – zaručuje zachování života a uspokojení základní potřeb dítěte
2. právo na rozvoj – umožňuje harmonický rozvoj dítěte, včetně práva na vzdělání, volný čas a na svobodu myšlení a vyznání
3. právo na ochranu – chrání dítě před násilím, všemi druhy zneužívání a zanedbávání
4. právo na účast – dává dítěti možnost vyjádřit svůj názor ve všech záležitostech, které se ho týkají (Jedlička, 2015).

Dětství v současnosti

Ve 21. století se dítě stává dospělému, především rodičům, partnerem. V oblasti vzdělávání dětí neřešíme dnes otázku „zda a koho vzdělávat“, avšak „jak vzdělávat“. Existuje celá řada velmi rozdílných výchovných stylů a způsobů vzdělávání a není snadné se v nich zorientovat. Dnešní rodič má k dispozici značný objem informací a mnoho rodičů se o správný vývoj a kvalitní vzdělávání svých dětí aktivně zajímá.

4 Dítě předškolního věku

Předškolní věk představuje přelomové období, které je ukončeno nástupem do první třídy, kde děti čekají pravidelné školní povinnosti. Abychom se mohli zabývat otázkou, v čem jsou pozitiva i negativa volnočasových aktivit pro dítě předškolního věku, je třeba toto období nejprve jasně vymezit a také popsat, jakým vývojem v tomto období dítě prochází.

4.1 Vymezení pojmu „dítě předškolního věku“

„Předškolní věk“ bývá v odborné literatuře chápán různými způsoby. V nejširším smyslu označuje předškolní věk období od narození (někdy i včetně prenatálního období), až po zahájení povinné školní docházky (Langmeier a Krejčířová, 2006). Častěji však bývá vymezen věkem od 3 do 6, resp. 7 let, kdy dítě navštěvuje mateřskou školu (Koťátková, 2014). V této době projde dítě velkým vývojem a to jak v oblasti fyzické, tak také psychické a sociální. V nejužším pojetí hovoříme o období mezi 5. a 6., resp. 7. rokem, tedy o rok předcházející nástupu na základní školu (Bednářová a Šmardová, 2015). Toto období je považováno za nejvhodnější pro učení povinnostem a práci a pro pěstování vůle (Horáková a Suchochlebová, 2009). Tato práce se zabývá volnočasovými aktivitami dětí předškolního věku v nejužším pojetí pojmu „předškolní věk“, tedy **aktivitami dětí, které by měly v následujícím školním roce nastoupit do 1. třídy základní školy.**

4.2 Vývoj dítěte předškolního věku

Hrubá a jemná motorika, grafomotorika

Mezi pátým a sedmým rokem prochází dítě tělesnou změnou, kdy se mění jeho proporce, poměr hlavy a těla, prodlužují se končetiny, břicho přestává být kulaté a vypouklé. V této fázi vývoje výrazně dozrává CNS, proto je schopná přesněji řídit pohyb. Dítě má v tuto chvíli velmi dobré předpoklady pro učení a zvládnutí řady pohybových dovedností (Dvořáková, 2002). Kvalita pohybové koordinace roste. Pohyby jsou stále přesnější, účelnější a plynulejší. Pětileté dítě dokáže hbitě seběhnout ze schodů, skáče, zvládá lezení po žebříku, seskočí z nízké lavičky, stojí déle na jedné noze, umí házet a později také chytat míč atd. Většinou již zvládá jízdu na kole, koloběžce, učí se jízdě na lyžích i na bruslích. Jeho stále větší zručnost se projevuje

v narůstající soběstačnosti – samo jí, svléká se i obléká, učí se zavazovat tkaničku. Svou zručnost uplatní také při hře s kostkami, modelínou, stavebnicemi, při vystřihování a zejména při kresbě, ve které se odráží jeho rychlý rozumový růst. Čtyřleté dítě sice už začíná kreslit s nějakým záměrem, konečný výtvar však často nazve jinak. Pětileté dítě se již při kreslení drží své předem stanovené představy. Kresba je detailnější, i když paže jsou obvykle znázorněny pouze čarami a proporce jsou spíše nahodilé. Kresba šestiletého dítěte je o poznání vyspělejší (Langmeier a Krejčířová, 2006). Kolem čtvrtého roku se vyhraňuje laterálita a dítě je podle dominance hemisféry buď pravák, nebo levák. V této době je třeba věnovat pozornost správnému úchopu tužky (Mertin a Gillernová, 2015).

Kognitivní vývoj

Kognitivní vývoj v sobě zahrnuje růst mnoha schopností, jako je vnímání, pozornost, paměť, jazyk, řešení problémů, uvažování a chápání pojmů (Vágnerová, 2012).

- **Myšlení**

Kolem čtvrtého roku dochází ke změně ve způsobu uvažování. Dítě se dostává od **předpojmové (symbolické)** fáze na úroveň **názorového (intuitivního)** myšlení. To znamená, že je již schopné vystihnout podstatné podobnosti a uvažovat v pojmech. Neuvažuje však ještě skutečně logicky, jeho myšlení je **prelogické (předoperační)**. Myšlení dítěte v tomto věku je **egocentrické** (nechápe, že druzí mohou mít jiný pohled na věc), **antropomorfické** (přisuzuje lidské vlastnosti zvířatům i neživým objektům) a také **magické** (nerozlišuje mezi fantazií a realitou) (Langmeier a Krejčířová, 2006). Dítě obvykle nemá problém s ignorováním informací, které mu překážejí, nehodí se do jeho chápání a komplikují pohled na svět (Vágnerová, 2012).

- **Řeč**

Spolu s novými poznatky roste slovní zásoba a úroveň myšlení se odráží v řečovém projevu. Dítě v předškolním věku již správně označuje barvy, tvary, zná číselnou řadu do desíti a přiřazuje názvy čísel k počítaným předmětům. Myšlení však bývá často rychlejší než řeč. Stává se, že dítě nedokáže stejně rychle a adekvátně vyjádřit vše, na co myslí. Výsledkem bývá rychlý proud řeči, při kterém se dítě zajíká a vynechává slova (Langmeier a Krejčířová, 2006).

Předškolní dítě je schopno vyprávět krátký smysluplný příběh. V jeho projevu se stále však vyskytují agramatismy. Řečový projev svého okolí vnímá jako normu a to nejen z hlediska slovní zásoby či přízvuku, ale také pokud jde o obsahovou stránku. Egocentrická řeč (dítě komentuje vše, co dělá, ale nevyžaduje odezvu, hovoří pro sebe) se postupně mění na tzv. vnitřní řeč (Jucovičová a Žáčková, 2014).

Mezi 5 a 7 rokem dochází k výměně dentice, což může mít vliv na kvalitu výslovnosti, zejména sykavek. V současné době se však vady řeči objevují u poměrně vysokého procenta předškoláků (60% prvňáčků trpí vadou řeči). Tyto vady významně ovlivňují výkonost dítěte při čtení, psaní a komunikaci s ostatními, proto by měly být odstraněny před nástupem do první třídy (Jucovičová a Žáčková, 2014).

- **Paměť a pozornost**

S dozráváním CNS souvisí lepší koncentrace a rozvoj paměti. Rozvoji paměti lze napomáhat pomocí her, zaměřenými na trénink paměti (pexeso, Kimovy hry). V mladším předškolním věku má paměť převážně charakter bezděčného zapamatování a uchování, avšak kolem pátého roku se začíná uplatňovat záměrná paměť. Ačkoli mezi pátým a šestým rokem nastupuje dlouhodobá paměť, stále ještě převažuje paměť krátkodobá (Mertin a Gillernová, 2015).

Podmínkou pro to, aby byl průběh všech poznávacích procesů úspěšný, je pozornost. S postupujícím věkem se prodlužuje délka soustředěné pozornosti. Zatímco dvouleté dítě se dokáže plně soustředit asi po dobu pěti minut, předškolák by se měl dokázat soustředit patnáct minut (Jucovičová a Žáčková, 2014).

- **Zrakové a sluchové vnímání**

Zraková a sluchová percepce dosáhne u předškoláka úrovně potřebné pro zvládnutí výuky čtení a psaní. Menší děti lépe zaostřovaly na dálku, avšak pro rozlišení detailů je důležité vidění nablízko. Ovládání akomodace čočky je spojeno se zatížením pozornosti. V tomto období dochází také k rozvoji **zpracovávání ortografické informace** (rozlišování detailů složitějšího obrazce a jejich polohy) a také k rozvoji **vizuální diferenciac**e (rozlišování detailů, rozdílů, reverzních tvarů...). Okolo šestého roku dozrává také koordinace očních pohybů (Vágnerová, 2012).

Mezi pátým a sedmým rokem dozrává schopnost rozlišovat zvukovou podobu mluvené řeči (slabiky, počátek a konec slova i jednotlivé fonémy), která se nazývá **fonologická senzitivita**. **Fonologická diferenciac**e čili rozlišování znění různých hlásek a slabik, se zlepšuje na počátku školní docházky. Šesti až sedmileté děti dobře rozlišují délku samolásek, avšak měkké a tvrdé slabiky ještě přesně nerozliší (Vágnerová, 2012).

Emoční vývoj

Pro předškolní věk je v oblasti emočního vývoje charakteristické určité zklidňování. Dítě se postupně učí ovládat svou emocionalitu. Ačkoliv se stále setkáváme s rychlým střídáním emocí a intenzivními citovými prožitky, ubývá negativních emočních reakcí (vztek, zlost) a dítě je do jisté míry schopné emoční sebekontroly. Celkově převládá pozitivní emoční ladění a veselost. V této době se dítě začíná orientovat ve svých emocích a začíná také vnímat a chápat emoce ostatních. Jde o prvotní schopnost empatie. Začíná se rozvíjet svědomí (Jucovičková a Žáčková, 2014).

Sociální vývoj a sebepojetí

Socializace je celoživotní proces začleňování člověka do společnosti. Nezastupitelnou roli v tomto procesu má mateřská škola, ve které dochází k socializaci jedince v rámci kolektivu mimo rodinu. Vztah s vrstevníky přináší nové zkušenosti. V mnoha ohledech se tento vztah liší od vztahu s dospělými; je symetrický, oba partneři si jsou rovni, mají podobné kompetence i obdobný status; neposkytuje tolik jistoty jako vztah s dospělým, protože od vrstevníka nelze očekávat ochranu a toleranci. Předškolní dítě si vybírá kamarády především podle pohlaví, zevnějšku a chování. Sociální atraktivitu zvyšuje také vlastnictví zajímavého předmětu. Dítě se učí mnoha sociálním dovednostem, získává nové role. V rámci sociální skupiny objevuje sebeprosazování, schopnost soupeřit i spolupracovat. Učí se soucitu, společné zábavě a humoru. Rozvíjí tak svou schopnost sdílení pozitivních emocí s ostatními. S postupným odpoutáváním od dětského egocentrismu se může mezi vrstevníky vyvíjet dělení se, dávání, pomáhání si a další druhy prosociálního chování. Všechny tyto schopnosti a dovednosti, které dítě během socializace v mateřské škole získá, budou využity a dále rozvíjeny v následujících životních etapách (Vágnerová, 2012).

„Sebehodnocení většiny dětí předškolního věku je poměrně vysoké, ale dosud nestabilní, hodně závislé na aktuální sociální situaci a v předškolním věku pozitivně koreluje

především s jistotou ve vztazích s rodiči. Vzhledem k citové a rozumové nezralosti dětí předškolního věku je stále jednoznačně závislé na názoru jiných osob, zejména rodičů. Rodiče je ovlivňují emočně, svou citovou vřelostí; svými požadavky a spokojeností s mírou jejich naplnění; svým chováním a zejména verbálním vyjádřením svého názoru na dítě“ (Matějček in Wedlichová, 2010, s. 50).

Práce s předškolním dítětem je v mnoha ohledech jiná, než práce se školákem a základem úspěchu v jakékoli činnosti je motivace dítěte. Předškolní pedagog pracuje s pohádkou, příběhem, hrou na „něco“, fantazií a radostí z činnosti. Předškolní dítě dělá věci pro radost z činnosti samotné, nikoli pro výsledek. Tato specifika předškolního věku by měla být zohledněna i při nejrůznějších volnočasových aktivitách předškolního dítěte.

5 Volnočasové aktivity dětí předškolního věku

O způsobu trávení svého volného času jistě nerozhoduje předškolní dítě samo. Jeho aktivity jsou do značné míry řízeny rodiči. Tím, jak rodina ovlivňuje způsob trávení volného času dítěte, formuje jeho zájmy a umožňuje mu rozvíjet specifické schopnosti a žádoucí vlastnosti. Míra ovlivňování volného času závisí na věku dětí a také na charakteru rodinné výchovy (Pávková a kol., 2002).

5.1 Vymezení základních pojmů

Zejména ve starší odborné literatuře se setkáváme s pojmy **mimotřídní** a **mimoškolní** výchova, které byly v 50. letech přejaty ze sovětské pedagogiky. **Mimotřídní výchova** představovala výchovné působení školy na děti a mládež mimo vyučování. **Mimoškolní výchova** byla prováděna mimoškolními institucemi. V 60. letech se začínal používat termín **výchova mimo vyučování**, do které patřila veškerá výchovná činnost prováděná s dětmi a mládeží mimo vlastní vyučování, a to jak školou, tak také dalšími organizacemi. Pojmu výchova mimo vyučování je blízký pojem **výchova ve volném čase**. Nejedná se však o synonyma. **Výchova mimo vyučování** se vztahuje pouze k jedincům, kteří chodí do školy, tedy jsou vyučování. Nezahrnuje jen zcela dobrovolné volnočasové aktivity, ale také některé povinnosti (jako je např. plnění školních povinností, apod.), které jsou součástí režimu dne např. ve školní družině. **Výchova ve volném čase** se může týkat dětí předškolního věku i starších dětí, mládeže, dospělých osob, včetně seniorů (Pávková, 2012). Tato práce pojednává o **volnočasových aktivitách ve smyslu výchovy ve volném čase**.

Nabídka volnočasových aktivit pro předškolní děti je široká. Volnočasové organizace mívají stanovenou dolní věkovou hranici pro mnohé aktivity právě pěti lety. To pravděpodobně souvisí s celkovým vývojem dítěte (popsaným v přechodí kapitole), schopností soustředěně věnovat pozornosti, ale také s emočním a sociálním zráním. Nejrozličnější kroužky nabízejí také mateřské školy. Tyto obvykle probíhají v době provozu MŠ pod vedením paní učitelek z MŠ. Dítě tak není vystaveno působení jiného dětského kolektivu ani jiných pedagogů, než je zvyklé. Tyto kroužky nikterak nezatěžují ani rodiče dítěte, neboť není třeba řešit například dopravu. Ačkoliv tyto kroužky bezesporu rozvíjejí děti v mnoha oblastech, nelze je považovat za volnočasové v tom smyslu, že se jim dítě věnuje po návštěvě MŠ, proto se jimi tato práce nezabývá.

5.2 Dělení volnočasových aktivit

Volnočasové aktivity lze dělit z mnoha hledisek.

Podle místa konání

1. Indoorové - aktivity konané uvnitř (v budově)
2. Outdoorové - aktivity konané venku

Podle pravidelnosti

1. Pravidelné - kroužky, práce s nadanými dětmi, pravidelné pobyty
2. Nepravidelné - jednorázové víkendové akce, příležitostné aktivity, projekty

Podle jejich zaměření (co rozvíjejí) (Pávková a kol., 2002)

- společenskovední - vedou k poznávání společnosti, historie, vlasti, jazyka...
- pracovní-technické - pěstují manuální dovednosti, obohacují o technické poznatky
- přírodovědné - pěstují vztah k přírodě, předávají vědomosti o přírodě
- estetickovýchovné - rozvíjení výtvarného, hudebního, literárního, dramatického a hudebně pohybového projevu
- tělovýchovné, sportovní a turistické
 - rozvíjejí tělesnou zdatnost a psychickou odolnost

Volnočasové aktivity lze dělit také z mnoha dalších hledisek jako například podle finanční náročnosti, zda mají určitou návaznost (postup do dalšího ročníku) atd. Dělení podle zaměření je poměrně podrobné, a proto následující výčet volnočasových aktivit vychází z tohoto typu dělení. Tento typ dělení je použit v dotazníkovém šetření v praktické části této práce.

5.3 Nabídka volnočasových aktivit

Výčet volnočasových aktivit pro děti předškolního věku uvedený v této kapitole představuje základní přehled běžně dostupných kroužků pro předškolní děti. Jednotlivá zaměření se různě prolínají. Velká část volnočasových aktivit odpovídá svým zaměřením více skupinám současně.

Společenskovědní

Názory na výuku **cizího jazyka** u dítěte v raném věku se různí. Na kvalitu výuky má vliv celá řada faktorů jako například způsob výuky, odbornost vyučujícího, jeho pedagogický přístup, stále přítomná motivace, hravost a mnoho dalších. Výuka cizího jazyka probíhá například při DDM, v mateřských centrech, v jazykových školách, v rámci dětských skupin či jako individuální soukromá výuka.

Uvnitř různých **společenství věřících** jsou obvykle organizovány „dětské skupinky“, které navštěvují především děti věřících rodičů. Děti se v nich seznamují s příběhy z Bible a se základy své víry.

Různé **spolky folklorního charakteru** organizují **pěvecké či taneční kroužky**, kterých se mohou účastnit již předškolní děti. Vedle pohybových a pěveckých dovedností se tu seznamují s našimi národními tradicemi a kulturními hodnotami.

Mezi společenskovědní kroužky lze zařadit také **kroužky deskových her** při DDM, v Mateřských centrech či jiných organizacích (Klub přátel deskových her apod.). Při hraní her se děti učí dodržování pravidel, spolupráci i soutěživosti, schopnosti snést porážku, soustředit se, trénují paměť, ale získávají také konkrétní znalosti, podle zaměření hry.

Pracovně-technické

Stejně jako k výuce cizích jazyků v předškolním věku existují různé názory také na **počítačové kroužky**. Při posuzování přínosů těchto aktivit pro dítě je třeba vzít v úvahu dobu strávenou u počítače, čemu konkrétně se děti věnují, do jaké míry je tím prohlubována počítačová gramotnost, zda se díky nim děti naučí počítač smysluplně využívat apod.

Při DDM mohou děti navštěvovat kroužky typu „**malý šikula**“, kde se seznamují s prací z různých materiálů.

Přírodovědné

V oblasti **chovatelských a přírodovědných** kroužků hraje značnou roli bezpečnost. To je jistě jedním z důvodů, proč bývají obvykle určeny dětem starším. V některých městech je však mohou, například při DDM, navštěvovat i předškolní děti.

Ke kroužkům s přírodovědným zaměřením je možné zařadit také **skauting**. Skaut přijímá mezi své členy i předškolní děti. Výjimkou jsou „tzv. vodní skauti“ kde obvykle bývá věková hranice pro vstup do oddílu z důvodu bezpečnosti vyšší. Skauting je jednou z mnoha volnočasových aktivit, kterou je obtížné jednoznačně zařadit. Svou náplní odpovídá také společenskovedním a pohybovým aktivitám.

Estetickov ýchovné

Kvalitní nabídku vzdělávání v oblasti estetickov ýchovné poskytují ZUŠ. Výuka na ZUŠ je rozdělena dle oborů. Některé obory vyžadují značnou domácí přípravu (hra na nástroj), děti jsou známkovány a na konci školního roku obdrží vysvědčení. U některých oborů musejí absolvovat také postupové zkoušky do dalšího ročníku. Je dáno penzum toho, co mají děti v konkrétních ročnících zvládnout. Některé ZUŠ mají stanovenou dolní hranici pro přijetí dítěte šesti lety. Existují však tzv. „přípravné ročníky“ v rámci kterých se mohou i předškolní děti věnovat např. hře na nástroj nebo taneční přípravě. Obory, které ZUŠ obvykle nabízí, jsou: **hudební, pěvecký, výtvarný, taneční a literárně-dramatický.**

Vedle ZUŠ nabízejí estetickov ýchovné kroužky také DDM. Existuje i možnost soukromé individuální výuky.

Tělov ýchovné, sportovní a turistické

Ve správném vývoji dítěte hraje pohyb velmi důležitou roli. Nabídka sportovních aktivit pro děti předškolního věku je velice pestrá. Děti se mohou věnovat fotbalu, tenisu, atletice, různým bojovým sportům, plavání, bruslení, míčovým hrám, józe, tanci, tanečnímu aerobiku, kroužku pro mažoretky nebo mohou navštěvovat dokonce horolezecký oddíl. Tělov ýchovné jednoty typu Sokol nabízejí různé druhy cvičení pro všechny věkové kategorie. Obtížně zařaditelný je také například hasičský kroužek, kde se děti věnují pohybu, avšak získávají také nové znalosti (požární ochrana, první pomoc...).

5.4 Pozitivní konsekvence volnočasových aktivit

Při volbě volnočasových aktivit dítěte zvažují rodiče nejen samotné zaměření aktivity, ale také celou řadu dalších faktorů jako například časovou náročnost, způsob dojíždění či docházení na kroužek, finanční náročnost a mnoho dalších. Zvolená aktivita pak přináší dítěti i rodičům různá pozitiva a samozřejmě také negativa. Některá jsou zjevná, jiná se projeví až po nějakém čase. Tato kapitola přináší výčet možných pozitivních důsledků volnočasových aktivit pro dítě. Ačkoliv je tento seznam poměrně obsáhlý, nelze jej považovat za kompletní, neboť na volnočasové aktivity předškolního dítěte je možné nazírat z mnoha úhlů pohledu.

Bezpečné prostředí

Předškolní dítě je primárně pohybové. Dříve se i malé děti pohybovaly venku volně ve skupince starších dětí a sourozenců. Možnosti volného pohybu děti se však v posledních desetiletích podstatně zmenšily. Změnila se krajina, ale také fungování rodiny (Mertin a Lábusová, 2013). Kroužky tak dětem vyplňují čas, který vznikl tím, že si nemají kde bezpečně hrát (Horáková a Suchochlebová, 2009).

Rozvoj v konkrétní oblasti

Každá aktivita rozvíjí určité konkrétní vlastnosti, schopnosti či dovednosti podle svého zaměření, například hru na nástroj, pohybové dovednosti, konkrétní znalosti atd. Dochází tak k formování a rozvoji osobnosti dítěte a naplňování jeho přání a tužeb (Kaplánek, 2012).

Zábava

Velkým přínosem volnočasových aktivit, je aktivita sama o sobě. Za předpokladu, že si dítě činnost samo zvolilo, popřípadě k ní bylo dostatečně namotivováno a disponuje potřebnými předpoklady, věnuje se tak něčemu, co mu přináší radost. Do takové činnosti se nemusí dítě nutit, protože jej sama přitahuje, neboť představuje zábavu (Pávková, 2012).

Sebepřekonání

Ačkoliv přináší zvolená aktivita dítěti radost a zábavu, může nastat situace, že se dítěti „na kroužek“ nechce. Příčinou mohou být neshody s jiným dítětem, které kroužek navštěvuje, nepochopení si s vedoucím, únava nebo také po pocit neúspěchu, kdy dítě

v této činnosti nevykazuje jednoznačně pozitivní výsledky. Podaří-li se dítěti za pomoci rodičů i vedoucích toto období překonat, dostaví se pocit vítězství. Dítě se naučí, že každý úspěch vyžaduje určité úsilí, a objeví v sobě schopnost překonávat překážky (Hoskovcová, 2006).

Sebevědomí

Osvojení si nějaké konkrétní znalosti, dovednosti nebo schopnosti má vliv na sebehodnocení dítěte. Umí-li nebo zná-li dítě něco, co není ve společnosti jeho vrstevníků běžné, zvyšuje to jeho sebevědomí. Při budování zdravého sebevědomí je důležité, aby dítě zažívalo pocit úspěchu. Vhodně zvolené a především kvalitně vedené volnočasové aktivity umožňují dítěti zažívat pocit úspěchu, ale také naučit se vyrovnat s neúspěchem (Horáková a Suchochlebová, 2009).

Pocit sounáležitosti

Navštěvuje-li dítě volnočasové zařízení v blízkosti bydliště, má možnost potkávat se se známými dětmi v jiném prostředí, pod vedením jiného dospělého, než například v mateřské škole. Tato okolnost má vliv na budování pocitu sounáležitosti jak se skupinou, tak také s prostředím (moje obec), ale zároveň může umožnit dětem vybudovat si jiné postavení ve skupině, než jaké má například v MŠ (Kelly, 2017).

Rozvíjení sociálních dovedností

Dítě má možnost navazovat rozmanité sociální vztahy s jedinci, kteří mají podobné zájmy, potkávat se s novými autoritami a zaujímat ve skupinách různá postavení a sociální role (Bendl a kolektiv, 2015). Dobře vedené volnočasové aktivity rozvíjejí v dětech schopnost spolupráce, vzájemné podpory a respektu. To může dětem pomoci cítit se jistěji při navazování nových vztahů, vstupu do hry nebo má-li zahájit konverzaci (Kelly, 2017).

Posílení vztahu dítě & rodič

Společné aktivity utužují vzájemné vztahy mezi rodiči a dětmi a učí je prožívat volný čas nejen vedle sebe, ale společně. Takto strávený čas umožňuje lepší vzájemné poznání a pochopení. V našich zemích má dlouhou tradici cvičení rodičů s dětmi. V posledních letech je oblíbená společná výuka základů plavání, společné výtvarné aktivity, výuka cizího jazyka a mnoho dalších aktivit (Pávková, 2012). Výstupem z takové činnosti je

například společný výtvar, vystoupení, fotografie apod. Volnočasovou aktivitou mohou být vzájemné vztahy posilovány i v případě, že ji dítě nenavštěvuje spolu s rodičem. Utužujícím prvkem je společný rozhovor o tom, jak kroužek probíhal, společná radost z pokroků dítěte, návštěva vystoupení dítěte, podpora při sportovním zápase apod.

Schopnost odpoutání se a adaptace na nové prostředí

Předškolní dítě obvykle navštěvuje mateřskou školu a je schopno krátkého odloučení. Prostor kroužku je zpočátku nové a neznámé. Tím, jak se dítě postupně učí fungovat ve společnosti mimo rodinu, vyvíjí se jeho psychická odolnost (Horáková a Suchochlebová, 2009). Dostává-li se dítěti ve vztahu s matkou (či jinou pečující osobou) pocitu jistoty a bezpečí, vytváří se mezi nimi tzv. bezpečná vazba. Kvalita této vazby se nejlépe projeví v zátěžové situaci, jakou je např. odloučení (Ainsworth in Vágnerová, 2012).

Objevování nových zájmů

Díky volnočasovým aktivitám mají děti možnost objevovat nové zájmy. Dětství je charakterizováno spíše optimistickým přístupem k životu a chutí zkusit různé zajímavé věci. Je na rodiči, aby umožnil dítěti poznávat nové oblasti a získávat nové zkušenosti, ale zároveň nepodlehne každé okamžité změně nálady a zájmu dítěte (Horáková a Suchochlebová, 2009). V každé rodině jsou určité aktivity preferované, oblíbené, vycházející ze zájmů a silných stránek rodičů. Tím, že se některým činnostem rodiče nevěnují, nemusí dítě přímo strádat, ale pravděpodobně by se jim nebránilo. Aby se mohlo u dítěte projevit, v čem jsou jeho silné stránky, musí mu být nejdříve tato činnost nabídnuta (Mertin a Lábusová, 2013).

Pozitivní návyk a prevence

Věnuje-li se dítě nějaké volnočasové aktivitě, může si tak vytvořit pozitivní návyk k pravidelné činnosti. Zvykne si například pravidelně sportovat, cvičit na nástroj apod. (Horáková a Suchochlebová, 2009). Dítě, které se naučí vhodně využívat volný čas, má své zájmy a věnuje se jim, s menší pravděpodobností podlehe v budoucnu špatným vzorům a projeví se u něho některý z patologických jevů. Nejsou-li však potřeby dítěte naplňovány, bývají kompenzovány sledováním televizních programů a hraním počítačových her. Vlastní zážitky jsou nahrazovány zástupnými příběhy (Hájek a kolektiv, 2011). Vhodně volené volnočasové aktivity napomáhají také tlumit tendence

k negativnímu sociálnímu zrání. Zkušenosti ukazují, že prevence je ve výchově účinnější než náprava chyb (Sak, 2010).

Méně času u počítače

V posledních letech narůstá čas, který tráví i ty nejmenší děti před obrazovkou televize, u počítače, tabletu či chytrého telefonu. Nepřiměřená míra času, ale i způsobu užívání těchto médií sebou nese mnoho negativních dopadů, například poruchy řeči a koncentrace, zhoršující se pohyblivost dětí, hrozba obezity, manuální nešikovnost, ubývající schopnost improvizace apod. (Lábusová, 2013). Volnočasové aktivity nabízejí dětem atraktivní způsob trávení volného času.

Vzory

V předškolním věku převažuje učení napodobováním. Dítě přijímá ze svého okolí jednání, uvažování a morální kvality, které jsou pro jeho budoucí život zásadní. Je-li dítě ochuzené o vzory, mohou mu v této oblasti kroužky do jisté míry pomoci (Horáková a Suchochlebová. 2009).

Mužský vzor

Školství je obor vysoce feminizovaný. Na úrovni mateřských škol nenalezneme muže – učitele prakticky vůbec. Na základních školách působí mužů více, většinu však i zde tvoří ženy. Děti se velmi málo setkávají s mužskými vzory, které jsou důležité nejen pro chlapce, ale i pro dívky. Volnočasové aktivity vedené muži jsou v tomto ohledu pro děti značným přínosem. Nejvíce mužů působí v oblasti sportovních aktivit (Šprincová, 2015).

Vyrovnaní podmínek

Volnočasové aktivity mohou do určité míry pomoci dětem z problematického rodinného prostředí. V rámci této aktivity mají všechny děti právo na stejnou pozornost a péči vedoucího, na pomůcky a další vybavení (Bendl a kolektiv, 2015).

5.5 Negativní konsekvence volnočasových aktivit

Volnočasové aktivity nepřinášejí samozřejmě dítěti pouze pozitiva. V současné době je často poukazováno na přetěžování dětí, nedostatek volného času, ale na druhé straně také na přemíru času stráveného na internetu, hraním počítačových her, nedostatek pohybu apod. Tato kapitola přináší poměrně obsáhlý výčet možných negativních důsledků volnočasových aktivit pro předškolní dítě.

Neodpovídají přirozeným potřebám dítěte

„Předškolní děti, které mají dobré vzory a žádné kroužky v tomto věku nenavštěvují, určitě o nic podstatného nepřicházejí“ (Horáková a Suchochlebová, 2009, s. 103).

Dítě do šesti let je biologicky nastaveno na objevování světa svým vlastním tempem a způsobem. Po dobu, strávenou ve školce, se dítě musí nějakým způsobem adaptovat na prostředí, poslouchat paní učitelku a účastnit se mnoha tvůrčích a vzdělávacích aktivit. Odpoledne by pak mělo dítě trávit odpočinkem nebo hraním (Němcová in Křížková, 2012). Pokud dítě neprojevuje nějaké mimořádné nadání, je pro něj program v mateřské škole naprosto dostačující (Lábusová, 2013).

Tlak na předčasný rozvoj intelektu

V současné době se stává trendem silný tlak na rozvoj intelektu. Tento předčasný rozvoj ve svém důsledku často směřuje k zanedbávání spontánního volného pohybu a k nedostatku času na volnou hru dětí, která by měla být pro dítě hlavní činností, protože právě dostatek pohybu a času na hru je pro harmonický vývoj dítěte zásadní (Lábusová, 2013).

Riziko příliš zorganizovaného času

Má-li dítě svůj čas příliš zorganizovaný, vzniká riziko, že se nenaučí trávit čas jen samo se sebou, samo si vymýšlet zábavu a také odpočívat. V dospělosti může mít takový člověk problém sám se zabavit a může mít potřebu neustálého programu (workoholik) (Němcová in Křížková, 2012). Pokud nebude mít prostředky nebo vůli opatřit si hodnotnou zábavu, může se uchýlit k nadměrnému sledování televize, v extrémním případě i různých návykových látek, které mu iluzi dobře stráveného času poskytnou (Horáková a Suchochlebová, 2009).

Rodičovské ambice

O volbě volnočasových aktivit předškolního dítěte rozhodují především rodiče, nikoli dítě samo. Motivace rodičů k tomu, proč své dítě vedou ke konkrétní aktivitě, je různá. Od snahy vyhovět dítěti v jeho zájmech, vybavit ho do života, kompenzovat mu vlastní velké pracovní vytížení kvalitní zábavou, až po naplnění vlastní ctižádostivosti. Značnou zátěží je pro dítě, pokud si rodiče chtějí prostřednictvím dítěte realizovat své vlastní nenaplněné sny. Jiní rodiče se domnívají, že pro budoucnost dítěte je nezbytné pracovat na jeho všestrannosti a úspěšnosti, a neodhadnou přiměřenou míru (Jílek, 2010).

Jednostranný rozvoj

Je-li dítě rozvíjeno pouze v jedné konkrétní oblasti, dosáhne v ní sice pravděpodobně jisté úrovně a získá tak sebevědomí, avšak tento rozvoj dítěte je pouze jednostranný. Stává se tak, že dítě v útlém věku velmi dobře hraje na nějaký nástroj, ale je pohybově naprosto neobratné nebo těžko navazuje kontakty s vrstevníky. Takové dítě si nese do života poměrně těžké handicap (Jílek, 2010).

Nepřiměřená sportovní zátěž

Ačkoliv je pohyb pro správný vývoj předškolního dítěte zásadní, je třeba vyhnout se extrémní sportovní zátěži. V předškolním věku není ještě dítě připravené na velké sportovní výkony a náročné tréninky (Lábusová, 2013). Trénink musí odpovídat vývoji dítěte, obsah i formy zatížení musí být přiměřené věku a schopnostem dítěte. Důležitější než výkon je u malých dětí elán a prožitek (Perič, 2012).

Narušení rituálů

Rituály jsou důležitým způsobem, jak dítě získává pocit bezpečí a sounáležitosti s rodinou. Dobře zavedené rituály neznamenají nudu a strnulou důslednost, ale jistotu a důvěru ve svou rodinu. Rituály pomáhají dítěti například v odpoutávání od rodičů, navyknout si na pravidla, respektovat hranice, překonávat strach a v mnoha dalších ohledech (Horáková a Suchochlebová, 2009). Je-li volnočasových aktivit příliš a rodinná atmosféra je poznamenána neustálým spěchem a chaosem, není pro budování a dodržování rituálů prostor.

Ubývá čas, který tráví děti se svými rodiči

Čím více je den vyplněn různými kroužky, tím méně času zbývá na opravdové „bytí spolu“. Přitom právě při obyčejných společných činnostech se rozvíjí a upevňuje vzájemný vztah. Jde o činnosti jako například společné vaření, společenské hry, dívání se na pohádku, pomáhání na zahradě apod., při kterých vzniká mezi rodičem a dítětem *„něco jako zásobárnu pozitivních společných zážitků pro chvíle, kdy se vzájemná komunikace bude nést spíše v negativním duchu“* (Beníšková, 2010, s. 61).

Dítě je středem světa

Mnozí rodiče, ve snaze poskytnout dítěti to nejlepší, obětují své vlastní zájmy a potřeby. Takové dítě snadno získá pocit, že je středem světa, a že jeho potřebám a přáním se bude okolí vždy přizpůsobovat. Nenaučí se dělat kompromisy a brát ohledy na druhé. Nejen dítě, ale v mnoha rodinách si především rodiče neuvědomují, že rodiče mají stejné právo na své koníčky, jako dítě (Koucká, 2017).

Přetížené dítě

V souvislosti s volnočasovými aktivitami se často hovoří o přetěžování dítěte. Přetížení se u dítěte může projevat různě, protože každý reagujeme na tlak, stres či jinou nepohodu svým způsobem. Varovnými signály, které nás upozorňují, že dítě není v psychické pohodě, a že je na něj naloženo více, než je schopno unést, mohou být například některé z těchto projevů:

- **Nikdy nezahálí**
Dítě má celý den zorganizovaný, stále spěchá s rodiči odněkud někam, nemá čas na tzv. nicnedělání, odpočinek, samostatnou hru (Samková, 2014).
- **Nedokáže si užít volna**
Dítě je zvyklé neustále plnit nějaké povinnosti, má-li opravdu volný čas, neví, co si s ním počít (Samková, 2014).
- **Chová se, jako by bylo nemocné**
Dítě si stěžuje na únavu, bolí ho hlava, má problémy se spánkem, necítí se dobře, je ve špatné náladě, trpí úzkostmi apod. (Samková, 2014).

- **Zlobí, protože je unavené**

Některé děti ventilují své přetížení hyperaktivitou, agresivitou a poruchami soustředění (Němcová in Křížková, 2012).

Přetížený rodič

Náročný program plný různých kroužků nemusí ve svém důsledku způsobovat pouze přetížení dítěte, ale také přetížení rodičů, kteří si zpočátku neuvědomují, jakou zátěž představují volnočasové aktivity pro ně samotné. Svůj čas organizují podle aktivit svých dětí a tak se často stává, že rodič tráví po práci ještě několik hodin rozvážením a svážením dětí z kroužků, cvičením s dítětem na hudební nástroj apod. Vytváří si tak značný stres, který následně přenáší na ostatní členy rodiny, tedy i na dítě. Situace může skončit i naprostým vyčerpáním rodiče (Jílek, 2010).

6 Metodologie výzkumu

Výzkum je rozdělen na dvě části. V první je zkoumán přístup rodičů, vedoucích volnočasových aktivit a učitelek v MŠ k řízeným mimoškolním volnočasovým aktivitám předškolních dětí. V druhé části jsou na vybrané skupině šesti dětí porovnávány tři rozdílné přístupy k volnočasovým aktivitám. Rozdílnost přístupů spočívá v intenzitě věnování se těmto aktivitám. Ve výzkumné skupině jsou zastoupeny vždy 2 děti, které se:

- a) žádným řízeným volnočasovým aktivitám nevěnují
- b) věnují řízeným volnočasovým aktivitám 1x až 2x týdně
- c) věnují řízeným volnočasovým aktivitám 3x a vícekrát týdně.

6.1 Výzkumné otázky

Cílem práce je hlubší pohled na problematiku volnočasových aktivit předškolních dětí zejména jejich pozitivní i negativní konsekvence. V souladu s výzkumným cílem jsou stanoveny tyto výzkumné otázky:

1. Jakým způsobem tráví předškolní děti svůj volný čas?
2. Kolikrát v týdnu se předškolní děti věnují volnočasovým aktivitám?
3. Jakému druhu řízených volnočasových aktivit se předškolní děti nejčastěji věnují?
4. Jaké jsou motivace k výběru volnočasových aktivit pro předškolní děti?
5. Jaký je přístup rodičů, učitelek v MŠ a vedoucích kroužků k řízeným volnočasovým aktivitám předškolních dětí?
6. Jaké jsou pozitivní konsekvence řízených volnočasových aktivit pro dítě předškolního věku?
7. Jaké jsou negativní konsekvence řízených volnočasových aktivit pro dítě předškolního věku?

6.2 Výzkumné metody

Data pro výzkum budou získávána dvěma různými výzkumnými metodami. První část výzkumu bude provedena metodou dotazníkového šetření a to za účelem možnosti oslovení co možná největšího počtu respondentů, kteří mohou zůstat v relativní

anonymitě (Reichel, 2009). Výzkum je založen na porovnání tří rozdílných úhlů pohledu na volnočasové aktivity, a to rodičů, vedoucích volnočasových aktivit a učitelek v MŠ. Proto je třeba vytvořit tři verze dotazníku. Dotazníky vycházejí z teoretické části práce, především z kapitol 5.4 a 5.5, které přinášejí zevrubný výčet pozitivních a negativních důsledků volnočasových aktivit pro dítě v předškolním věku. Dotazníky se v klíčových otázkách shodují, aby bylo možné provádět srovnání a vyvozovat závěry. Všechny otázky jsou uzavřené, respondenti vybírají z nabízených odpovědí, v některých případech mohou doplnit další odpovědi. Výhodami dotazníku s uzavřenými otázkami je jejich snadné a rychlé vyplňování, větší ochota respondentů a předpoklad jednoznačné interpretace dotazů respondenty (Gavora, 2000). V úvodu dotazníků jsou stručně vymezeny pojmy „předškolní dítě“ a „volnočasové aktivity“, aby nedocházelo k jejich mylnému pochopení a tím zkreslení výsledků výzkumu. Vzory všech tří dotazníků jsou v plném znění uvedeny v přílohové části práce (viz příloha č. 1, 2 a 3).

Druhou výzkumnou metodou použitou v této práci je polostrukturovaný rozhovor. Tato metoda umožňuje využít sestavu připravených otázek, které slouží jako základ pro vedení rozhovorů. Na rozdíl od strukturovaného rozhovoru lze otázky přizpůsobit situaci a konkrétnímu rozhovoru tak, aby bylo možné získat co nejvíce informací a to v rámci přirozeného průběhu rozhovoru (Reichel, 2009). Takto získané informace umožňují porovnání tří rozdílných přístupů k volnočasovým aktivitám. V rámci každého z těchto tří přístupů je zjišťován pohled rodiče, dítěte, vedoucího aktivity a učitelky v MŠ. Rozhovory vedeny v rámci skupiny, která se žádným řízeným volnočasovým aktivitám nevěnuje, se v některých bodech liší od rozhovorů v rámci zbývajících dvou výzkumných skupin. Proto je třeba vyhotovit dva různé soubory otázek (viz příloha č. 4 a 5), na základě kterých bude provedeno celkem 26 polostrukturovaných rozhovorů (viz přílohy č. 6, 8, 11, 13 a 15). Každé z dětí nakreslí také obrázek, který znázorňuje nějakou jeho oblíbenou činnost (viz přílohy – 7, 9, 10, 12, 14 a 16).

6.3 Výzkumná procedura

Výzkum bude realizován od února do dubna 2018. Všechny tři verze dotazníků a oba soubory otázek polostrukturovaných rozhovorů prošly testováním v rámci zkušebního výzkumu, které prověřovalo především porozumění otázkám a jejich přínos pro

výzkum. Po pilotáži vyšla najevo potřeba provést některé úpravy v dotaznících, zejména reformulovat některé otázky takovým způsobem, aby byly zcela srozumitelné všem respondentů a dále odstranit odborné termíny z nabízených odpovědí. V dotazníku určeném pro rodiče byl pojem „řízené volnočasové aktivity“ nahrazen termínem „kroužky“, neboť tento termín se ukázal jako srozumitelnější. Při dotazování na způsob trávení volného času dětí se ukázalo, že rodiče volí téměř všechny odpovědi a otázka tak nemá žádnou vypovídací hodnotu. Je proto upravena tak, aby rodiče odpovídaly nejen jakým způsobem, ale také jak často se jejich dítě konkrétním činností věnuje. Pro snazší a rychlejší zodpovídání tohoto dotazu označí rodiče pouze vhodnou odpověď v připravené tabulce. Další úpravou oproti původní verzi dotazníku je tabulka, ve které budou rodiče označovat, jakým kroužkům a kolikrát týdně se jejich dítě věnuje. Tato tabulka nahradí dvě samostatné otázky a umožní zjistit souvislost mezi zaměřením řízené volnočasové aktivity a její časovou náročností. Ve všech třech dotaznících jsou upraveny odpovědi na otázku přístupu k řízeným volnočasovým aktivitám takovým způsobem, aby působily na respondenta neutrálně a nebyl mu nijak podsouván některý z názorů. Nabízené odpovědi na otázku možných pozitivních i negativních důsledků volnočasových aktivit jsou poněkud zkráceny, což zjednodušuje vyplňování dotazníku.

Testování polostrukturovaných rozhovorů přineslo zjištění potřeby vynechání otázek, které se nevztahují přímo k výzkumnému cíli a tím rozhovor zkrátit. Vynechány jsou dotazy týkající se denního režimu dítěte a styku s prarodiči.

6.4 Konstrukce dotazníků

Všechny tři dotazníky jsou rozděleny do dvou částí, z nichž první je zaměřena na konkrétní výzkumnou skupinu a druhá obsahuje obecné otázky, které jsou pro všechny tři skupiny víceméně shodné.

Rodiče odpovídají v první části dotazníku na otázky ohledně pohlaví jejich předškolního dítěte, způsobu trávení jeho volného času, a také, zda se věnuje nějaké řízené volnočasové aktivitě či nikoli. Rodiče, jejichž děti se takové aktivitě věnují, odpovídají dále na otázku motivace k výběru této konkrétní aktivity, o jaký typ aktivity se jedná a kolikrát týdně se jí dítě věnuje. Druhá část dotazníku pro rodiče i učitelky

v MŠ je shodná. Je v ní zjišťován přístup respondentů k řízeným volnočasovým aktivitám a jejich pozitivním či negativním dopadům.

Rovněž dotazník určený pro učitelky v MŠ je ve své první části zaměřen na otázky vztahující se ke konkrétním zkušenostem respondentek a to, kolik dětí předškolního věku mají ve svých třídách, jaký je způsob trávení volného času těchto dětí a kolik z nich se věnuje nějaké volnočasové aktivitě.

Dotazník určený pro respondenty v rámci vedoucích volnočasových aktivit je rovněž nejprve zaměřen na otázky, vztahující se ke konkrétní aktivitě jimi vedené, a to na typ aktivity, kolikrát týdně se jí dítě věnuje a jaká je podle respondenta motivace k této aktivitě. V druhé části odpovídají respondenti na otázky vztahující se k řízeným volnočasovým aktivitám a ke způsobu trávení volného času dětí obecně. Stejně jako u přechozích dvou dotazníků i zde je zjišťován přístup respondentů k řízeným volnočasovým aktivitám a k jejich pozitivním i negativním důsledkům. Na rozdíl od dotazníku určeného pro rodiče a učitelky v MŠ je v této verzi dotazníku otázka zaměřená na způsob trávení volného času předškolních dětí je zařazena až do druhé, obecné části, neboť se nejedná o osobní zkušenost respondenta, ale o jeho názor.

6.5 Výzkumné soubory

Dotazníky, kterými je realizována první část výzkumu, jsou určeny třem výzkumným souborům:

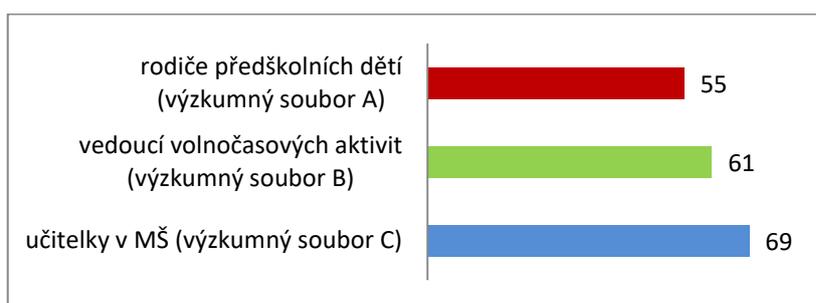
- výzkumný soubor A - rodiče předškolních dětí
- výzkumný soubor B - vedoucí volnočasových aktivit
- výzkumný soubor C - učitelky v MŠ

V rámci každého výzkumného souboru byli respondenti osloveni jiným způsobem. Respondenti ve výzkumném souboru A byli osloveni přímo, jedná se o rodiče dětí z MŠ, kde pracují a v dalších školkách v blízkém okolí. Z celkového počtu 80 tištěných dotazníků 58 rodičů dotazník vyplnili a vrátili. 3 dotazníky bylo třeba vyřadit jako neplatné. Ve dvou případech tomu tak bylo z důvodu zjevného nepochopení otázky, kdy rodiče volili v různých otázkách nelogické až protichůdné odpovědi (př. dítě se žádné

volnočasové aktivitě nevěnuje a v další otázce, věnuje se volnočasové aktivitě 6x týdně), v jednom případě pak z důvodu nezodpovězení klíčových otázek. Všechny děti, jejichž rodiče byli osloveni k vyplnění dotazníku, plní v tomto školním roce povinné předškolní vzdělávání v MŠ, žádné nevyužívá jiný způsob plnění tohoto povinného vzdělávání (individuální vzdělávání dítěte, vzdělávání v přípravné třídě základní školy, vzdělávání v zahraniční škole na území České republiky).

Ve výzkumném souboru B bylo rozdáno 32 tištěných dotazníků, ze kterých se vrátilo vyplněných 27. Dále byla využita on-line platforma, na které byl umístěn dotazník pro vedoucí volnočasových aktivit. Respondenti byli oslovováni e-maily určenými konkrétním volnočasovým organizacím. Celkem bylo rozesláno 52 emailů. On-line dotazník vyplnilo 29 respondentů. Ke zpracování bylo k dispozici celkem 61 vyplněných dotazníků.

V rámci výzkumného souboru C bylo rozdáno 12 tištěných verzí dotazníku, které se všechny vyplněné vrátili. Stejně jako u výzkumného souboru B byla rovněž využita on-line platforma. Respondentky byly osloveny přes sociální síť Facebook ve 4 uzavřených skupinách určených učitelům. On-line verzi dotazníku vyplnilo 57 respondentů. Ke zpracování bylo k dispozici celkem 69 vyplněných dotazníků.

Graf 1 – Počet respondentů v rámci výzkumných souborů A, B a C

V druhé části výzkumné práce jsou informace získávány metodou polostrukturovaného rozhovoru v rámci tří výzkumných souborů - D, E, F.

Výzkumný soubor D tvoří dvě děti, které se žádné volnočasové aktivitě nevěnují, jejich rodiče a jejich učitelky v MŠ.

Výzkumný soubor E tvoří dvě děti, které se řízeným volnočasovým aktivitám věnují 1x až 2x týdně, jejich rodiče, vedoucí těchto aktivit a jejich učitelky v MŠ.

Výzkumný soubor F tvoří dvě děti, které se řízeným volnočasovým aktivitám věnují 3x a vícekrát týdně, jejich rodiče, vedoucí těchto aktivit a jejich učitelky v MŠ.

Při hledání respondentů do těchto výzkumných souborů byly osloveny děti z MŠ, kde pracuji. Protože však žádné z dětí navštěvujících tuto MŠ neodpovídá kritériím pro výzkumný soubor F, obrátila jsem se přímo na vedoucí volnočasových aktivit, kteří mi pomohli s výběrem dětí, jež nastaveným kritériím vyhovují.

7 Výsledky výzkumného šetření

7.1 Dotazníkové šetření

Výsledky výzkumného šetření, prováděného formou dotazníkového šetření jsou shrnuty do následujících grafů. V některých otázkách jsou výsledky výzkumu v rámci různých výzkumných souborů graficky znázorněny v jednom grafu. To umožňuje rychlé vizuální srovnání přístupu jednotlivých výzkumných souborů. Pro větší přehlednost je použito následující barevné rozlišení:

výzkumný soubor A (rodiče předškolních dětí)	- červená barva
výzkumný soubor B (vedoucí volnočasových aktivit)	- zelená barva
výzkumný soubor C (učitelky v MŠ)	- modrá barva

Úvodní otázky

Úvodní otázky se u jednotlivých verzí dotazníku liší. Jejich účelem je seznámení se s konkrétní výzkumnou skupinou.

Výzkumný soubor A

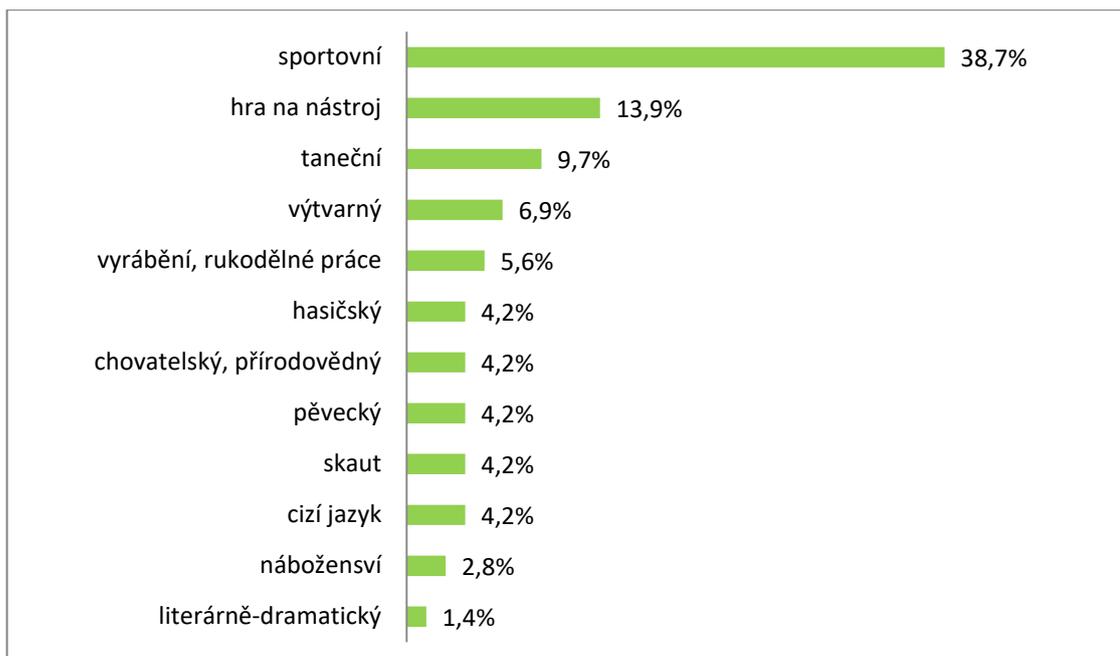
Otázka: Pohlaví dítěte

Výzkumný soubor A je tvořen rodiči 55 dětí, z čehož 49% (28) jsou rodiče dívek a 51% (27) jsou rodiče chlapců.

Výzkumný soubor B

Otázka: Jaké je zaměření kroužku, který vedete?

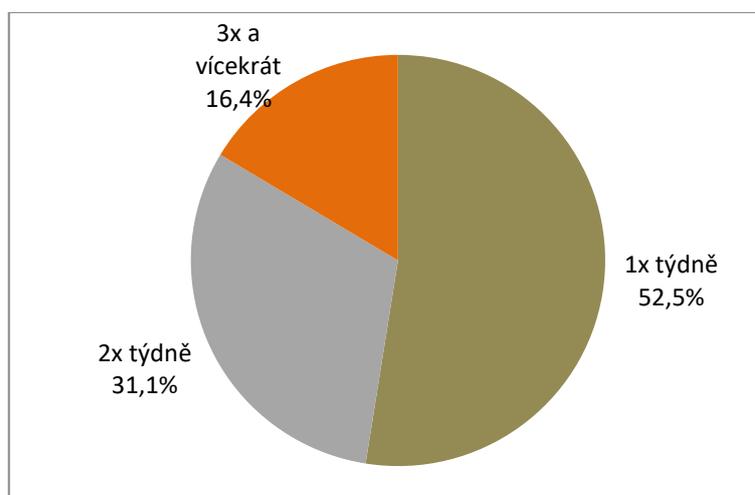
Výzkumný soubor B je tvořen 61 vedoucími volnočasových aktivit. Respondenti vybírali z nabídky 15 zaměření kroužků. Pokud jejich kroužek nelze zařadit do žádné z uvedených skupin, mohli doplnit jiné zaměření. Výzkumná skupina je z 38,7% tvořena vedoucími kroužků sportovního charakteru. Druhou největší skupinu tvoří učitelé výuky na hudební nástroj - 13,9%, třetí pak vedoucí tanečních kroužků - 9,7%. Žádný z respondentů nevede kroužek deskových her, kroužek folklorního charakteru ani kroužek práce na PC, které také byly v nabídce dotazníku.

Graf 2 – Složení výzkumného souboru B

Otázka: Kolikrát týdně navštěvuje dítě tento kroužek?

Nadpoloviční většina vedoucích volnočasových aktivit (52,5%) v rámci výzkumného souboru B uvádí, že předškolní děti navštěvují jejich kroužek 1x týdně. Druhou možností, 2x týdně, označilo 31,1% respondentů. Tuto volili obvykle učitelé výuky na nástroj neboť samotné výuky hry musejí děti absolvovat také povinnou hudební nauku. Dále tuto možnost volili vedoucí sportovních kroužků. Možnost 3x a vícekrát týdně označilo 16,4% respondentů a to výlučně vedoucích sportovních aktivit.

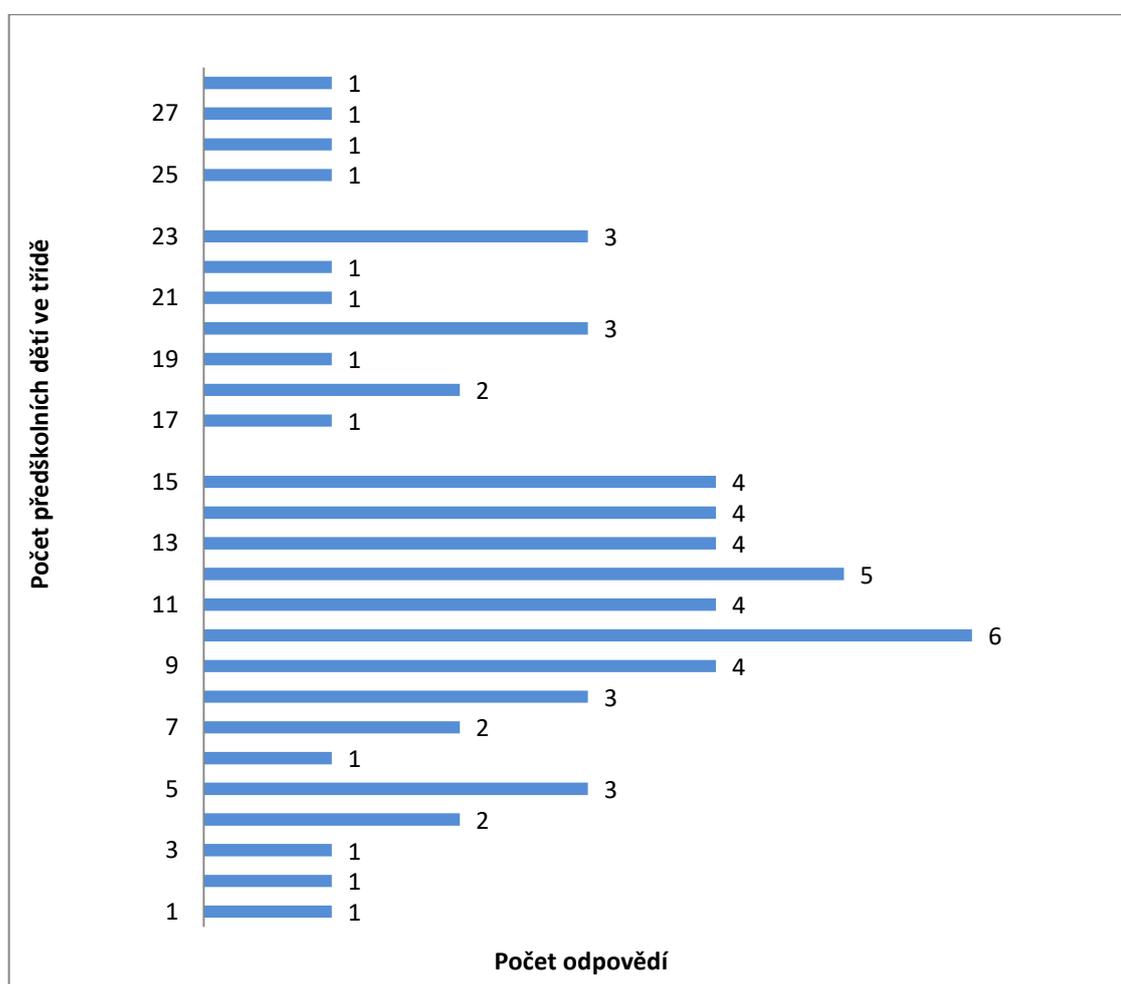

Graf 3 – Kolikrát týdně se děti věnují aktivitám vedeným respondenty z výzkumného souboru B

Výzkumný soubor C

Otázka: Kolik dětí předškolního věku máte ve své třídě?

Skupina C je zastoupena 69 učitelkami v MŠ. Vzhledem k současnému trendu heterogenních tříd nebylo možné zaměřit se na třídy, ve kterých jsou pouze předškolní děti. Nejmenší možný počet dětí (nejen předškolních) ve třídě je 13 a maximální je 28. Z následujícího grafu vyplývá, že 28 **předškolních dětí** ve třídě má pouze jedna z respondentek. Nejčastější počet předškolních dětí ve třídě se v tomto výzkumném souboru pohybuje mezi 9 až 15. Všech 69 učitelek má ve svých třídách celkem 953 předškolních dětí, což v průměru představuje 13,8 předškolních dětí na 1 učitelku.

Graf 4 – Počet předškolních dětí ve třídě v rámci výzkumného souboru C

Způsob trávení volného času předškolních dětí

Výzkumný soubor A

Otázka: Označte prosím, kolikrát v týdnu tráví Vaše dítě svůj volný čas těmito způsoby:

Rodiče byli požádáni, aby v připravené tabulce zaškrtovali, kolikrát týdně (1x až 7x) se věnuje jejich dítě 11 vybraným činnostem, případně mohli doplnit jiné možnosti. Trávení volného času **pobytem venku** minimálně 1x týdně volilo 100% rodičů. Naopak **hraní počítačových her** zvolilo minimálně 1x týdně pouze 48% rodičů.

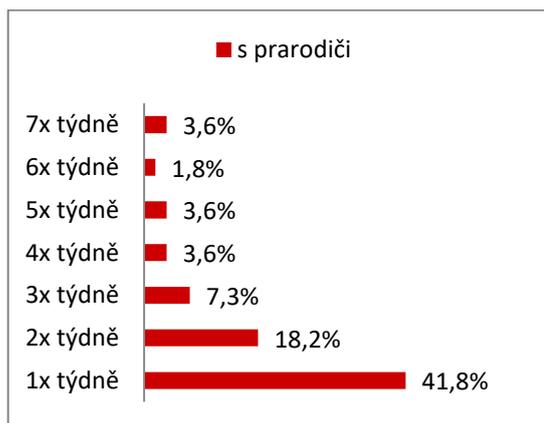

Graf 5 – Činnosti, kterým se děti věnují min. 1x týdně
- výzkumný soubor A

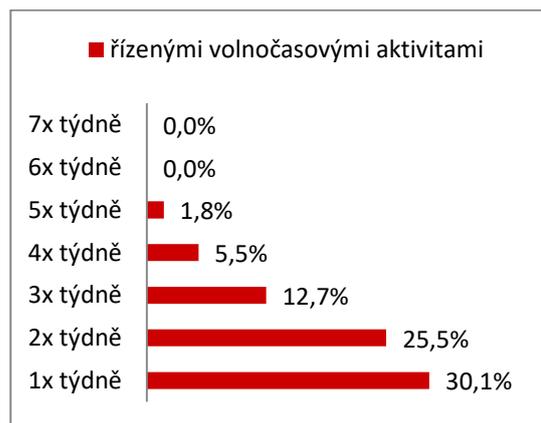
Následující grafy ukazují, kolikrát týdně se, podle názoru rodičů, věnují jejich předškolní děti konkrétním činnostem.

41,8% rodičů zvolilo možnost, že jejich dítě tráví čas s **prarodiči** 1x týdně. 20% rodičů tuto možnost vůbec nezvolilo.

Řízeným volnočasovým aktivitám 1x týdně se podle respondentů věnuje 30,1% dětí. 25,5% dětí má nějaký kroužek 2x týdně. V 1 případě (1,8%) má dítě kroužky 5 dní v týdnu. 23,6% tuto možnost vůbec neoznačilo.

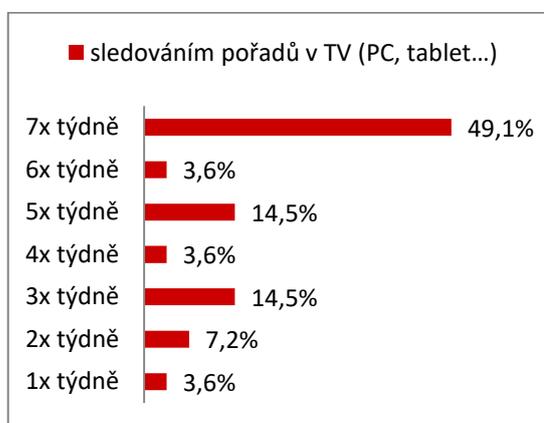
Graf 6 – Čas strávený s prarodiči

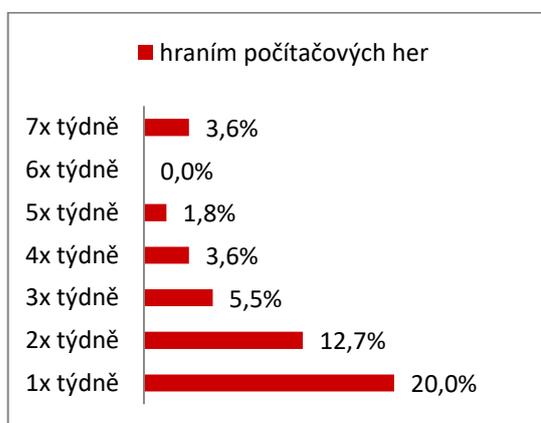
Graf 7 – Řízené volnočasové aktivity

49,1% rodičů uvedlo, že jejich dítě sleduje různé **pořady v TV (na PC, tabletu atd.)** každý den. Mezi všemi aktivitami se této věnuje největší procento dětí každý den v týdnu. 3,6% rodičů tuto možnost vůbec neoznačilo.

Hraním počítačových her tráví svůj volný čas 1x týdně 20% předškolních dětí. Tuto možnost vůbec neoznačilo 52% rodičů.

Graf 8 – Sledování TV pořadů

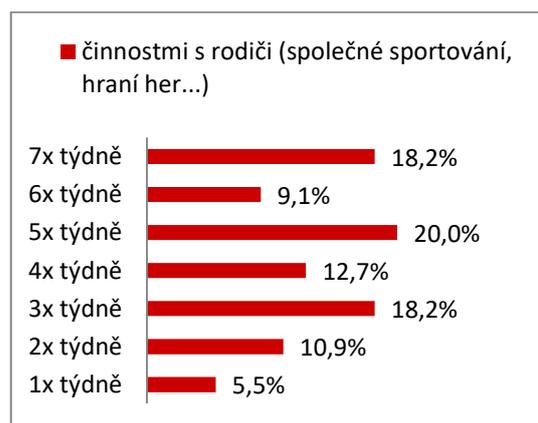
Graf 9 – Hraní počítačových her

21,8% rodičů označilo, že jejich dítě **pomáhání doma či na zahradě** 7x týdně a stejný počet 3x týdně. Tuto možnost vůbec neznačilo pouze 1,8% rodičů.

Společnému sportování, hraní her a dalším **společným aktivitám s rodiči** se každý den věnuje 18,2% dětí, největší procento rodičů – 20% označilo možnost 5x týdně. 5,5 % rodičů tuto aktivitu vůbec neznačilo.

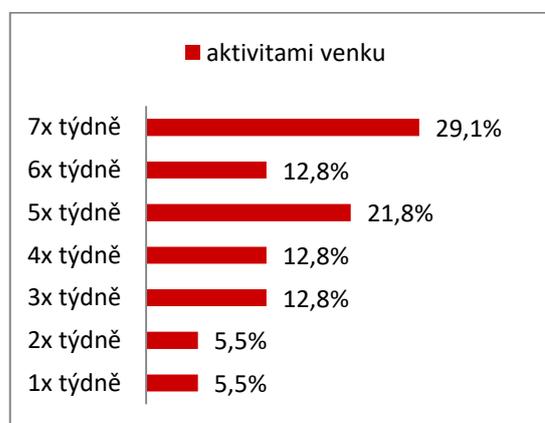
Graf 10 – Pomáhání s prací doma

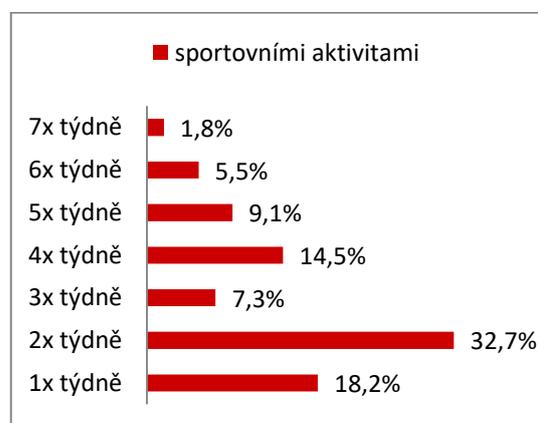
Graf 11 – Činnostmi s rodiči

29,1% rodičů uvedlo, že se jejich dítě věnuje různým **aktivitám venku** každý den. Možnost 1x či 2x týdně uvedlo vždy jen 5,5% rodičů. 100% rodičů zvolilo tuto možnost minimálně 1x v týdnu.

Největší počet rodičů – celkem 32,7% označilo, že se jejich dítě věnuje **sportovním aktivitám** 2 dny v týdnu. 10,9% tuto možnost trávení volného času nezvolilo vůbec.

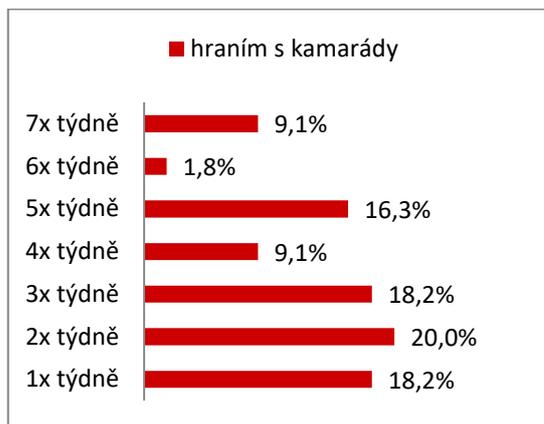
Graf 12 – Aktivity venku

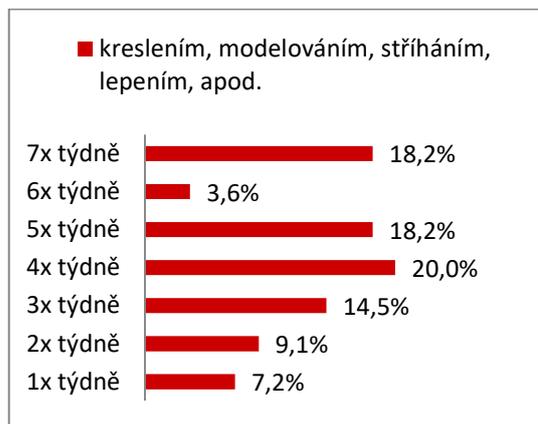
Graf 13 – Sportovní aktivity

U způsobu trávení volného času **hraním s kamarády** volilo největší procento rodičů odpovědi 1x, 2x nebo 3x týdně. Tuto možnost vůbec nevolilo 7,3% rodičů.

Kreslením, modelováním, stříháním, lepením a podobným činnostem tráví děti volný čas nejčastěji 4x týdně - 20%. Z 9,1% tuto možnost rodiče vůbec neoznčili.

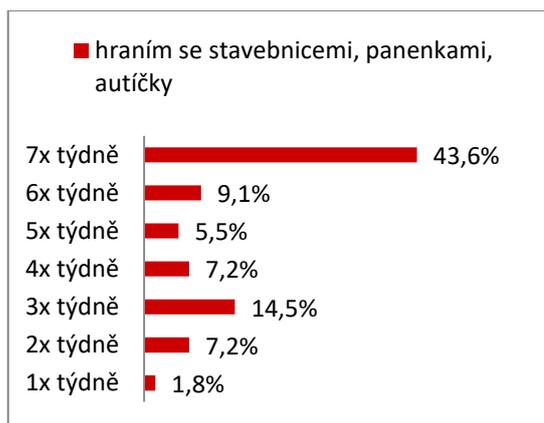

Graf 14 – Hraním s kamarády

Graf 15 – Kreslením, modelováním, stříháním, lepením, apod.

43,6% rodičů uvádí, že si jejich dítě **hraje se stavebnicemi, panenkami či autíčky** každý den. Stejně jako u sportovních aktivit tuto možnost vůbec neoznčilo 10,9 % rodičů.

Graf 16 – Hraní se stavebnicemi, panenkami, autíčky

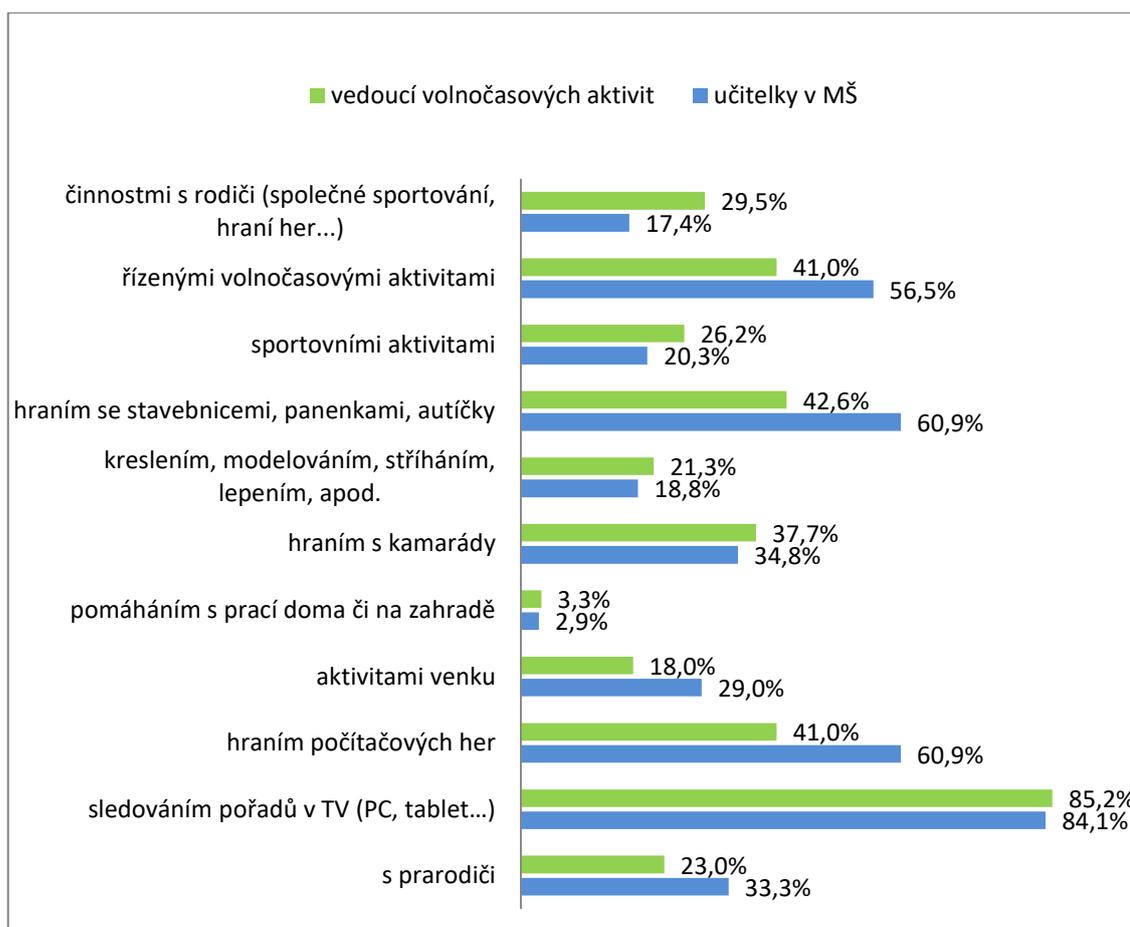
Výzkumný soubor B

Otázka: Jakým způsobem tráví, podle Vašeho názoru, většina předškolních dětí svůj volný čas?

Výzkumný soubor C

Otázka: Jakým způsobem tráví, podle Vašeho názoru, většina předškolních dětí z Vaší třídy svůj volný čas?

Učitelky v MŠ a vedoucí volnočasových aktivit volili z 11 možností, případně mohli doplnit jiné. Respondenti v obou souborech volili velmi podobně. Za způsob, jakým podle jejich názoru, tráví nejvíce předškolních dětí svůj volný čas, označili **sledování pořadů v TV (PC, tablet...)** a to více jak 80% respondentů. Na druhém, třetím a čtvrtém místě se v obou výzkumných souborech objevují možnosti **hraní počítačových her, hraní se stavebnicemi, panenkami, autíčky a řízené volnočasové aktivity**. Nejmenší počet respondentů v obou souborech volil možnost **pomáhání s prací doma či na zahradě**, kterou volilo 2,9% učitelek v MŠ a 3,3% vedoucích volnočasových aktivit.

Graf 17 – Jakým způsobem tráví předškolní děti svůj volný čas
– výzkumný soubor B a C

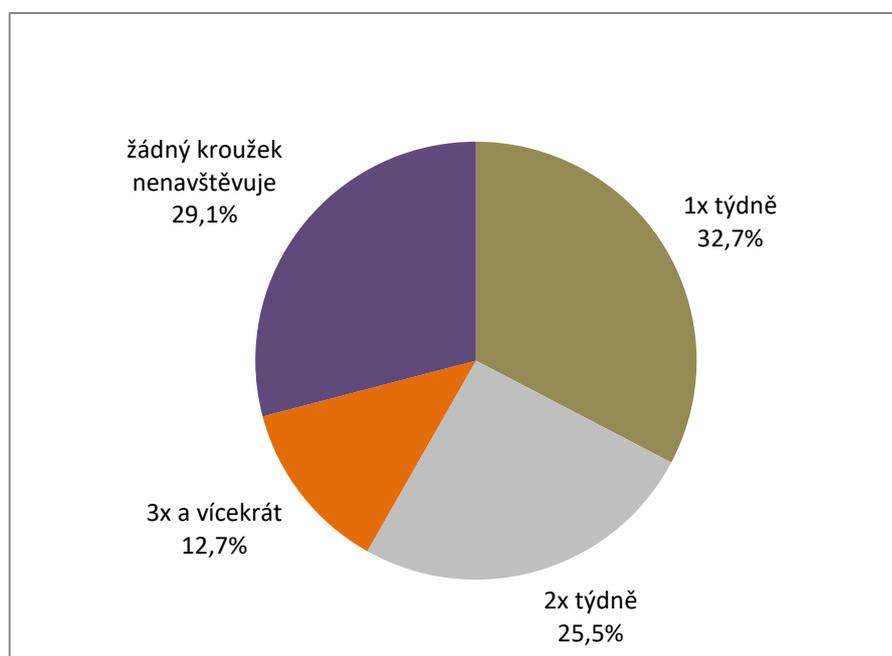
Zaměření volnočasových aktivit, kterým se věnují předškolní děti a jejich četnost

Výzkumný soubor A

Otázka: Navštěvuje Vaše dítě nějaké kroužky?

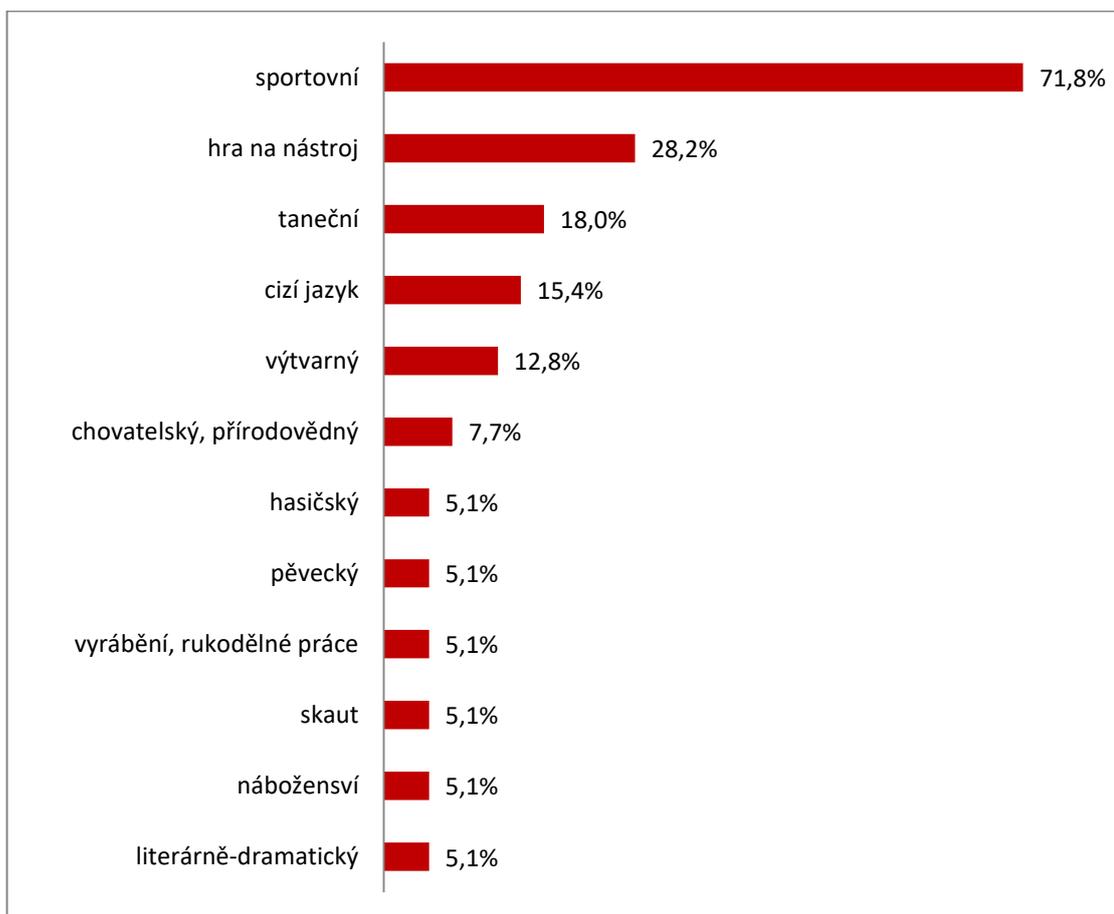
Kolikrát týdně a jaký typ kroužku Vaše dítě navštěvuje?

Na otázku, zda dítě nějaké kroužky navštěvuje, volili rodiče z odpovědí „ano“ nebo „ne“. Ti, jejichž děti nějaký kroužek navštěvují, dále uvedli, kolikrát týdně se dítě věnuje konkrétnímu typu kroužku. Rodiče vybírali z 15 zaměření kroužků, popřípadě mohli doplnit jiné. Nabídka byla shodná jako v úvodní otázce v rámci výzkumného souboru B. 29,1% rodičů uvedlo, že jejich dítě žádný kroužek nenavštěvuje a 70,9% zvolilo odpověď ano. Možnosti, že jejich dítě navštěvuje nějaký kroužek 1x týdně označilo 32,7% rodičů, 2x týdně 25,5% rodičů a možnost třikrát a vícekrát týdně označilo 12,7% rodičů.

Graf 18 – Kolikrát týdně se předškolní děti věnují řízeným volnočasovým aktivitám
– výzkumný soubor A

Jednoznačně největší počet dětí v rámci výzkumného souboru A navštěvuje kroužky **sportovního charakteru** – 71,8%. Druhou největší skupinu tvoří **výuka hry na hudební nástroj**, kterou navštěvuje 28,2% předškolních dětí. Žádný z respondentů neoznačil kroužek deskových her, kroužek folklorního charakteru ani kroužek práce na PC, které také byly v nabídce dotazníku.

Graf 19 – Typ kroužku, kterému se děti věnují
– výzkumný soubor A

Výzkumný soubor B

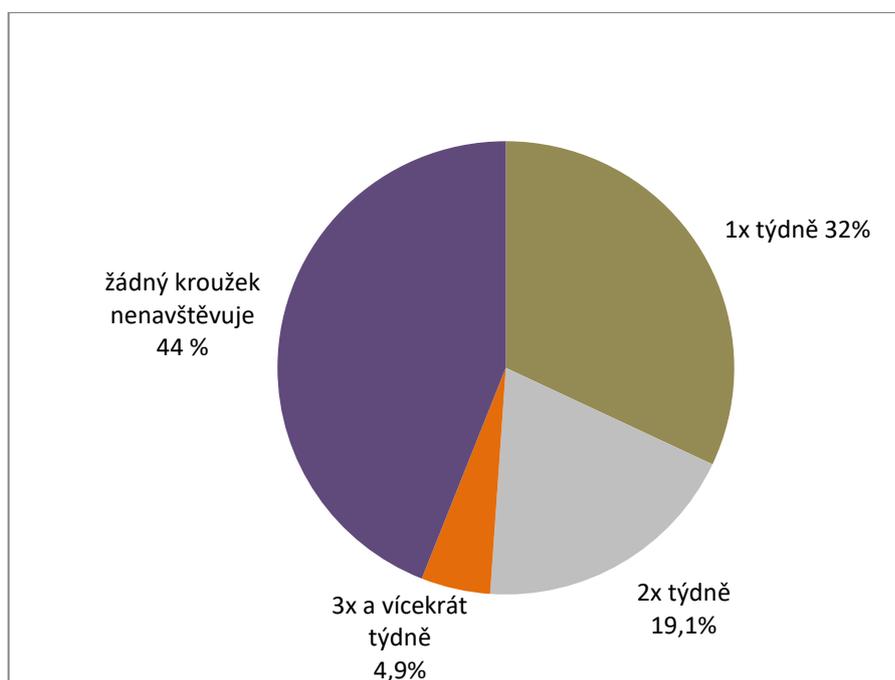
Vzhledem k tomu, že vedoucí volnočasových aktivit nebývají obvykle informováni jakým dalším kroužkům a kolikrát týdně se děti, které sami vedou, věnují, nebyla jim tato otázka pokládána.

Výzkumný soubor C

Otázka: Kolik předškolních dětí z Vaší třídy se věnuje nějaké volnočasové aktivitě a jak často?

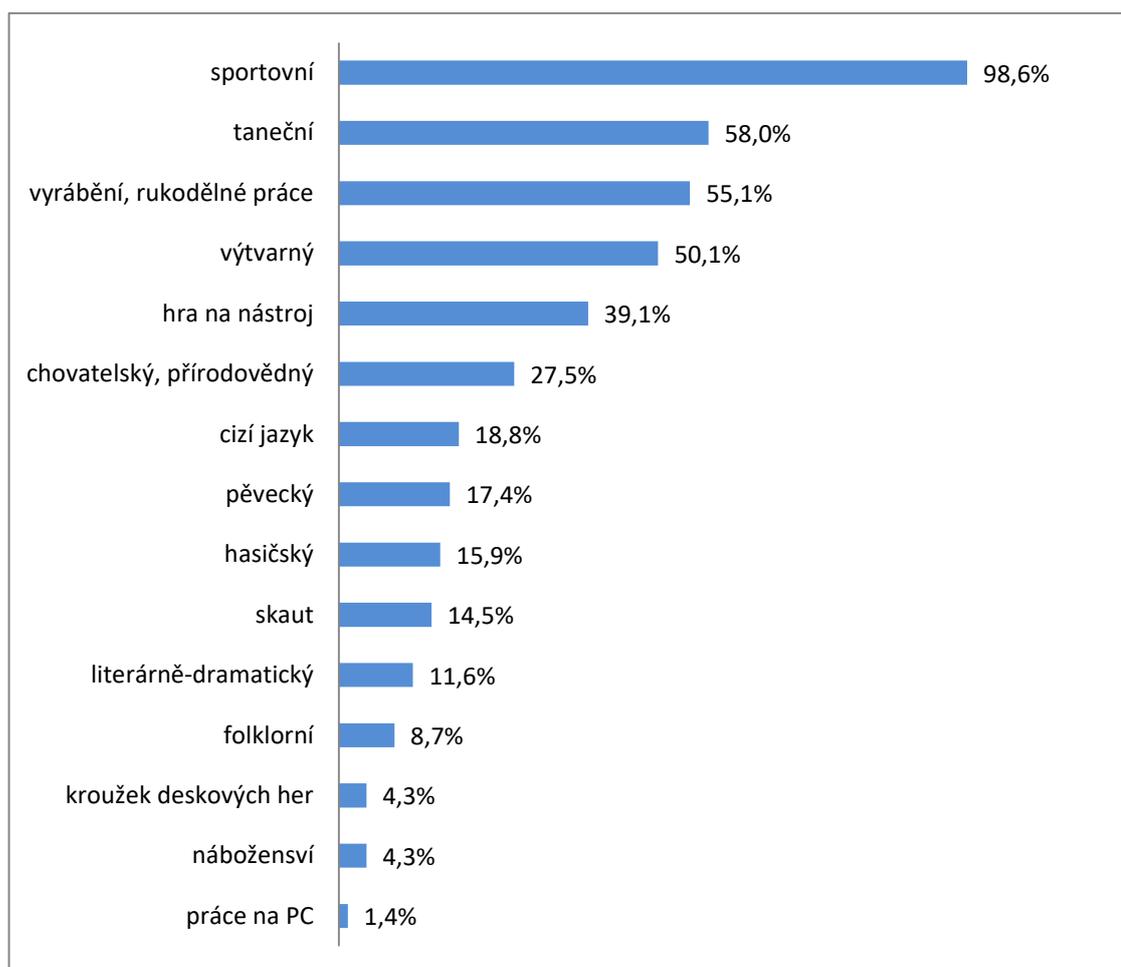
Jaké zaměření kroužku považujete pro předškolní dítě za nejpřínosnější?

Podle názoru učitelek v MŠ se 44% dětí, které mají ve svých třídách, žádné volnočasové aktivitě nevěnuje. 32% dětí se nějaké volnočasové aktivitě věnuje 1x týdně, 19,1% 2x týdně a pouze 4,9% dětí 3x a vícekrát týdně.

Graf 20 – Kolikrát týdně se předškolní děti věnují řízeným volnočasovým aktivitám
– výzkumný soubor C

U druhé otázky nevolily respondentky v tomto výzkumném souboru, jaké kroužky děti navštěvují, avšak jaké považují pro předškolní dítě za nejpřínosnější. Vybíraly ze shodné nabídky 15 zaměření kroužků jako rodiče, popřípadě mohly doplnit jiné. Označit bylo možné libovolný počet odpovědí. 98,6% učitelek označilo jako nejpřínosnější kroužky **sportovního charakteru**. Více jak 50% označilo také **taneční kroužek** (58%), **vyrábění a rukodělné práce** (55,1%) a **výtvarný kroužek** (50,1%). Nejméně – 1,4% učitelek považuje za přínosný kroužek **práce na PC**.

Graf 21 – Typ kroužku, který je pro předškolní dítě nejpřínosnější
– výzkumný soubor C

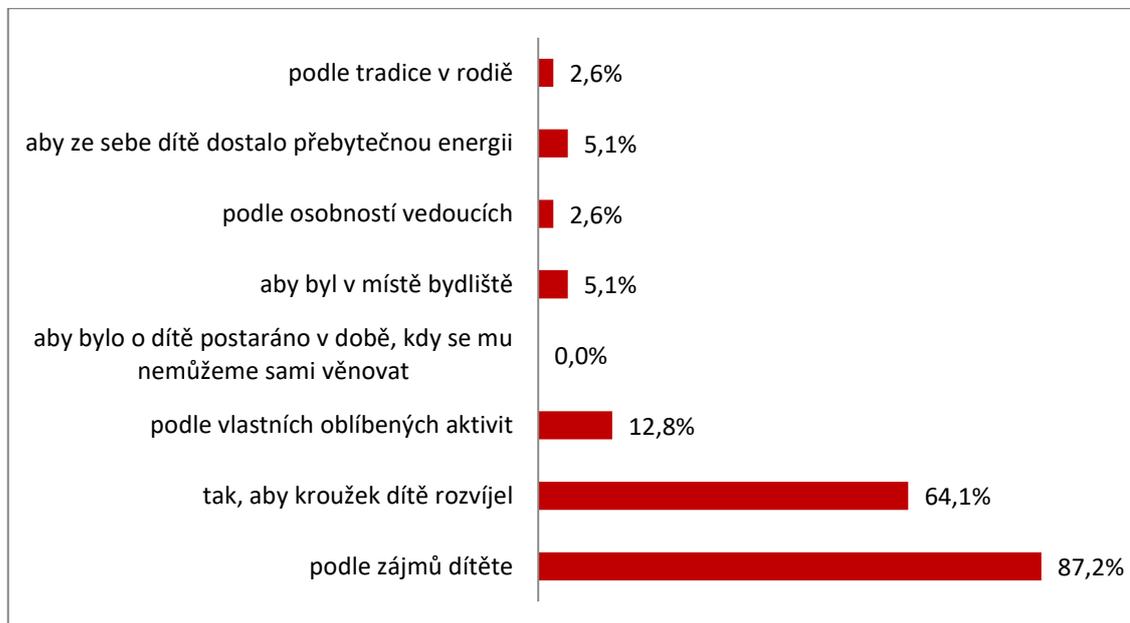
Motivace k výběru volnočasové aktivity

Výzkumný soubor A

Otázka: Podle čeho jste kroužek/kroužky pro Vaše dítě vybírali?

Tato otázka je určena rodičům dětí, které se nějaké volnočasové aktivitě věnují. Rodiče vybírali z nabídky čtyř možností a mohli označit více jak jednu možnost, případně doplnit jiné. Naprostá většina rodičů – 87,2% uvedli, že kroužky vybírali **podle zájmů dítěte**. 64,1 rodičů označili, že volili tak, **aby kroužek dítě rozvíjel**. Možnost, **aby bylo o dítě postaráno v době, kdy se mu nemůžeme sami věnovat**, ne zvolil nikdo z rodičů. Rodiče doplnili nabídku o čtyři možnosti:

1. aby byl kroužek v místě bydliště
2. podle osobnosti vedoucích
3. aby ze sebe dítě dostalo přebytečnou energii
4. podle tradice v rodině.

Graf 22 – Motivace k výběru volnočasových aktivit

– výzkumný soubor A

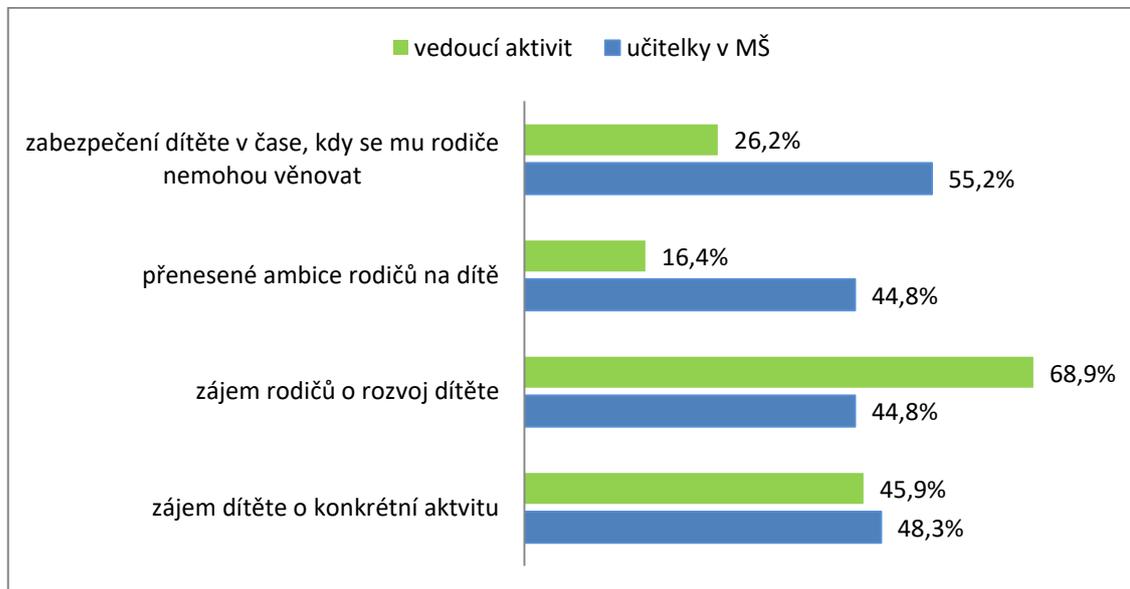
Výzkumný soubor B

Otázka: Jaká je podle Vašeho názoru motivace rodičů pro volbu aktivity, kterou vedete?

Výzkumný soubor C

Otázka: Jaká je podle Vašeho názoru motivace rodičů při výběru volnočasových aktivit pro předškolní dítě?

Učitelky v MŠ i vedoucí volnočasových aktivit volili rovněž z nabídky čtyř možností, mohli označit více odpovědí, případně doplnit jiné. Vedoucí volnočasových aktivit označili z 68,9% za hlavní motivaci **zájem rodičů o rozvoj dítěte**. 55,2% učitelek v MŠ se domnívá, že hlavní motivací rodičů při výběru volnočasových aktivit **je zabezpečení dítěte v čase, kdy se mu rodiče nemohou věnovat**. Tuto možnost volilo jen 26,2% vedoucích volnočasových aktivit, z nichž nejmenší procento spatřuje motivaci rodičů v jejich **přenesených ambicích na dítě** – 16,4%. Tuto možnost volilo 44,8% učitelek v MŠ.

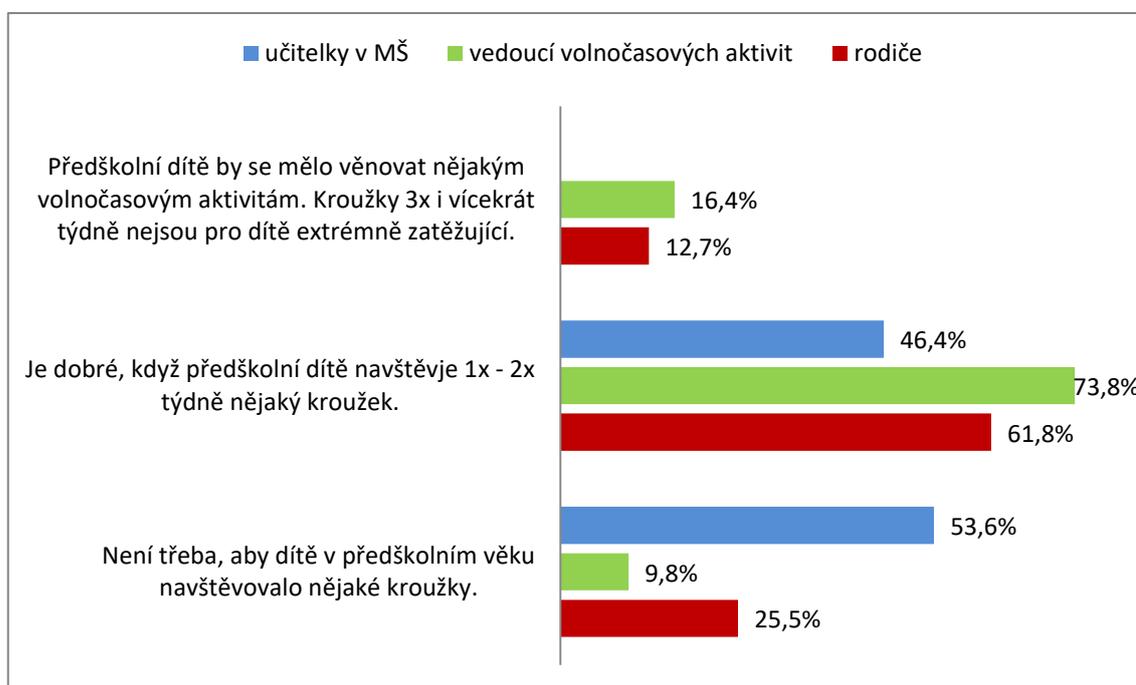
Graf 23 – Motivace k výběru volnočasových aktivit
– výzkumný soubor B a C

Přístup k volnočasovým aktivitám

Výzkumné soubory A, B, C

Otázka: Ke kterému z následujících přístupů ke kroužkům předškolních dětí se nejvíce přikláníte?

Respondenti ve všech třech výzkumných souborech volili vždy pouze jeden ze tří možných přístupů k volnočasovým aktivitám. Zatímco rodiče (61,8%) i vedoucí volnočasových aktivit (73,8%) v naprosté většině označovali prostřední možnost, tedy že **je dobré, když se předškolní dítě věnuje nějaké volnočasové aktivitě 1x – 2x týdně**, učitelky v MŠ volily nejčastěji (53,6%) odpověď, že **není třeba, aby se předškolní dítě věnovalo nějaké volnočasové aktivitě**. Variantu na opačné straně této hodnotící škály, že **by se předškolní dítě mělo věnovat nějakým volnočasovým aktivitám, a že kroužky 3x i vícekrát týdně nejsou pro ně extrémně zatěžující**, nevolila ani jedna učitelka v MŠ.

Graf 24 – Přístup k volnočasovým aktivitám
– výzkumné soubory A, B a C

Pozitivní konsekvence řízených volnočasových aktivit

Výzkumné soubory A, B, C

Otázka: V čem spatřujete hlavní pozitiva kroužků pro dítě předškolního věku?

Respondenti ve všech třech výzkumných souborech volili z nabídky 11 možných pozitivních důsledků volnočasových aktivit na předškolní dítě. Mohli označit více odpovědí, případně doplnit jiné.

3,6% rodičů přidalo odpověď, že volnočasové aktivity pomáhají posilovat samostatnost dítěte. Vedoucí volnočasových aktivit doplnili další dvě možnosti. 3,3% z nich se domnívá, že volnočasové aktivity učí dítě kázni, respektu a disciplíně a 1,6% že se dítě jimi učí zodpovědnosti. 2,9% učitelek v MŠ považuje volnočasové aktivity také za dobrou přípravu na ZŠ.

Ve všech třech výzkumných souborech zvolilo více jak 50% respondentů tyto možnosti:

V čem spatřujete hlavní pozitiva kroužků pro dítě předškolního věku?	Učitelky v MŠ	Vedoucí aktivit	Rodiče
přinášejí dítěti radost a zábavu	74,0%	75,0%	83,6%
dítě tráví méně času u počítače, tabletu, televize	66,7%	59,0%	56,4%
rozvíjejí dítě v konkrétní oblasti podle svého zaměření	66,7%	50,8%	78,2%
umožňují dítěti navazovat nové vztahy s vrstevníky i s dospělými (vedoucími)	56,5%	72,1%	65,5%
dítě získá návyk pravidelně sportovat, cvičit na hudební nástroj, atp.	52,2%	72,1%	56,4%

Tabulka 1 – Hlavní pozitiva volnočasových aktivit
– výzkumné soubory A, B, C

Učitelky v MŠ volily z **59,4%** také možnost, že **volnočasové aktivity umožňují dítěti objevovat nové zájmy.**

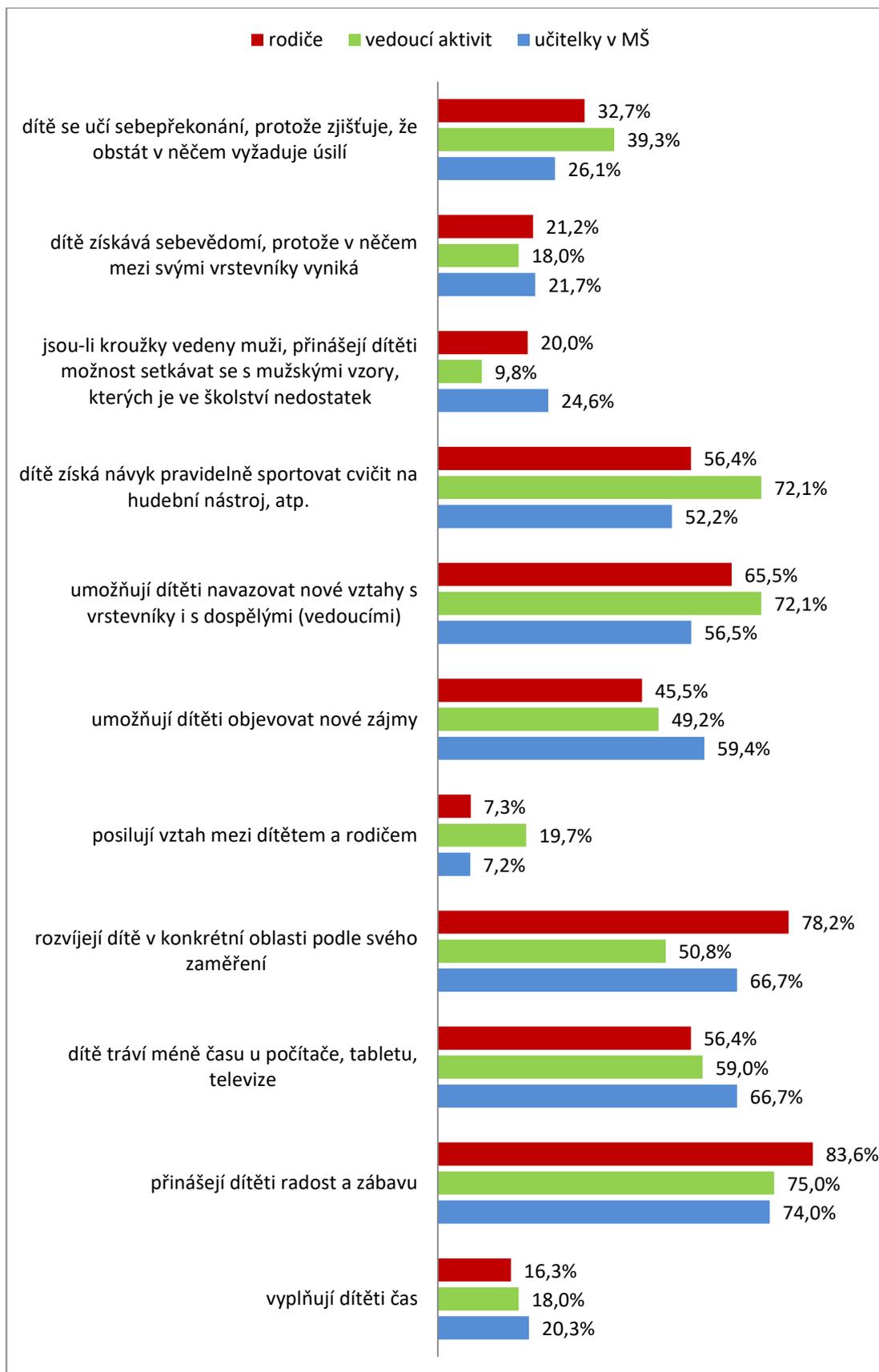
Nejmenší procento jak rodičů (7,3%), tak také učitelek v MŠ (7,2%) spatřuje hlavní pozitivum v **posilování vztahu mezi dítětem a rodičem.** Zatímco vedoucí volnočasových aktivit volili v nejmenším procentu (9,8%) možnost, že **kroužky mohou dětem přinášet nové mužské vzory.**

Ve **výzkumném souboru A** (55 respondentů) označili rodiče některý z pozitivních důsledků celkem 268x. V průměru tedy volil každý 4,9 možností.

Ve **výzkumném souboru B** (61 respondentů) označili vedoucí aktivit některý z možných pozitivních důsledků 298x, což představuje stejných 4,9 odpovědi na jednoho respondenta, jako ve výzkumném souboru A.

Ve **výzkumném souboru C** (69 respondentů) označily učitelky v MŠ některou z možností celkem 330x, což představuje 4,8 odpovědi na jednoho respondenta.

Následující graf znázorňuje, jaká pozitiva volnočasových aktivit považují za nejpodstatnější respondenti ve všech třech výzkumných souborech.

Graf 25 – Pozitiva plynoucí z volnočasových aktivit
– výzkumné soubory A, B a C

Negativní konsekvence řízených volnočasových aktivit

Výzkumné soubory A, B, C

Otázka: V čem spatřujete hlavní negativa kroužků na dítě předškolního věku.?

Stejně jako u předchozí otázky volili respondenti z 11 možností. Mohli opět označit více odpovědí, případně doplnit jiné. V žádném výzkumném souboru se nevyskytla ani jedna doplňující odpověď.

Ve výzkumných souborech A a B zvolili respondenti z více jak 50% pouze jednu možnost. Ve výzkumné skupině C označili 5 možností:

V čem spatřujete hlavní negativní dopady kroužků pro dítě předškolního věku?	Učitelky v MŠ	Vedoucí aktivit	Rodiče
je-li kroužků příliš, narušují rodinnou atmosféru spěchem a chaosem a narušují denní rituály	68,1%	50,8%	56,4%
rodiče si prostřednictvím dítěte realizují vlastní nenaplněné sny	65,2%	36,1%	14,5%
v důsledku přílišné organizace dne se dítě nenaučí samo si vymýšlet zábavu	60,9%	34,4%	29,1%
ubírají čas, který má trávit dítě se svými rodiči	60,9%	24,6%	10,1%
vedou k přetěžování dítěte	56,5%	24,6%	38,2%

Tabulka 2 – Hlavní negativní důsledky volnočasových aktivit
– výzkumné soubory A, B, C

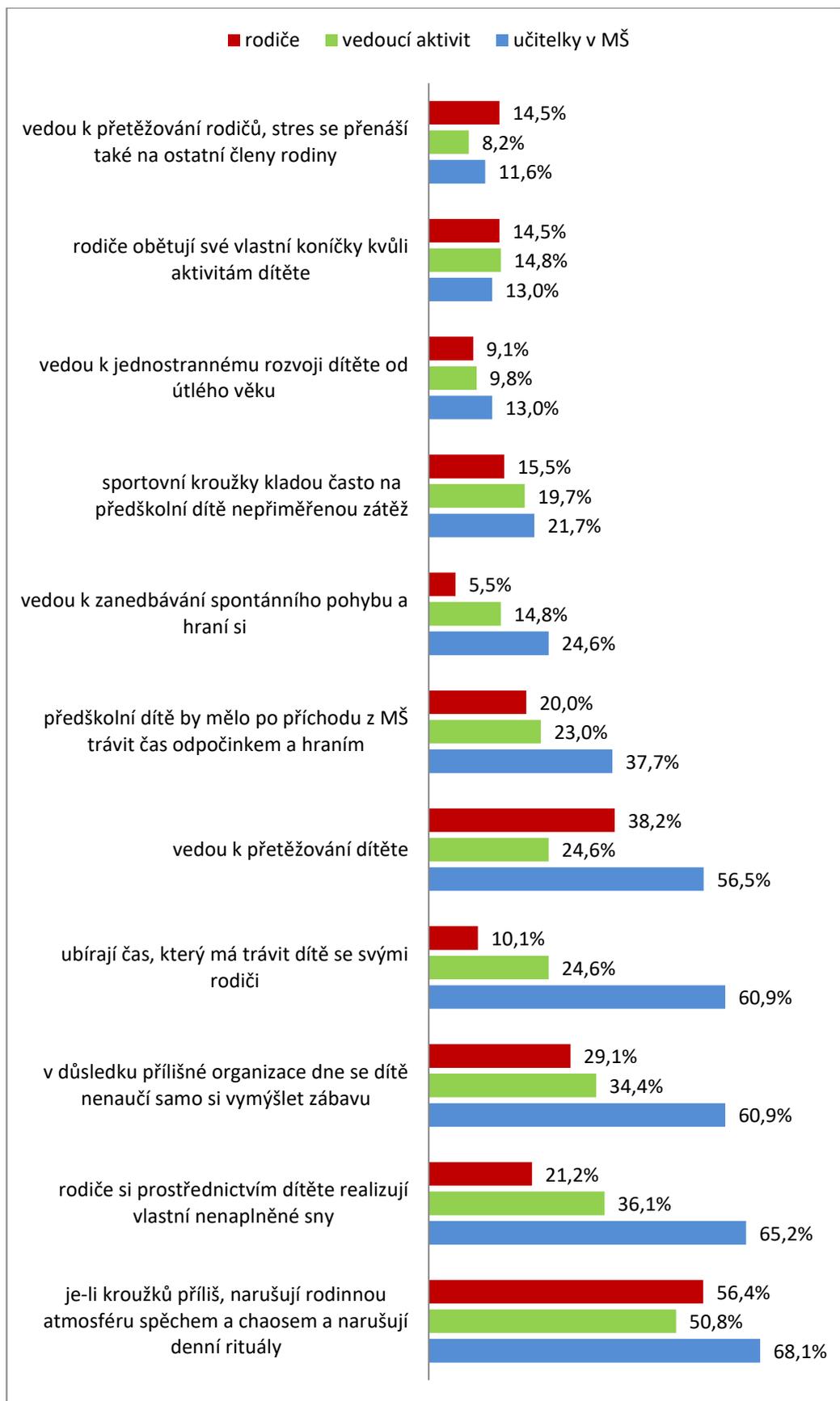
Nejmenší procento rodičů (5,5%) zvolilo možnost, že **volnočasové aktivity vedou k zanedbávání spontánního pohybu a hraní si**. Mezi vedoucími volnočasových aktivit (8,2%) a také učitelek v MŠ (11,6%) byla nejméně často volena odpověď, že volnočasové aktivity **vedou k přetěžování rodičů a vzniklý stres se přenáší také na ostatní členy rodiny**.

Ve **výzkumném souboru A** (55 respondentů) označili rodiče některý z negativních dopadů celkem 129x, což znamená, že v průměru označil každý respondent 2,3 odpovědi.

Ve **výzkumném souboru B** (61 respondentů) označili vedoucí aktivit některou z možností 159x. V průměru tak připadá na každého 2,6 odpovědi.

Ve **výzkumném souboru C** (69 respondentů) označily učitelky v MŠ některý z možných negativních dopadů celkem 299x, což představuje 4,3 odpovědi na jednoho respondenta. To je přibližně o 85% více, než u výzkumného souboru A a o 65% více, než u výzkumného souboru B.

Následující graf znázorňuje, jaké možné negativní dopady volnočasových aktivit považují za hlavní respondenti ve všech třech výzkumných souborech.

Graf 26 – Negativa plynoucí z volnočasových aktivit
– výzkumné sobory A, B, C

7.2 Polostrukturované rozhovory

Výzkumný soubor D je tvořen dvěma dětmi, Vládou a Dankou, které se, mimo MŠ, žádné volnočasové aktivity nevěnují. Rozhovory byly vedeny s dítětem, rodičem dítěte a s paní učitelkou v MŠ, která s tímto dítětem pracuje.

Výzkumný soubor E je tvořen dvěma dětmi, Vítkem a Alenkou. Vítek navštěvuje 1x týdně skaut a Alenka se věnuje 1x týdně taneční a pohybové přípravě. Rozhovory byly vedeny s dítětem, rodičem dítěte, s paní učitelkou v MŠ, která s tímto dítětem pracuje a s vedoucím volnočasové aktivity, které se dítě věnuje. Alenka je sestra (dvojče) Danky, která je zařazena do výzkumného souboru D.

Výzkumný soubor F je tvořen dvěma dětmi, Nikolou a Viktorou. Nikolka se 4x týdně věnuje krasobruslení. Viktorka má 3x týdně trénink krasobruslení, 2x týdně tenis, 1x týdně hodinu baletu a 1x týdně se věnuje zpívání ve sboru. Rozhovory byly vedeny s dítětem, rodičem dítěte, s paní učitelkou v MŠ a všemi vedoucími volnočasových aktivit, kterým se dítě věnuje.

Výzkumný soubor D

VLÁDA (6 roků, 11 měsíců)

žádné volnočasové aktivity

Vládovi je téměř sedm let (narozen v květnu 2011). V loňském roce se rodiče rozhodli pro odklad školní docházky. Vláša má dospělé sourozence. Žádným volnočasovým aktivitám mimo MŠ se nevěnuje. **Maminka** jej popisuje, jako velmi proměnlivého. Podle **paní učitelky v MŠ** se Vláša od ostatních dětí nějakým způsobem liší. Má problém se souvislým projevem. Nemá rád pohyb, což pravděpodobně souvisí s mírnou nadváhou. Vláša má také problém s pochopením a respektováním některých pravidel chování ve školce.

Způsob trávení volného času

Maminka uvádí, že Vláša má rád stavebnice, počítačové hry a televizi. **Vláša** říká, že doma jen „sedí na židli“ a dívá se na televizi nebo hraje počítačové hry. Podle **paní**

učitelky v MŠ tráví Vlád'a většinu svého volného času pravděpodobně u počítače nebo televize. Ve školce ho baví stavět z kostek.

Přístup k volnočasovým aktivitám

Maminka uvádí, že Vlád'a na žádné kroužky nechodí, protože ho nic nebaví, a protože přímo ve vesnici není vyhovující nabídka. Navíc se domnívá, že pro chlapce obecně příliš velký výběr volnočasových aktivit není. **Vlád'a** by rád chodil na skauta. Motivací je pro něj zejména spolužák Vítek, který je tímto kroužkem nadšený. **Paní učitelka v MŠ** se domnívá, že Vlád'a nemá dostatek pohybu a potřeboval by kroužek, kde by se sice hýbal, ale nějakou nenásilnou formou, například nějakou aktivitu v přírodě.

Aktivity rodičů

Maminka chodí 1x týdně na cvičení a **tatínek** se věnuje myslivosti. V dětství se **maminka** věnovala hasičskému kroužku a **tatínek** byl v klubu chovatelů domácího ptactva.

Čím chce být

Vlád'a říká, že až bude dospělý, bude zachraňovat želvy.

Vlád'ův obrázek

Vlád'a nakreslil tužkou obrázek, na kterém hraje počítačovou hru. Vlád'a samotný je nakreslený velmi zjednodušeně. Kresba postavy neobsahuje detaily, není jasné, zda má postava ruce. Mnohem větší, než samotný Vlád'a je ovladač, který je připojen k televizi. Dominantní je na obrázku televize (monitor). Postava vojáka je také velmi zjednodušená. Končetiny jsou znázorněny pouze čarami, ruce jsou připojeny k tělu v pravém úhlu, prsty nakresleny nejsou.

DANKA (6 let)

žádné volnočasové aktivity

Dance je šest let (narozena v dubnu 2012). Má sestru Alenku (dvojče). Danka se mimo MŠ žádné volnočasové aktivitě nevěnuje. **Maminka** ji popsala jako lépe chápající, než Alenka, s dobrou pamětí. Zajímá se o koně. **Paní učitelka v MŠ** hovoří o Dance jako o hodně aktivní, živé, milé, někdy tvrdohlavé holčičce, která preferuje aktivity v kolektivu, před hraním si sama.

Způsob trávení volného času

Maminka uvádí, že **Danka** má ráda venkovní sporty např. jízdu na kole, na bruslích apod., což potvrzuje **Danka**, která uvádí také hraní si s kočárkem nebo s koníčky. **Paní učitelka v MŠ** potvrzuje, že obě děti jsou vedeny ke sportu. Umějí lyžovat, jezdí na kole apod. Podle jejího názoru jsou děti zvyklé trávit čas venku.

Přístup k volnočasovým aktivitám

Maminka uvádí, že plánují pro **Danku** od příštího školního roku tenisový kroužek, který letos není z časových důvodů pro rodinu možný. Na taneční kroužek s **Alenkou** chodit nechtěla. Pro obě děti plánují rodiče od září také kroužek hasičů, který probíhá přímo v obci. **Danka** říká, že má ráda tenis, ale hlavně se chce věnovat koňům. S **Alenkou** na kroužek chodit nechtěla, protože „ji nejdou provazy“. **Paní učitelka v MŠ** by pro **Danku** doporučila například dramatický kroužek, protože netrpí příliš studem a je ráda středem pozornosti. Ze sportů zmiňuje míčové hry nebo jiné teamové sporty.

Čím chce být

Danka říká, že se chce stát „koňařkou“.

Aktivity rodičů

Maminka chodí 3x týdně cvičit. V dětství se věnovala házené a byla členkou dobrovolného hasičského sboru. **Tatínek** hraje fotbal a tenis. Těmto sportům se věnoval také v dětství.

Dančin obrázek

Danka nakreslila obrázek, na kterém je ona a sestra **Alenka**, jak si hrají na zahradě. **Danka** sedí na houpačce a **Alenka** je v domečku. Obrázek je barevný, působí veselým a bezstarostným dojmem. Na nebi jsou tři sluníčka. Končetiny obou postav jsou znázorněny čarami, na každé ruce je pět prstů. Obrázek obsahuje detaily.

Výzkumný soubor E

ALENKA (6 let) Taneční a pohybová průprava, 1x týdně 60 minut

Alence je šest let (narozena v dubnu 2012). Má sestru Danku (dvojče). Alenka navštěvuje 1x týdně sportovně-taneční kroužek. **Sama Alenka** říká, že si takový kroužek přála, což potvrzuje i **maminka a paní učitelka ve školce**. **Trenérka** se domnívá, že rodiče tento kroužek volili na základě nabídky kroužků, kterou dává do školek. **Maminka, paní učitelka i paní trenérka** charakterizují Alenku jako pohodovou, klidnou, hodnou a nekonfliktní. Všichni zúčastnění se také domnívají, že ji tato aktivita baví, a že je pro ni vhodná. Alenka je v péči logopeda z důvodů problémů s vyjadřováním.

Způsob trávení volného času

Maminka i paní učitelka se shodují, že Alenka ráda kreslí, má ráda cvičení, tanec, ráda jezdí na kole, na bruslích, umí lyžovat. **Paní učitelka** zmiňuje také, že přestože má logopedické problémy, ráda zpívá a při zpěvu její problémy mizí. **Alenka** sama uvádí, že si ráda hraje doma, například s koníky.

Pozitivní a negativní důsledky volnočasové aktivity

Maminka vidí hlavní přínos v radosti, kterou Alence tancování přináší. Dále zmiňuje osvojení si určitých dovedností. Nemá pocit, že by ji tato aktivita jakkoli zatěžovala.

Alenka říká, že ji nejvíc baví trampolínky a nejméně „obrácený provazy“. Je také ráda za novou kamarádku, kterou si na kroužku našla.

Trenérka uvádí jako hlavní přínos rozvoj pohybových schopností. Tento kroužek považuje za vhodný zejména pro dívky díky důrazu, který je kladen na správné držení těla, našlapování apod. což není běžné u všech sportů. Kromě fyzických přínosů zmiňuje také osamostatňování dětí a zvykání si na jiný kolektiv. Paní trenérka se nedomnívá, že kroužek tohoto typu 1x týdně je pro Alenku nějak zatěžující.

Paní učitelka v MŠ vidí hlavní pozitivum v tom, že se Alenka věnuje něčemu, co ji baví. Osvojila si tak konkrétní dovednosti, které jí zajistily určité postavení v kolektivu.

Paní učitelka zmiňuje celkovou prospěšnost například při koordinaci pohybů, zapamatování si sestavy cviků, soustředění se apod. Nemá pocit, že by z této aktivity plynula Alence jakákoli zátěž.

Vhodné aktivity

Všichni zúčastnění mají pocit, že tato aktivita je pro Alenku velmi vhodná. Paní učitelka v MŠ uvádí také hru na hudební nástroj nebo výtvarný kroužek.

Aktivity rodičů

Maminka chodí 3x týdně cvičit. V dětství se věnovala házené a byla členkou dobrovolného hasičského sboru. **Tatínek** hraje fotbal a tenis. Těmto sportům se věnoval také v dětství.

Čím chce být

Alenka se chce stát „policajtkou“.

Alenčin obrázek

Alenka nakreslila sebe, jak „dělá provaz“. Propracované jsou zejména nohy, které na rozdíl od rukou nejsou znázorněny jen jako čárky. Nohy jsou vybarvené, špičky propnuté. Alenka si nenakreslila vlasy.

VÍTEK (6 let, 9 měsíců) skaut 1x týdně, 1,5 hodiny

Vítkovi je 6 let (narozen v červenci 2011). Má roční sestru. V loňském roce se rodiče rozhodli pro odklad školní docházky. Vítek se věnuje 1x týdně skautu. S nabídkou této aktivity přišel přímo skautský vedoucí, který se zná s rodiči Vítka. **Maminka, paní učitelka v MŠ i skautský vedoucí** charakterizují Vítka jako hodného, poslušného, šikovného, pracovitého a pro tuto aktivitu zapáleného chlapce. Vítek je v péči logopeda z důvodů špatné výslovnosti sykavek, r a ř.

Způsob trávení volného času

Maminka i paní učitelka v MŠ uvádějí, že Vítek velmi rád pomáhá tatínkovi. Hodně času tráví společnými činnostmi s rodiči nebo prarodiči. Není zvyklý trávit čas u televize nebo počítače. Preferuje aktivity venku.

Pozitivní a negativní důsledky volnočasové aktivity

Maminka považuje za přínos nejen konkrétní znalosti a dovednosti, které Vítek díky skautu získává, ale také nové kamarády a osamostatnění se. Kolektiv starších chlapců jej také motivuje k učení se čtení a psaní. Žádná negativa maminka nevidí.

Vítek je skautem velmi nadšený. Má radost ze všeho, co se skautem souvisí, z konkrétních dovedností, z úkolů, které plní i ze skautského kroje.

Skautský vedoucí vidí pozitiva hlavně v radosti, kterou tato aktivita Vítkovi dává, v získaných znalostech a dovednostech, ale také v samotných základních principech skautingu jako jsou pravdomluvnost, pracovitost, pomáhání druhým a dalších. Nedomnívá se, že by jej skaut nějakým způsobem zatěžoval.

Paní učitelka v MŠ vidí pozitiva v dovednostech, které si na skautu osvojuje, že je veden k různým pracím a ke vztahu k přírodě. Ani ona nevidí v této aktivitě pro Vítko žádné negativní důsledky.

Vhodné aktivity

Všichni zúčastnění se shodují, že Skat je aktivita, která Vítkovi plně vyhovuje. Nikdo si nemyslí, že by pro něj byl vhodný nějaký výkonový sport. Rodiče i skautský vedoucí zmiňují zálibu Vítko v hasičích.

Aktivity rodičů

Maminka Vítko ráda šije. Nějakým aktivitám mimo domov se nevěnuje. V dětství navštěvovala kroužek keramiky, ručních prací, tancování, hasičský kroužek a další. **Tatínek** rád hraje na kytaru a čte. V dětství se věnoval také skautingu.

Čím chce být

Vítek se chce stát hasičem a truhlářem.

Vítkův obrázek

Vítek nakreslil sebe, jak drží v ruce pilku a vyrábí ze dřeva. Postava zabírá skoro celý obrázek, horní končetiny nejsou nakresleny pouze čarami, ale jsou vyplněné, prsty na ruku chybí. Postava nemá vlasy.

Výzkumný soubor F

NIKOLKA (6 let, 7 měsíců)

krasobruslení 4x týdně, vždy 2 hodiny

Nikolce je šest let (narozena v září 2011). Nemá žádné sourozence. 4x týdně navštěvuje trénink krasobruslení. Říká, že si tuto aktivitu zvolila sama, což potvrzuje jak maminka, tak trenérka. **Maminka, paní učitelka i trenérka** shodně popisují Nikolku jako pozitivní, přátelskou a hodně aktivní. Nikolka je nejmladší ve skupině dívek, se kterými trénuje. Se zařazením do kolektivu neměla problém. Trenérka, rodiče i paní učitelka se domnívají, že ji tato aktivita velmi baví, a že je pro ni vhodná. Všichni, včetně Nikolky, zmiňují její vztah k tanci.

Způsob trávení volného času

Nikolka má 4x týdně trénink krasobruslení. Ve volném čase si ráda hraje s legem, poslouchá písničky a tancuje.

Pozitivní a negativní důsledky volnočasové aktivity

Maminka považuje za největší přínos pohyb, nové kamarády, nové zkušenosti a hlavně zábavu. Na otázku, co tato aktivita přináší celé jejich rodině, maminka odpověděla, že jsou rádi, že je Nikolka šťastná. Podle jejího názoru nepředstavuje krasobruslení pro Nikolku žádnou zátěž. Uvádí, že spíše ona této aktivitě obětuje svůj čas.

Nikolka přistupuje ke krasobruslení opravdu s nadšením. Pro ni samotnou tato aktivita představuje naplňování snu. Žádná negativa nepocítuje.

Trenérka uvádí, že Nikolku bruslení velmi baví, má k němu všechny předpoklady, je cílevědomá a pracovitá. Za velký přínos této aktivity obecně považuje trenérka nejvíce závody, které přinášejí dívkám jedinečné zkušenosti. Krasobruslení je individuální sport a dívky jsou na ledě každá za sebe. Musejí se naučit vypořádat mimo jiné také s nervozitou. Pokud se jim to podaří, přináší jim tento sport velké prožitky. Další velký přínos vidí trenérka v pohybu, který mají dívky během jednoho tréninku téměř dvě hodiny, díky čemuž mají tyto děti dobrou fyzickou kondici. Domnívá se, že v tuto chvíli Nikolku krasobruslení nijak nezatěžuje. Předpokládá, že zátěž přijde později, až nastanou školní povinnosti nebo s příchodem puberty.

Paní učitelka vidí hlavní pozitiva v tom, že Nikolka je díky krasobruslení dobře pohybově zdatná, má smysl pro rytmus, cítí hudbu a v neposlední řadě ji tato aktivita velmi baví. Podle názoru paní učitelky přinášejí kroužky obecně dětem náplň času. Děti se něčemu věnují a méně času pak tráví u počítačů nebo televize. Nemá dojem, že by ji krasobruslení nějak zatěžovalo.

Vhodné aktivity

V případě Nikolky mají všichni zúčastnění pocit, že krasobruslení je pro ni dobrá volba. Všichni, včetně Nikolky také hovoří o jejím vztahu k tanci.

Aktivity rodičů

Maminka Nikolky se v dětství věnovala hře na housle, což ale nebylo její rozhodnutí a tato činnost ji netěšila. Dříve chodila cvičit jógu, v současné době žádné své „koníčky“ nemá. Tatínek chodil v dětství na hokej a i v současné době se věnuje hokeji a squashu.

Čím chce být

Nikolka říká, že bude buďto krasobruslařkou nebo bude tancovat.

Nikolčin obrázek

Nikolka nakreslila sebe, jak bruslí. Postava je velmi propracovaná, nakreslená v poměrně složitém pohybu. Propracované jsou zejména šaty a brusle.

VIKTORKA (5 let, 10 měsíců)

- 3x týdně krasobruslení, 1.5 hodiny
- 1x týdně balet, 45 minut
- 2x týdně tenis, 45 minut
- 1x týdně pěvecký sbor, 60 minut

Viktorce je téměř 6 let (narozena v červnu 2012). Má o rok a půl starší sestru Esterku, která je v první třídě. Viktorka navštěvuje různé kroužky celkem 7x týdně. Její týdenní program vypadá takto:

	ODCHOD Z MŠ	KROUŽKY	KROUŽKY	PŘÍCHOD DOMŮ
PONDĚLÍ	14:30	15:00 – 15:45 tenis	16:45 – 18:15 přítomna na hodině krasobruslení starší sestry 17:45 – 18:15 rozcvičování 18:15 – 19:15 krasobruslení	20:00
ÚTERÝ	13:45	14:00 – 15:00 pěvecký sbor		15:15
STŘEDA	14:30	15:00 – 15:45 tenis	18:15 – 18:45 rozcvičování 18:45 – 19:45 krasobruslení	20:30
ČTVRTEK	12:30	13:00 – 13:45 balet	15:30 – 16:30 čeká s maminkou, až skončí hodina baletu starší sestry	17:15
PÁTEK	16:00	-	-	16:15
SOBOTA	-	6:00 – 6:30 rozcvičování 6:30 – 7:30 krasobruslení	-	8:15

Tabulka 3 – Týdenní program Viktorky
– výzkumný soubor F

Maminka uvádí, že Viki je hodně pečlivá na svoje věci, pořádná, avšak cílevědomost ve vztahu k sportu u ní prozatím nevidí. Podle jejího názoru však ještě nelze říct, zda je to jejími předpoklady k tomuto sportu, které se již nezmění nebo pouze jejím věkem, neboť je nejmladší v oddílu. Podobně jako maminka i **trenérka krasobruslení** nevidí u Viktorky velkou snahu na sobě pracovat. Uvádí, že Viki je poměrně nesoustředěná, potřebuje více času než ostatní děti, že má problém respektovat, pokud něco musí a chybí ji disciplína. Problém s dodržováním zákonitostí hodiny zmiňuje také **paní učitelka baletu**, která vidí Viktorku jako ještě hodně hravou, milou, hodnou holčičku, která však nemá potřebou pílí. Určitou nesoustředěnost připisuje také tomu, že balet navštěvuje se svou kamarádkou. Naproti tomu **tenisový trenér** vidí Viki jako do sportu zapálenou, pohybově nadanou, jednu z šikovnějších dětí. Zmiňuje také, že verbálně se příliš nevyjadřuje, což uvádí také **paní učitelka v MS**, která popisuje Viki jako spíše klidnější dítě, které nemá rádo pozornost. Podle jejího názoru je Viki šikovná,

kamarádká, pohybově převyšuje své vrstevníky, ale ani při pohybových hrách nemá ráda vedoucí úlohu a ve větším kolektivu dětí nehovoří. Vedoucí **pěveckého sboru** se vyjadřovala o Viktorce jen pozitivně, jako o velice šikovné holčičce, která dobře vnímá hudbu a kterou evidentně zpěv baví.

Viktorka si své kroužky sama nezvolila a ani nevycházely z jejích zájmů. **Maminka** uvádí, že kroužky volili podle starší dcery Esterky, protože je jednodušší vozit obě dcery na stejný kroužek, zvláště pokud jim tréninky navazují nebo pokud jej mohou navštěvovat společně jako třeba pěvecký sbor. Názor, že kroužky byly vybírány podle starší sestry má i paní **učitelka v MŠ, trenérka krasobruslení i vedoucí pěveckého sboru. Tenisový trenér** se domnívá, že kroužek zvolila maminka podle své oblíbené aktivity. **Paní učitelka na balet** uvádí, že Viktorka chodí na balet, protože jej potřebuje pro krasobruslení a zmiňuje se také o starší sestře, se kterou na balet začala Viktorka chodit. **Viktorka** říká, že kroužky vybírala maminka.

Způsob trávení volného času

Viktorka má svůj týdenní program hodně zaplněný volnočasovými aktivitami. Když není na kroužcích, tak si ráda hraje s koníky a hraje počítačové hry.

Pozitivní a negativní důsledky volnočasové aktivity

Maminka považuje za hlavní pozitiva všech aktivit pro Viki zejména to, že má dostatek pohybu, a že netráví čas doma u tabletu nebo u televize. Dále zmiňuje nové kamarády, které na svých kroužcích potkává. Zmiňuje pouto mezi dětmi ze stejného oddílu, které společně jezdí na závody a navzájem si fandí. Maminka nemá zatím pocit, že by volnočasové aktivity dětí jejich rodinu nějak stmelovaly. Předpokládá, že toto nastane, až budou děti větší, budou schopné si společně zahrát tenis nebo je budou rodiče, i celá rodina podporovat při závodech. Připouští, že Viktorce její aktivity berou volný čas na hraní a do budoucna jí pravděpodobně budou brát také čas na učení. Vzápětí uvádí, že by tento čas, podle jejího názoru, zřejmě strávila u televize. Uvádí také, že kroužky dcer jsou náročné zejména z hlediska jejího času, který jim musí obětovat. Nezanedbatelnou otázkou jsou také finance.

Viktorka je ráda, že umí něco, co neumějí ostatní děti. Že má kroužek téměř každý den, jí nevadí. Na otázku, zda má čas na kamarádky, odpověděla, že ne.

Paní učitelka v MŠ vidí přínos zejména v pohybové vyspělosti Viktorky. Nemá pocit, že by jí její kroužky nějak zatěžovaly. Zmiňuje však, že podle jejího názoru nezbývá čas např. na společné čtení. Paní učitelka ví o všech aktivitách, kterým se Viki věnuje.

Tenisový trenér považuje za přínos tenisu pro Viktorku pohyb a radost, kterou ji tenis přináší. Nemá dojem, že by tenis nějakým způsobem zatěžoval. Ví o většině aktivit, kterým se Viktorka věnuje, nezmínil pouze pěvecký sbor.

Trenérka krasobruslení považuje za přínos konkrétní dovednosti, které tu děti získají a které mohou prezentovat. Domnívá se, že je to určitá výplň volného času, kterého má Viki dostatek. Trenérka neví, na jaké další kroužky Viki chodí.

Učitelka baletu vidí pozitiva pro Viki zejména v tom, že se učí respektovat autority, s čímž má podle jejího názoru poněkud problém. Baletem Viki také kultivuje svůj pohybový projev a učí se poslouchat hudbu. Zátěž nevidí v baletu, ale v množství aktivit, kterým se Viktorka věnuje, které považuje v tomto věku za značně nepřiměřené. Učitelka baletu ví o většině aktivit, kterým se Viktorka věnuje, nevedla pouze pěvecký sbor.

Vedoucí pěveckého sboru vidí, že Viktorce přináší zpívání radost a také znalost některých pravidel společenského chování. Negativní důsledky plynoucí z této aktivity nevidí. O dalších aktivitách Viktorky neví.

Vhodné aktivity

Maminka má pocit, že více než krasobruslení baví Viktorku tenis. Hovoří také o Viktorčině touze věnovat se koním a do budoucna plánuje tuto aktivitu přidat spolu s výukou hry na klavír.

Viktorka sama říká, že by chtěla chodit na koníčky a hrát na klavír.

Paní učitelka v MŠ má pocit, že by bylo dobré zvolit aktivitu, která by u Viktorky podporovala verbální vyjadřování.

Trenér tenisu je přesvědčen, že tenis je pro Viktorku dobrá volba.

Trenérka krasobruslení i paní učitelka na balet se shodují, že Viktorce příliš nevyhovují sporty s tak pevnými pravidly a potřebou velké disciplíny. Obě by volily pro Viktorku sport, kde by měla větší volnost, například atletiku.

Vedoucí pěveckého sboru by vedle zpívání doporučila např. taneční kroužek.

Aktivity rodičů

Maminka v dětství hrála tenis, chodila na zpěv, klavír, atletiku a plavání. V současné době nevidí prostor pro své zájmy. **Tatínek** se nikdy žádným kroužkům nevěnoval a ani v současné době nevěnuje.

Čím chce být

Viktorka se chce stát koníčkem. Kdyby to nebylo možné, tak bude „páníček od koně“.

Viktorčin obrázek

Viktorka nakreslila sebe, jak bruslí. Na obrázku jsou dominantní její šaty a vlasy. Končetiny nejsou jen čáry, ale jsou vybarvené. Viktorka nemá nakreslené brusle. Nakreslila však ochranné mantinely. Na obrázku zůstala poměrně velká bílá plocha.

8 Diskuse výsledků

8.1 Dotazníkové šetření

Způsob trávení volného času předškolních dětí

V rámci dotazníkového šetření uvedlo 100% rodičů, že minimálně 1x týdně tráví jejich dítě svůj volný čas **činnostmi venku**. Druhou nejčastěji uváděnou aktivitou je **pomáhání s prací doma či na zahradě**, třetí pak **sledování pořadů v TV (PC, tablet...)**. Sledování pořadů zaujímá jednoznačně první místo mezi činnostmi, u kterých 49,1 % rodičů uvedlo, že jimi jejich děti tráví svůj čas každý den. Vedoucí volnočasových aktivit a učitelky v MŠ označili shodně sledování televizních pořadů na nejčastější způsob trávení volného času předškolních dětí. Přitom pravidelné a nadměrné sledování TV pořadů má na malé děti mnoho negativních dopadů, jako například nedostatek pohybu, obezita, nerozvíjejí se jejich komunikační schopnosti a v neposlední řadě vzniká problém s jednostranným zatížením a nevybitou energií. (Kulhánek, 2014). Nejméně rodičů označilo možnost **hraní počítačových her**, kterému se podle jejich odpovědí nikdy nevěnuje 52% dětí. Tento výsledek nekoresponduje s názory učitelek v MŠ a vedoucích volnočasových aktivit, kteří hraní počítačových her řadí mezi tři nejčastější způsoby trávení volného času předškolních dětí. Je otázkou, do jaké míry jsou blíže realitě respondenti ve výzkumných souborech B a C, či odpovědi rodičů, kteří mohli mít potřebu přizpůsobit své odpovědi společenskému očekávání, neboť právě otázka hraní počítačových her je poměrně diskutována, často kriticky. Německý vědec Manfred Spitzer (2014) ve své knize Digitální demence uvádí, že přístup k počítači mají mít děti až ve chvíli, kdy je jisté, že ovládnou oni počítač a ne počítač je. Je přesvědčen, že pod vlivem moderních technologií naše mozky lenivějí a zjednodušují se, a že nás všeobecná přístupnost digitálního obsahu – her, filmů, sociálních sítí – vede k oblibě násilí a primitivismu.

Jak často se děti věnují volnočasovým aktivitám

Z odpovědí rodičů v rámci výzkumného souboru A vyplývá, že 70,9% předškolních dětí navštěvují nějaké kroužky a 29,1% ne. Dále z výzkumu vyplývá, že 12,7% dětí navštěvuje kroužek 3x a vícekrát týdně. Porovnáme-li tyto odpovědi s odpověďmi respondentů v rámci výzkumného souboru C, zjistíme, že se opět poněkud rozcházejí.

Učitelky v MŠ při vyplňování dotazníků uvedly, že 44% předškolních dětí, které mají ve svých třídách, se žádné volnočasové aktivity nevěnují a 56% ano. Přičemž 3x a vícekrát týdně se podle jejich názoru věnuje nějaké volnočasové aktivitě pouze 4,9% dětí. Příčin takového rozdílu ve výsledcích výzkumu může být hned několik.

1. Nejedná se o shodnou část populace. Ačkoliv učitelky v MŠ, které učí děti, jejichž rodiče tvoří výzkumný soubor A, jsou obvykle součástí výzkumného souboru C, větší část tohoto výzkumného souboru tvoří paní učitelky z celé ČR, které vyplňovaly on-line dotazníky. Není reálné, aby výzkumný soubor tvořily pouze učitelky dětí v rámci výzkumného souboru A, protože při průměrném počtu 13,8 předškolních dětí na jednu učitelku by se jednalo o příliš malý výzkumný soubor.
2. Je jistě možné, zejména ve větších školkách, že paní učitelka nemá přesné informace o volnočasových aktivitách všech dětí.
3. Přestože v úvodu dotazníku je vymezen pojem „volnočasové aktivity“, je možné, že někteří rodiče zahrnuli mezi volnočasové aktivity také kroužky, které probíhají v rámci MŠ.
4. Jistou roli může hrát také fakt, že děti začnou do nějakého kroužku chodit, ale po několika setkáních zjistí, že jim, nebo také rodičům, tato aktivita nevyhovuje a zkoušejí jiné. Je však možné, že rodiče označili v dotazníkovém šetření i ty kroužky, které jejich dítě navštěvovalo například jen první pololetí školního roku nebo i kratší dobu.

Zaměření řízených volnočasových aktivit

Z odpovědí na úvodní otázku pro výzkumný soubor B vyplývá, že největší nabídka volnočasových aktivit pro předškolní děti (v rámci tohoto výzkumu) je v oblasti **sportovních kroužků** (38,7% respondentů). Tato skutečnost však nebyla ovlivněna výběrem respondentů, neboť při rozesílání dotazníků bylo osloveno široké spektrum respondentů. 9,7% výzkumného souboru B pak zaujímají vedoucí **tanečních kroužků**, které lze také zařadit mezi sportovní, respektive pohybové. S tímto výsledkem výzkumu v rámci výzkumného souboru B korespondují odpovědi rodičů na otázku, jaké

volnočasové aktivitě se jejich dítě věnuje, kdy 71,8% rodičů (z těch, jejichž dítě se nějaké aktivitě věnuje) uvedlo sportovní kroužky a 18% rodičů kroužky taneční. V tomto bodě existuje naprostá shoda mezi rodiči i učitelkami v MŠ, které z 98,6% označily kroužky sportovního zaměření za nejpřínosnější, 58% učitelek v MŠ pak kroužek taneční. Předškolní věk je považován za nejvhodnější pro vstup do mnoha sportů, neboť dítě má v tuto chvíli dobré předpoklady pro učení se pohybovým dovednostem (Dvořáková, 2002). V rámci výzkumného souboru B tvoří druhou největší skupinu učitelé **hry na hudební nástroj** (13,9%). Stejně tak druhé největší procento rodičů (28,2%) uvedlo, že jejich dítě navštěvuje výuku hry na nástroj. Co do pozitivních důsledků aktivit pro dítě kladou učitelky v MŠ před hru na nástroj kroužky nejruznějšího **vyrábění a kroužky výtvarné**. To samozřejmě může souviset s tím, že tyto kroužky rozvíjejí jemnou motoriku, soustředění, kreativitu a další vlastnosti a dovednosti, které jsou jistě důležité z hlediska připravenosti dítěte na ZŠ.

Motivace k výběru volnočasové aktivity

Podle výsledků výzkumného šetření volí rodiče nejčastěji kroužky pro děti **podle zájmů dítěte** a také tak, **aby kroužek dítě rozvíjel**. Stejnou motivaci (v opačném pořadí) volili i vedoucí volnočasových aktivit. Poměrně malé procento rodičů (9,1%) uvedlo, že kroužky volili **podle vlastních oblíbených aktivit**. Žádný z rodičů neuvedl, že by volil kroužky tak, aby bylo o **dítě postaráno v době, kdy se mu nemůže sám věnovat**. Je jistě zajímavé, že paní učitelky v MŠ považují právě tento motiv při výběru kroužků za nejčastější. Osobně se domnívám, že tento názor může pramenit z nedostatku osobních zkušeností, neboť předškolní dítě je třeba na kroužek dopravit a opět vyzvednout. Není proto možné, aby se dítě věnovalo kroužkům mimo MŠ bez asistence jiné dospělé osoby.

Přístup k řízeným volnočasovým aktivitám

Jak ukázaly výsledky výzkumu, jednotlivé výzkumné soubory se v názoru na volnočasové aktivity značně rozcházejí. Nejvyhraněnější stanovisko zaujímají učitelky v MŠ. Více jak polovina (53,6%) se jich domnívá, že **není třeba, aby se dítě předškolního věku nějakým kroužkům věnovalo**. Zbývajících 46,4% respondentek označilo možnost, že **je dobré, když předškolní dítě navštěvuje nějaký kroužek 1x či 2x týdně**. Výzkumné skupiny A a B volili shodně vždy nadpoloviční většinou, že je

dobré, když předškolní dítě nějaký kroužek navštěvuje. Liší se však v přístupu k variantě, že **není třeba, aby dítě předškolního věku navštěvovalo nějaké kroužky**. Tuto možnost volilo 25,5% rodičů, ale pouze 9,8% vedoucích volnočasových aktivit. Jak už jsem zmínila, ve výzkumné skupině C volilo tuto možnost dokonce 53,6% respondentek. Tak rozdílný přístup může pramenit z více aspektů.

- Vedoucí volnočasových aktivit mají jistě jiný pohled, než rodiče a učitelky v MŠ, neboť jsou nejvíce sami účastníky konkrétní aktivity, vidí, jak aktivita probíhá, jaké dělá dítě pokroky, jak se při ní projevuje, jak jej těší či netěší, neboť jsou při této aktivitě v bezprostředním kontaktu s dítětem. Na druhé straně však neznají další okolnosti spojené s touto aktivitou, jako např. jak náročné je pro rodinu dojíždění či docházení na tuto činnost, jak probíhá domácí příprava, je-li nutná, zda dítě kvůli ní nepřichází například o nějaké činnosti v MŠ, apod.
- Rodiče se někdy obávají velkého zatížení dítěte, pokud by se věnovalo nějaké časově náročné volnočasové aktivitě, například sportu, kdy se tréninky konají např. 3x týdně. Nelze však předem říci, jak bude dítě i celá rodina tuto aktivitu prožívat, pokud tato zkušenost neproběhne.
- Jak jsem uvedla již v úvodu práce, zejména mezi starší generací paní učitelek panuje ke kroužkům předškolních dětí poměrně kritický postoj. Domnívám se, že by rády dopřály dětem zejména možnost volné hry venku s dalšími dětmi. Avšak prostředí, ve kterém žijeme, i fungování rodiny se změnilo a je otázkou, jak tráví svůj volný čas děti, které se žádné volnočasové aktivitě nevěnují (Mertin a Lábusová, 2013).

Hlavní pozitiva plynoucí z volnočasových aktivit

Výzkum prokázal značnou shodu v názorech na hlavní pozitivní důsledky volnočasových aktivit pro dítě ve všech třech výzkumných souborech. Nejčastěji (z více jak 50%) byly voleny tyto možnosti:

- **přinášejí dítěti radost a zábavu**
- **dítě tráví méně času u počítače, tabletu, televize**

- **rozdívějí dítě v konkrétní oblasti podle svého zaměření**
- **umožňují dítěti navazovat nové vztahy s vrstevníky i s dospělými**
- **dítě získá návyk pravidelně sportovat, cvičit na hudební nástroj, atp.**

Ve výzkumném souboru C volilo více jak 50% respondentek také možnost, že **volnočasové aktivity umožňují dítěti objevovat nové zájmy**, kterou volilo ve výzkumných skupinách A a B také poměrně velké procento respondentů (více jak 45%).

Zajímavé je jistě srovnání, v čem se názor jednotlivých výzkumných souborů různí. Nejmenší procento rodičů (7,3%) i učitelek v MŠ (7,2%) volilo možnost, že **volnočasové aktivity posilují vztah mezi dítětem a rodičem**. Tuto možnost však označilo téměř 20% vedoucích volnočasových aktivit. Domnívám se, že příčinou takového rozdílu může být právě dotazníková forma výzkumu, která neumožňuje s respondentem diskutovat. Při bližším rozhovoru s rodiči vyšlo najevo, že k této otázce přistupovali pouze s pohledu pravidelnosti, každodenních povinností, tréninků, cvičení na klavír, ne však v kontextu sportovních zápasů, kdy jsou přítomni, aby své dítě podpořili, vystoupení, kterých se často účastní širší rodina apod. Vyplynulo také, že rodiče, kteří tráví několikrát týdně odpoledne čekáním na dítě na tréninku, už příliš nevnímají, kolik času stráví se svým dítětem při jeho volnočasové aktivitě, rozhovory o ní, přípravami apod.

Velmi vyrovnaný je průměrný počet odpovědí (pozitiv), které označili respondenti v jednotlivých výzkumných souborech:

výzkumný soubor A	průměrný počet odpovědí na 1 respondenta	4,9
výzkumný soubor B	průměrný počet odpovědí na 1 respondenta	4,9
výzkumný soubor C	průměrný počet odpovědí na 1 respondenta	4,8

Hlavní negativa plynoucí z volnočasových aktivit

Zatímco v otázce hlavních pozitiv panuje mezi všemi třemi výzkumnými soubory víceméně shoda, u negativních dopadů je situace jiná. Všechny tři skupiny považují za největší negativní dopad volnočasových aktivit **narušení rodinné atmosféry spěchem a chaosem**. Dále se však názory jednotlivých výzkumných souborů značně liší. 38,2%

rodičů se domnívá, že kroužky vedou k **přetěžování dítěte**. Tito také uvádějí, že kroužky mohou vést k **přetěžování nejen dětí, ale také rodičů** (14,5%), a že **rodiče obětují své vlastní zájmy a koníčky pro zájmy dětí** (14,5%). Vedoucí volnočasových aktivit vidí problém spíše v **realizování vlastních nenaplněných ambicí rodičů** skrze své děti (36,1%). Nejvíce negativních dopadů vidí ve volnočasových aktivitách učitelky v MŠ, které z více jak 50% označili tyto možnosti:

- **narušují rodinnou atmosféru spěchem a chaosem (68,1%)**
- **rodiče si tak realizují vlastní nenaplněné sny (65,2%)**
- **ubírají čas, který má trávit dítě se svými rodiči (60,9%)**
- **dítě se nenaučí samo si vymýšlet zábavu (60,9%)**
- **vedou k přetěžování dítěte (56,5%)**

Příčin takto rozdílných pohledů na negativa plynoucí z volnočasových aktivit pro předškolní dítě může být celá řada. Každá ze skupin nazírá na věc ze svého úhlu pohledu. Rodiče jsou ti, kteří mohou pocítovat vyčerpání z povinností souvisejících s volnočasovými aktivitami jejich dětí. Je-li kroužků více nebo je-li v rodině více dětí a rodiče chtějí, aby se jejich děti nějaké aktivitě věnovali, musejí obětovat svůj čas. Na druhou stranu rodič často tráví se svým dítětem během pracovního týdne méně času, než paní učitelka ve školce. Nezřídka neví, jak tráví jejich dítě svůj den, což nepůsobí dobře na jejich vzájemný vztah (Beníšková, 2010). Také vedoucí volnočasových aktivit posuzují aktivitu samu o sobě a neznají rodinnou situaci, chod rodiny apod.

Ve výzkumných souborech A a B označili respondenti výrazně méně možností negativních dopadů, než pozitivních. Respondenti ve výzkumném souboru C přistupují k volnočasovým aktivitám a jejich negativním dopadům na předškolní dítě poněkud kritičtěji.

výzkumný soubor A	průměrný počet odpovědí na 1 respondenta	2,3
výzkumný soubor B	průměrný počet odpovědí na 1 respondenta	2,6
výzkumný soubor C	průměrný počet odpovědí na 1 respondenta	4,3

Výzkumný soubor E

ALENKA **taneční a pohybová příprava, 1x týdně**

Alenka při rozhovoru působila velmi klidně, někdy obtížně hledala slova, pravděpodobně také proto odpovídala pomaleji. Stejně jako sestra Danka je také Alenka vedena rodiči k pohybu a pobytu venku. Věnuje se taneční a pohybové přípravě. Rodiče pro ni vybrali tuto aktivitu na základě jejího přání učit se tančit. Že ji tanec baví, dokládá také obrázek, na kterém nakreslila sebe jak „dělá provaz“. Alenka je v této aktivitě spokojená a podle trenérky k ní má všechny předpoklady. Kroužek Alenku, ani rodiče příliš nezatěžuje. Adélce tato aktivita pomáhá nejen po stránce pohybové, ale také trénovat pohybovou paměť, soustředění, osamostatňovat se od rodiny a najít si nové kamarády. Buduje si tak svůj svět, který nesdílí se svým dvojčetem.

VÍTEK **skaut 1x týdně**

Vítek je svou skautskou aktivitou velmi nadšený. Působí jako hodný a citlivý chlapec. Skaut jej obohacuje ve více směrech. Vítek je poměrně plachý a tato aktivita mu napomáhá osamostatňovat se, hlavně mu však přináší velkou radost a naplnění. Víťa je nadšený vším, co se skautem souvisí, má radost z kroje, z toho co umí i ze sešitu s úkoly, které postupně plní. Víťa rád pomáhá rodičům, vyhledává fyzickou práci, a to mu skaut umožňuje. Negativní důsledky z této aktivity pro něj, podle všech respondentů, žádné nevyplývají.

Výzkumný soubor F

NIKOLKA **krasobruslení 4x týdně**

Nikolka je nadšená krasobruslařka. Tuto aktivitu si zvolila sama, ačkoliv svou roli mohlo sehrát také to, že tatínek chodil v dětství ve stejném městě na hokej. Zná tedy toto prostředí a ví, co pravidelná sportovní aktivita dítěti přináší. Maminka je, jistě i vzhledem k věku Nikolky, přítomna na každém tréninku.

Nikolka komunikovala beze studu, ochotně. Působila velmi optimisticky a spokojeně. Když měla nakreslit obrázek, nakreslila sebe, jak bruslí. Maminka, trenérka i učitelka v MŠ se shodovaly, že Nikolku bruslení velmi baví, a že k němu má předpoklady.

Nikolka je poměrně cílevědomá. Rozhodla se pro krasobruslení a dělá pro to maximum. Nevěnuje se žádné jiné volnočasové aktivitě, a tak ačkoli má trénink 4x týdně, zbývá jí poměrně dost volného času, který nejraději tráví tancováním nebo hraním si s legem. Nikolka nemá sourozence, proto její kroužek není pro rodinu takovou zátěží, jako by mohl být pro rodinu s více dětmi. Krasobruslení jí přináší radost, fyzickou aktivitu, návyk pracovat, konkrétní dovednosti, nové vztahy a v budoucnu by jí měl přinést také zkušenosti z prostředí závodu, kde bude muset překonávat strach, trému, stud, bude se muset spolehnout pouze na sebe. Bude také pravděpodobně zažívat radost, pocity štěstí a získávat bohaté životní zkušenosti. Negativa nevidí v této aktivitě žádný z respondentů, ačkoliv tato aktivita klade značné nároky na volný čas Nikolčiny maminky. Otázkou je jistě také hledisko zdravotní, neboť krasobruslení může vést k přetěžování kyčelních kloubů a oblasti bederní páteře (Perič, 2012).

VIKTORKA

3x týdně krasobruslení

1x týdně balet

2x týdně tenis

1x týdně pěvecký sbor

Viktorka při rozhovoru působila jako milá, veselá holčička, se kterou bylo zajímavé si povídat. Je velmi dětská, má bohatou fantazii, zatím nevnímá čas (den a noc), dny v týdnu, má nereálné přání stát se koněm. Ani u jednoho kroužku jsem se nesečkala s tím, že by si jej zvolila ona sama nebo že by byl volen podle jejích oblíbených aktivit. Ve všech aktivitách následuje svou starší sestřičku. Maminka v dětství hrála tenis, chodila na zpěv, klavír, atletiku a plavání, což pravděpodobně mělo vliv na výběr aktivit pro dcery. V současné době se maminka žádné své volnočasové aktivitě nevěnuje, neboť veškerou energii i čas věnuje kroužkům svých dcer.

Maminka má dojem, že Viktorku bruslení příliš nenaplňuje, a že dokonce nemá potřebnou cílevědomost a soustředění. Totéž je názor i trenérky krasobruslení. Viktorka sama říká, že jí je na krasu zima, že to bolí, když spadne, ale že jí baví. Na obrázku, který nakreslila, je ona, jak krasobruslí. Jako průpravu pro krasobruslení navštěvuje 1x týdně hodiny baletu, kde je její přístup i pohled paní učitelky obdobný jako u krasobruslení. Viktorka je poměrně živá a hravá. Proto ji pravděpodobně, jak uvádí trenérka krasobruslení i paní učitelka na baletu, příliš nevyhovují sporty svázané

přísnými pravidly s potřebou značné disciplíny. Obě se shodují, že by pro Viktorku vybraly například atletiku. Jiná je situace na tenise. Tenisový trenér je s Viktorkou maximálně spokojený a domnívá se, že tenis je pro ni vhodný. To potvrzuje i maminka, když říká, že tenis jde Viktorce lépe, než krasobruslení. Paní učitelka v MŠ se zmiňuje, že Viktorka se verbálně příliš nevyjadřuje a což potvrdil i trenér tenisu. Jak naznačuje paní učitelka, v takto náročném programu zřejmě nezbývá čas na čtení knížek, vyprávění si apod. Viktorka je díky sportovním aktivitám, kterým se věnuje, pohybově zdatnější, než její vrstevníci. Sebevědomí ji to však příliš nepřináší, neboť na trénincích krasobruslení či na hodinách baletu pocit úspěchu pravděpodobně příliš nezažívá. Nové vztahy díky svým aktivitám zatím nezískala. Všichni vedoucí aktivit mají pocit, že jejich kroužek sám o sobě Viktorku nezatěžuje. Vedoucí kroužku baletu se domnívá, že krasobruslení, balet a tenis je pro dítě v tomto věku příliš mnoho aktivit, a že zatěžující není jeden kroužek sám, ale množství aktivit, kterým se Viktorka věnuje. Domnívám se, že rozdělit síly mezi všechny uvedené aktivity může ve svém důsledku vést k tomu, že žádná nepřinese očekávaný výsledek, protože Viktorka tak zvaně „tříští síly“. A to nejen fyzickou sílu, ale také soustředění se na aktivitu, sledování cíle apod. Svůj čas má poměrně značně zorganizovaný volnočasovými aktivitami. I zde vidím jeden z negativních dopadů, protože má-li možnost zvolit si aktivitu sama, je to často právě počítačová hra nebo televize, čili nachystané, připravené aktivity, které ona pasivně přijímá. Toto je jedno z rizik, které je uvedeno v kapitole 5.5 této práce. Dítě si v důsledku příliš zorganizovaného času nezvykne trávit čas samo se sebou a samo si vymýšlet zábavu (Němcová in Křížková, 2012). V neposlední řadě je třeba zmínit hledisko zdravotní. Jak je uvedeno již u Nikolky krasobruslení může způsobovat přetížení v oblasti kyčelních kloubů a oblasti bederní páteře. Stejně důsledky může mít také balet (Perič, 2012). Proto je vhodné věnovat se nejrůznějším kompenzačním cvičením. Při oslabení kyčelního kloubu se doporučuje například plavání (Čermák a kol., 2000).

8.3 Limity výzkumu

Jedním z limitů výzkumu formou dotazníkového šetření, kdy respondenti vybírají z nabídky možných odpovědí, je skutečnost, že tyto jsou formulovány tak, aby odpovídaly výzkumnému úkolu a tudíž nemusejí zcela korespondovat s potenciálními odpověďmi respondentů. Například v konkrétních otázkách týkajících se možných

pozitiv a negativ volnočasových aktivit pro předškolní děti, by pravděpodobně respondenti bez nabídky konkrétních možností odpověděli jednodušším způsobem (například by použili výraz „baví je to“) a nabízený druh odpovědi by pravděpodobně nepoužili.

Dalším limitem tohoto typu výzkumu je skutečnost, že respondenti mají tendenci přizpůsobit své odpovědi společenskému očekávání a to i přesto, že se jedná o anonymní dotazník. Příkladem je otázka na způsob trávení volného času předškolních dětí, kdy 52% rodičů uvedlo, že se jejich děti nevěnují hraní počítačových her ani jeden den v týdnu. Naproti tomuto tvrzení stojí názor učitelek v MŠ, z nichž 60,9% uvedlo, že většina předškolních dětí v jejich třídě tráví svůj volný čas právě hraním počítačových her. Z výše uvedeného vyplývá, že minimálně jedna ze skupin uváděla zjevnou nepravdu. Vzhledem k tomu, že otázka hraní počítačových her je v současné době značně diskutována, často kriticky, mohli mít rodiče tendenci vylepšit obraz o způsobu trávení volného času jejich dítěte dle výše uvedeného společenského očekávání.

Metoda strukturovaného rozhovoru umožňuje tazateli přizpůsobit dotazy respondentovi a jeho schopnostem, klade však zvýšené nároky na tazatele, který musí udržet rozhovor v mantinelech odpovídajících výzkumnému cíli. S tímto souvisí také skutečnost, že měli být na závěr rozhovoru splněn nějaký konkrétní úkol, pak tento úkol bývá často ovlivněn průběhem předchozího rozhovoru. V případě této práce se jedná o strukturovaný rozhovor s dětmi, kterým byly kladeny dotazy o jejich volnočasových aktivitách. Na závěr rozhovoru byly požádány o nakreslení obrázku své oblíbené činnosti. Ve většině případů byly děti pravděpodobně ovlivněny předchozím rozhovorem a nakreslily činnost, objevující se v tomto rozhovoru, což potvrzuje výše uvedený limit této výzkumné metody.

Závěr

Cílem této práce byl hlubší pohled na řízené volnočasové aktivity, zejména na jejich pozitivní a negativní konsekvence. Z tohoto cíle vycházelo 7 výzkumných otázek, na které byly získávány odpovědi od rodičů, vedoucích aktivit, učitelek v MŠ i samotných dětí. Každá z těchto skupin respondentů zaujímala k volnočasovým aktivitám předškolních dětí poněkud jiný přístup a hodnotila je ze svého úhlu pohledu. Jejich názory se v některých bodech shodovaly, jindy se naopak poměrně radiálně rozcházel, jako například v otázce **způsobu trávení volného času předškolních dětí**. Z odpovědí rodičů vyplývá, že nejčastěji tráví děti svůj volný čas aktivitami venku, pomáháním s prací doma či na zahradě a sledováním pořadů v TV (na PC či na tabletu). Což nekorresponduje s názorem učitelek v MŠ i vedoucích volnočasových aktivit, kteří uvádějí, že předškolní děti tráví nejčastěji svůj volný čas sledováním pořadů v TV. Respondenti v těchto dvou výzkumných souborech volili také velmi často možnost „hraní počítačových her“, kterou rodiče volili nejméně.

V druhé otázce bylo zjišťováno, **kolikrát týdně se předškolní děti věnují nějaké volnočasové aktivitě a jaké**. Na tuto otázku neodpovídali vedoucí volnočasových aktivit, neboť nejsou obvykle informováni o tom, jakým dalším aktivitám se dítě, které navštěvuje jejich kroužek, věnuje. Odpovědi rodičů a učitelek v MŠ na tuto otázku se opět poněkud rozcházejí. Podle rodičů se volnočasové aktivitě věnuje téměř 71% dětí, zatímco učitelky v MŠ se domnívají, že je to pouze 56%. Téměř 13% rodičů uvedlo, že jejich dítě navštěvuje nějaký kroužek 3x a vícekrát týdně, což se domnívá pouze necelých 5% ze strany respondentů učitelek v MŠ. Naprostá většina rodičů uvedla, že jejich dítě navštěvuje kroužek **sportovního charakteru**. Druhou největší skupinu tvoří **výuka hry na hudební nástroj**.

Odpovědi respondentů se neshodují ani v otázce **motivace k výběru volnočasových aktivit**. Učitelky v MŠ se nejvíce přikláněly k názoru, že kroužky představují určité zabezpečení dítěte v době, kdy se mu nevěnují rodiče, což nepotvrzuje ani jeden z rodičů. Tito nejčastěji uváděli, že kroužek volili podle zájmů dítěte. Tři ze čtyř rodičů, se kterými byly vedeny polostrukturované rozhovory, tuto volbu potvrzují. Vedoucí volnočasových se nejčastěji domnívají, že motivací rodičů je zájem o rozvoj jejich dítěte.

V otázce **přístupu k volnočasovým aktivitám** se rodiče i vedoucí těchto aktivit nejčastěji domnívají, že je dobré, když se předškolní dítě věnuje nějaké řízené aktivitě 1x až 2x týdně, zatímco více než polovina oslovených učitelek v MŠ se domnívá, že není třeba, aby dítě v předškolním věku navštěvovalo nějaké kroužky. Možnost, že by se předškolní dítě mělo nějakým volnočasovým aktivitám věnovat, a že kroužky 3x i vícekrát týdně nejsou pro ně extrémně zatěžující, nevolila ani jedna z učitelek v MŠ.

Při zjišťování názoru na **pozitiva a negativa volnočasových aktivit** jsem se setkala s naprostou shodou všech výzkumných souborů na otázku pozitiv a značnými rozdíly na otázku negativ. Z výzkumu vyplývá, že volnočasové aktivity přinášejí dětem hlavně radost a zábavu, díky čemuž tráví méně času u televize nebo počítače. Dítě při nich získává určité konkrétní znalosti, dovednosti, schopnosti, podle zaměření kroužku, navazuje nové vztahy a získává pozitivní návyk k pravidelné práci. Odpověď na otázku negativních dopadů, je vzhledem k velmi různorodým odpovědím jednotlivých výzkumných souborů značně obtížná. Všichni se však shodují na tom, že je třeba udržet rozumnou míru, protože v opačném případě dojde k narušení rodinné atmosféry neustálým spěchem a chaosem. Tato rozumná míra je velmi individuální. Každé dítě má jiný temperament, vyžívá svým tempem, má jiné rodinné zázemí a značnou roli hraje také náročnost zvolené aktivity. Nejvíce negativ označily učitelky v MŠ.

Je jistě obtížné rozpoznat, jaký přístup k volnočasovým aktivitám je pro konkrétní dítě ten správný, protože v mnoha případech to ukáže až čas. Co se zdálo obtížné a nepříjemné, může vést k větší síle a odolnosti, co bylo nudným cvičením a drilem, umožní něco opravdu umět. Osobně se domnívám, že podstatné je nepřipravit dítě, v zájmu jeho rozvoje a snaze něco dokázat, o jeho dětství.

„Dětství je celkem příjemný a privilegovaný stav, pohádkový život, kde se jídlo a čisté oblečení objevuje jakoby kouzlem, nikdo se vás nevyptává na práci a veliké verze mamky a tatky vám čtou každý večer před spaním pohádky“ (Donnelly, 2010, s. 267).

Seznam použitých zdrojů

BENDL, Stanislav a kolektiv (2015). *Vychovatelství Učebnice teoretických základů oboru*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4248-9

BLÁHA, Ondřej (2014). *Slovo škola původně znamenalo odpočinek*. [online].
[cit. 2017-07-16]. Dostupné z:
http://www.rozhlas.cz/olomouc/doporucujeme/_zprava/slovo-skola-puvodne-znamenalo-odpocinek--1391690

BENÍŠKOVÁ, Tereza (2010). *Když dítě lže*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2309-9.

CSIKSZENTMIHALYI, Mihaly (2015). *Flow. O štěstí a smyslu života*. Praha: Portál.
ISBN 978-80-262-0918-8

ČERMÁK, Josef a kolektiv (2008). *Záda už mě nebolí*. Praha: Jan Vašut.
ISBN 80-7236-117-1

DONNELLY, Gabrielle (2010). *The little woman letters. New York: Touchstone*.
ISBN 978-1-4516-1718-4

DVOŘÁKOVÁ, Hana (2002). *Pohybem a hrou rozvíjíme osobnost dítěte*. Praha: Portál.
ISBN 80-7178-693-4.

DVOŘÁKOVÁ, Markéta a kolektiv (2015). *Základní učebnice pedagogiky*.
Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5039-2

GAVORA, Peter (2000). *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido.
ISBN 80-85931-79-6.

HÁJEK, Bedřich a kol. (2011). *Pedagogické ovlivňování času*. Praha: Portál.
ISBN 978-80-262-0030-7.

- HORÁKOVÁ – HOSKOVCOVÁ, Simona, SUCHOCHLEBOÁ – RYNTOVÁ,
Lucie (2009). *Výchova k psychické odolnosti dítěte*. Praha: Grada.
ISBN 978-80-247-2206-1.
- JEDLIČKA, Richard a kol. (2015). *Poruchy socializace u dětí a dospívajících*.
Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5447-5.
- JÍLEK, Václav (2010). *Přetěžování dětí a rodičů*. [online]. [cit. 2017-08-11]. Dostupné
z: <http://zdravi.euro.cz/clanek/priloha-pacientske-listy/rodice-a-pretezovani-deti-455247>
- JUCOVIČOVÁ, Drahomíra, ŽÁČKOVÁ, Hana (2014). *Je naše dítě zralé na vstup do
školy?* Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4750-7
- KAPLÁNEK, Michal (2012). *Čas volnosti – čas výchovy*. Praha: Portál.
ISBN 978-80-262-0450-3.
- KELLY, Kate (2017). *6 Benefits of Afterschool Programs*. [online]. [cit. 2017-08-01].
Dostupné z: <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:5-DQ4Zbm2e8J:https://www.understood.org/en/school-learning/tutors/afterschool-programs/benefits-afterschool-programs-kids-with-learning-attention-issues&num=1&hl=cs&gl=cz&strip=0&vwsrc=0>
- KOŤÁTKOVÁ, Soňa (2014). *Dítě a mateřská škola*. Praha: Grada.
ISBN 978-80-247-4435-3.
- KOUCKÁ, Pavla (2017). *Rodiče by se neměli obětovat na oltář dětí. Neprospěje to
nikomu*. [online]. [cit. 2017-08-17]. Dostupné z: http://ona.idnes.cz/snaha-byt-dokonalym-rodicem-obetovani-se-pro-deti-f7m-/deti.aspx?c=A170307_212526_deti_haa

- KŘÍŽKOVÁ, Johana (2012). *Recept na šťastné dítě: do šesti let minimum kroužků, radí psychologička*. [online]. [cit. 2017-08-11].
Dostupné z: [http://ona.idnes.cz/pretizene-deti-a-krouzky-0xx-
/deti.aspx?c=A121118_220334_deti_job](http://ona.idnes.cz/pretizene-deti-a-krouzky-0xx-/deti.aspx?c=A121118_220334_deti_job)
- KULHÁNEK, Jan (2014). *Kolik času by mělo dítě trávit u počítače a televize?* [online]. [cit. 2018-05-03]. Dostupné z: <https://www.psychoterapie-andel.cz/kolik-casu-by-melo-dite-travit-u-pocitace-a-televize/>
- LÁBUSOVÁ, Eva (2013). *Jsou dnešní děti přetížené?* [online]. [cit. 2017-08-10].
Dostupné z: <http://www.evalabusova.cz/clanky/pretizene.php>
- LANGMEIER, Josef, KREJČÍROVÁ, Dana (2006). *Vývojová psychologie*.
Praha: Grada. ISBN 80-247-1284-9.
- MACKOVÁ, Marie (2012). *Akademie volného času: Z dějin každodennosti 19. století: kde se vzal a k čemu byl volný čas*. [online]. [cit. 2017-07-11]. Dostupné z: [https://www.youtube.com/watch?v=7rNaO9JLo90&list=UU5kXP-
IHX1NOsShsDqMxusA](https://www.youtube.com/watch?v=7rNaO9JLo90&list=UU5kXP-IHX1NOsShsDqMxusA)
- MERTIN, Václav, GILLERNOVÁ, Ilona (2015). *Psychologie pro učitelky mateřské školy*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0977-5
- MERTIN, Václav a LÁBUSOVÁ, Eva (2013). *Přetěžování dětí* [online]. " [cit. 2017-08-08]. Dostupné z: <http://www.sancedetem.cz/srv/www/content/pub/cs/clanky/jsou-dnesni-deti-pretizene-91.html>
- OPRAVILOVÁ, Eva (2016). *Předškolní pedagogika*. Praha: Grada.
ISBN 978-80-247-5107-8.
- PÁVKOVÁ, Jiřina (2012). *Pedagogika volného času*. Praha: Univerzita Karlova.
ISBN 978-80-7290-666-6

- PÁVKOVÁ, Jiřina a kolektiv (2002). *Pedagogika volného času*. Praha: Portál.
ISBN 80-7178-711-6
- PERIČ, Tomáš a kolektiv (2012). *Sportovní příprava dětí*. Praha: Grada.
ISBN 978-80-247-4218-2
- REICHEL, Jiří (2009). *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha: Grada.
ISBN 978-80-247-3006-6
- SAK, Petr (2010). *Proměny české mládeže v pohledu sociologických výzkumů*.
Praha: Petrklíč. ISBN 80-7229-042-8
- SAMKOVÁ, Eva (2014). *9 signálů, že své dítě přetěžujeme*. [online]. [cit. 2017-08-11].
Dostupné z: <http://www.forexample.cz/view.php?nazevclanku=9-signalu-ze-sve-dite-pretezujete&cislocclanku=2014060025>
- SPITZER, Manfred (2014). *Digitální demence*. Brno: Host. ISBN 978-80-7294-872-7.
- VÁGNEROVÁ, Marie (2012). *Vývojová psychologie. Dětství a dospívání*.
Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-2153-1.
- VEAL, Antony James (1992). *Definitions of Leisure and Recreation*. [online].
[cit. 2017-07-12]. Dostupné z:
http://funlibre.org/biblioteca2/docs_digitales/investigacion/definiciones_ocio_y_recreacion.pdf
- VESELÁ, Jana (1999). *Základy sociologie volného času*.
Pardubice: Univerzita Pardubice. ISBN 80-7194-187-5.
- WEDLICOVÁ, Iva (2010). *Vývojová psychologie*.
Ústí nad Labem: Univerzita J. E. Purkyně. ISBN 978-80-7414-320-5.

Seznam příloh

- Příloha č. 1 Vzor dotazníku pro rodiče
- Příloha č. 2 Vzor dotazníku pro vedoucí volnočasových aktivit
- Příloha č. 3 Vzor dotazníku pro učitelky v MŠ
- Příloha č. 4 Vzory polostrukturovaných rozhovorů - výzkumný soubor D
- Příloha č. 5 Vzory polostrukturovaných rozhovorů - výzkumné soubory E a F
- Příloha č. 6 Přepisy polostrukturovaných rozhovorů - výzkumný soubor D – Vláša
- Příloha č. 7 Obrázek od Vlášy
- Příloha č. 8 Přepisy polostrukturovaných rozhovorů - výzkumný soubor D + E –
Danka, Alenka
- Příloha č. 9 Obrázek od Danky
- Příloha č. 10 Obrázek od Alenky
- Příloha č. 11 Přepisy polostrukturovaných rozhovorů - výzkumný soubor E – Vitek
- Příloha č. 12 Obrázek od Vítka
- Příloha č. 13 Přepisy polostrukturovaných rozhovorů – výzkumný soubor F – Nikolka
- Příloha č. 14 Obrázek od Nikolky
- Příloha č. 15 Přepisy polostrukturovaných rozhovorů – výzkumný soubor F – Viktorka
- Příloha č. 16 Obrázek od Viktorky

Příloha č. 1 – Vzor dotazníku pro rodiče

Dobrý den,

jmenuji se Zuzana Uhlířová a studuji na Pedagogické fakultě Univerzity Hradec Králové obor Učitelství pro mateřské školy. Tento dotazník je součástí mé závěrečné bakalářské práce, která se zabývá řízenými volnočasovými aktivitami (kroužky) předškolních dětí. Za **předškolní dítě** je zde považováno takové dítě, které by mělo následující školní rok nastoupit do 1. třídy ZŠ. Pro účely této práce nezahrnuje pojem **volnočasové aktivity** takové kroužky, které probíhají v rámci MŠ, kterou dítě navštěvuje.

Prosím Vás o vyplnění tohoto anonymního dotazníku, který je určen rodičům předškolních dětí. Vhodné odpovědi označte křížkem, případně doplňte.

Předem děkuji za Váš čas věnovaný vyplnění tohoto dotazníku.

1. **Pohlaví dítěte** dívka chlapec

2. **Označte prosím, kolikrát v týdnu tráví Vaše dítě svůj volný čas těmito způsoby:**

	1x	2x	3x	4x	5x	6x	7x
s prarodiči							
sledováním pořadů v TV (PC, tablet, chytrý telefon)							
hraním počítačových her							
aktivitami venku							
pomáháním s prací doma či na zahradě							
hraním s kamarády							
kreslením, modelováním, stříháním, lepením apod.							
hraním se stavebnicemi, panenkami, autíčky							
sportovními aktivitami							
řízenými volnočasovými aktivitami (kroužky)							
činnostmi s rodiči (společné sportování, hraní her apod.)							
jinak							
jinak							

3. **Navštěvuje Vaše dítě nějaké kroužky?** ano ne
Pokud jste zvolili odpověď „ne“, přejděte prosím přímo k otázce č. 6.

4. **Podle čeho jste kroužek / kroužky pro Vaše dítě vybírali?**

Odpovídá-li více možností, zaškrtněte prosím všechny vhodné.

- podle zájmů dítěte
 tak, aby kroužek dítě rozvíjel
 podle vlastních oblíbených aktivit
 aby bylo o dítě postaráno v době, kdy se mu nemůžeme sami věnovat
 jinak, uveďte prosím jak

.....

5. **Kolikrát týdně a jaký typ kroužku Vaše dítě navštěvuje?**

Druh kroužku	1x týdně	2x týdně	3x a více	Druh kroužku	1x týdně	2x týdně	3x a více
sportovní	☐	☐	☐	vyrábění, rukodělné práce	☐	☐	☐
cizí jazyk	☐	☐	☐	hra na nástroj	☐	☐	☐
práce s počítačem	☐	☐	☐	taneční	☐	☐	☐
chovatelský, přírodovědný	☐	☐	☐	výtvarný	☐	☐	☐
kroužek deskových her	☐	☐	☐	folklorní kroužek	☐	☐	☐
náboženství	☐	☐	☐	pěvecký	☐	☐	☐
literárně-dramatický	☐	☐	☐	hasičský	☐	☐	☐
Skaut	☐	☐	☐	jiný:	☐	☐	☐

6. **Ke kterému z následujících přístupů ke kroužkům předškolních dětí se nejvíce přikláníte?**

- Není třeba, aby dítě v předškolním věku navštěvovalo nějaké kroužky.
 Je dobré, když předškolní dítě navštěvuje 1x – 2x týdně nějaký kroužek.
 Předškolní dítě by se mělo věnovat nějakým volnočasovým aktivitám (kroužku).
 Kroužky 3x i vícekrát týdně nejsou pro dítě extrémně zatěžující.

7. **V čem spatřujete hlavní pozitiva kroužků pro dítě předškolního věku.**

Označte všechny možnosti, které odpovídají Vašemu osobnímu postoji, případně doplňte chybějící.

- vyplňují dětem čas
 rozvíjejí dítě v **konkrétní oblasti** podle svého zaměření
 přinášejí dítěti **radost a zábavu**

- dítě se učí **sebevědomí**, protože zjišťuje, že obstát v něčem vyžaduje úsilí
- dítě získává **sebevědomí**, protože v něčem mezi svými vrstevníky vyniká
- umožňují dítěti navazovat nové **vztahy s vrstevníky i s dospělými (vedoucími)**
- posilují vztah mezi dítětem a rodičem**
- umožňují dítěti objevovat **nové zájmy**
- dítě získá **návyk** pravidelně sportovat, cvičit na hudební nástroj, atp.
- dítě tráví **méně času u počítače, tabletu, televize**
- jsou-li kroužky vedeny muži, přinášejí dítěti možnost setkat se s **mužskými vzory**, kterých je ve školství nedostatek
- jiné, uveďte prosím jaké

.....

8. V čem spatřujete hlavní negativa kroužků na dítě předškolního věku.

Označte všechny možnosti, které odpovídají Vašemu osobnímu postoji, případně doplňte chybějící.

- předškolní dítě by mělo po příchodu z MŠ trávit čas odpočinkem a hraním
- vedou k **zanedbávání spontánního pohybu a hraní si**
- v důsledku přílišné organizace dne se dítě nenaučí **samo si vymýšlet zábavu**
- rodiče si prostřednictvím dítěte realizují **vlastní nenaplněné sny**
- vedou k **jednostrannému rozvoji dítěte** od útlého věku, podle svého zaměření
- sportovní kroužky kladou často na předškolní dítě **nepřiměřenou zátěž**
- je-li kroužků příliš, narušují **rodinnou atmosféru** spěchem a chaosem a narušují denní rituály
- ubírají čas, který má trávit dítě **se svými rodiči**
- rodiče obětují své vlastní koníčky** kvůli aktivitám dítěte, dítě tak získává pocit, že se vždy bude okolí přizpůsobovat jemu
- vedou k **přetěžování dítěte**
- vedou k **přetěžování rodičů**, stres se přenáší také na ostatní členy rodiny
- jiné, uveďte prosím jaké

.....

Děkuji za vyplnění a vrácení dotazníku.

Příloha č. 2 – Vzor dotazníku pro vedoucí volnočasových aktivit

Dobrý den,

jmenuji se Zuzana Uhlířová a studuji na Pedagogické fakultě Univerzity Hradec Králové obor Učitelství pro mateřské školy. Tento dotazník je součástí mé závěrečné bakalářské práce, která se zabývá řízenými volnočasovými aktivitami (kroužky) předškolních dětí. Za **předškolní dítě** je zde považováno takové dítě, které by mělo následující školní rok nastoupit do 1. třídy ZŠ. Pro účely této práce nezahrnuje pojem **volnočasové aktivity** takové kroužky, které probíhají v rámci MŠ, kterou dítě navštěvuje.

Prosím Vás o vyplnění tohoto anonymního dotazníku, který je určen vedoucím volnočasových aktivit. Vhodné odpovědi označte křížkem, případně doplňte.

Předem děkuji za Váš čas věnovaný vyplnění tohoto dotazníku.

1. Jaké je zaměření kroužku pro předškolní děti, který vedete?

Není-li možné kroužek jednoznačně zařadit, uveďte prosím jeho název, popř. jej krátce popište na volných linkách.

☐ sportovní	☐ práce s počítačem
☐ vyrábění, rukodělné práce	☐ chovatelský, přírodovědný
☐ hra na nástroj	☐ pěvecký
☐ taneční	☐ literárně-dramatický
☐ výtvarný	☐ náboženství
☐ folklorního charakteru	☐ deskové hry
☐ cizí jazyk	☐ skaut
☐ hasičský	☐ jiné, uveďte prosím jaké

.....
.....

2. Kolikrát týdně navštěvuje dítě tento kroužek?

- 1x týdně 2x týdně 3x a vícekrát týdně

3. Jaká je podle Vašeho názoru hlavní motivace pro volbu právě této aktivity?

- zájem dítěte o konkrétní aktivitu
 zájem rodičů o rozvoj dítěte
 přenesené ambice rodičů na dítě
 zabezpečení dítěte v čase, kdy se mu rodiče nemohou věnovat
 jiná, uveďte prosím jaká

.....
.....

4. Ke kterému z následujících přístupů ke kroužkům předškolních dětí se nejvíce přikláníte?

- Není třeba, aby dítě v předškolním věku navštěvovalo nějaké kroužky.
- Je dobré, když předškolní dítě navštěvuje 1x – 2x týdně nějaký kroužek.
- Předškolní dítě by se mělo věnovat nějakým volnočasovým aktivitám (kroužku). Kroužky 3x i vícekrát týdně nejsou pro dítě extrémně zatěžující.

5. V čem spatřujete hlavní pozitiva kroužků pro dítě předškolního věku.

Označte všechny možnosti, které odpovídají Vašemu osobnímu postoji, případně doplňte chybějící.

- vyplňují dětem čas
- rozvíjejí dítě v **konkrétní oblasti** podle svého zaměření
- přinášejí dítěti **radost a zábavu**
- dítě se učí **sebevědomí**, protože zjišťuje, že obstát v něčem vyžaduje úsilí
- dítě získává **sebevědomí**, protože v něčem mezi svými vrstevníky vyniká
- umožňují dítěti navazovat nové **vztahy s vrstevníky i s dospělými (vedoucími)**
- posilují vztah mezi dítětem a rodičem**
- umožňují dítěti objevovat **nové zájmy**
- dítě získá **návyk** pravidelně sportovat, cvičit na hudební nástroj, atp.
- dítě tráví **méně času u počítače, tabletu, televize**
- jsou-li kroužky vedeny muži, přinášejí dítěti možnost setkat se s **mužskými vzory**, kterých je ve školství nedostatek
- jiné, uveďte prosím jaké

.....
.....

6. V čem spatřujete hlavní negativa kroužků na dítě předškolního věku.

Označte všechny možnosti, které odpovídají Vašemu osobnímu postoji, případně doplňte chybějící.

- předškolní dítě by mělo po příchodu z MŠ trávit čas odpočinkem a hraním
- vedou k **zanedbávání spontánního pohybu a hraní si**
- v důsledku přílišné organizace dne se dítě nenaučí **samo si vymýšlet zábavu**
- rodiče si prostřednictvím dítěte realizují **vlastní nenaplněné sny**
- vedou k **jednostrannému rozvoji dítěte** od útlého věku, podle svého zaměření
- sportovní kroužky kladou často na předškolní dítě **nepřiměřenou zátěž**
- je-li kroužků příliš, narušují **rodinnou atmosféru** spěchem a chaosem a narušují denní rituály
- ubírají čas, který má trávit dítě **se svými rodiči**
- rodiče obětují své vlastní koníčky** kvůli aktivitám dítěte, dítě tak získává pocit, že se vždy bude okolí přizpůsobovat jemu
- vedou k **přetěžování dítěte**

- vedou k **přetěžování rodičů**, stres se přenáší také na ostatní členy rodiny
- jiné, uveďte prosím jaké

.....
.....

7. Jakým způsobem tráví, podle Vašeho názoru, většina předškolních dětí svůj volný čas?

Označte všechny možnosti, které odpovídají Vašemu názoru, případně doplňte chybějící.

- s prarodiči
- sledováním pořadů v TV (PC, tablet, chytrý telefon)
- hraním počítačových her
- pobytem venku
- pomáháním s prací doma či na zahradě
- hraním s kamarády
- kreslením, modelováním, stříháním, lepením apod.
- hraním si se stavebnicemi, panenkami, autíčky
- sportovními aktivitami
- řízenými volnočasovými aktivitami (kroužky)
- činnostmi s rodiči (společné sportování, hraní her apod.)
- jinak, uveďte prosím jak

.....
.....

Děkuji za vyplnění a vrácení dotazníku.

Příloha č. 3 – Vzor dotazníku pro učitelky v MŠ

Dobrý den,

jmenuji se Zuzana Uhlířová a studuji na Pedagogické fakultě Univerzity Hradec Králové obor Učitelství pro mateřské školy. Tento dotazník je součástí mé závěrečné bakalářské práce, která se zabývá řízenými volnočasovými aktivitami (kroužky) předškolních dětí. Za **předškolní dítě** je zde považováno takové dítě, které by mělo následující školní rok nastoupit do 1. třídy ZŠ. Pro účely této práce nezahrnuje pojem **volnočasové aktivity** takové kroužky, které probíhají v rámci MŠ, kterou dítě navštěvuje.

Prosím Vás o vyplnění tohoto anonymního dotazníku, který je určen učitelkám v MŠ. Vhodné odpovědi označte křížkem, případně doplňte.

Předem děkuji za Váš čas věnovaný vyplnění tohoto dotazníku.

1. **Kolik dětí předškolního věku máte ve své třídě?**

2. **Jakým způsobem tráví, podle Vašeho názoru, většina předškolních dětí z Vaší třídy svůj volný čas?**

Označte všechny možnosti, které odpovídají Vašemu názoru, případně doplňte chybějící.

- s prarodiči
- sledováním pořadů v TV (PC, tablet, chytrý telefon)
- hraním počítačových her
- pobytem venku
- pomáháním s prací doma či na zahradě
- hraním s kamarády
- kreslením, modelováním, stříháním, lepením apod.
- hraním si se stavebnicemi, panenkami, autíčky
- sportovními aktivitami
- řízenými volnočasovými aktivitami (kroužky)
- činnostmi s rodiči (společné sportování, hraní her apod.)
- jinak, veďte prosím jak

.....
.....

3. Uved'te prosím, kolik předškolních dětí z Vaší třídy se věnuje nějaké volnočasové aktivitě:

žádné 1x týdně
2 x týdně 3x a vícekrát týdně

4. Jaká je podle Vašeho názoru hlavní motivace při výběru kroužku pro předškolní dítě?

- zájem dítěte o konkrétní aktivitu
- zájem rodičů o rozvoj dítěte
- přenesené ambice rodičů na dítě
- zabezpečení dítěte v čase, kdy se mu rodiče nemohou věnovat
- jiná, uveďte prosím jaká

.....
.....

Jaké zaměření kroužků považujete pro předškolní dítě za nejprínosnější?

Označte všechny možnosti, které odpovídají Vašemu osobnímu postoji, případně doplňte chybějící.

☐ sportovní	☐ práce s počítačem
☐ vyrábění, rukodělné práce	☐ chovatelský, přírodovědný
☐ hra na nástroj	☐ pěvecký
☐ taneční	☐ literárně-dramatický
☐ výtvarný	☐ náboženství
☐ folklorní kroužek	☐ kroužek deskových her
☐ cizí jazyk	☐ hasičský
☐ skaut	☐ jiný, uveďte prosím jaký

.....
.....

5. Ke kterému z následujících přístupů ke kroužkům předškolních dětí se nejvíce přikláníte?

- Není třeba, aby dítě v předškolním věku navštěvovalo nějaké kroužky.
- Je dobré, když předškolní dítě navštěvuje 1x – 2x týdně nějaký kroužek.
- Předškolní dítě by se mělo věnovat nějakým volnočasovým aktivitám (kroužku). Kroužky 3x i vícekrát týdně nejsou pro dítě extrémně zatěžující.

6. V čem spatřujete hlavní pozitiva kroužků pro dítě předškolního věku.

Označte všechny možnosti, které odpovídají Vašemu osobnímu postoji, případně doplňte chybějící.

- vyplňují dětem čas
- rozvíjejí dítě v **konkrétní oblasti** podle svého zaměření

- přinášejí dítěti **radost a zábavu**
- dítě se učí **sebevědomí**, protože zjišťuje, že obstát v něčem vyžaduje úsilí
- dítě získává **sebevědomí**, protože v něčem mezi svými vrstevníky vyniká
- umožňují dítěti navazovat nové **vztahy s vrstevníky i s dospělými (vedoucími)**
- posilují vztah mezi dítětem a rodičem**
- umožňují dítěti objevovat **nové zájmy**
- dítě získá **návyk** pravidelně sportovat, cvičit na hudební nástroj, atp.
- dítě tráví **méně času u počítače, tabletu, televize**
- jsou-li kroužky vedeny muži, přinášejí dítěti možnost setkat se s **mužskými vzory**, kterých je ve školství nedostatek
- jiné, uveďte prosím jaké

.....

7. V čem spatřujete hlavní negativa kroužků na dítě předškolního věku.

Označte všechny možnosti, které odpovídají Vašemu osobnímu postoji, případně doplňte chybějící.

- předškolní dítě by mělo po příchodu z MŠ trávit čas odpočinkem a hraním
- vedou k **zanedbávání spontánního pohybu a hraní si**
- v důsledku přílišné organizace dne se dítě nenaučí **samo si vymýšlet zábavu**
- rodiče si prostřednictvím dítěte realizují **vlastní nenaplněné sny**
- vedou k **jednostrannému rozvoji dítěte** od útlého věku, podle svého zaměření
- sportovní kroužky kladou často na předškolní dítě **nepřiměřenou zátěž**
- je-li kroužků příliš, narušují **rodinnou atmosféru** spěchem a chaosem a narušují denní rituály
- ubírají čas, který má trávit dítě **se svými rodiči**
- rodiče obětují své vlastní koníčky** kvůli aktivitám dítěte, dítě tak získává pocit, že se vždy bude okolí přizpůsobovat jemu
- vedou k **přetěžování dítěte**
- vedou k **přetěžování rodičů**, stres se přenáší také na ostatní členy rodiny
- jiné, uveďte prosím jaké

.....

Děkuji za vyplnění a vrácení dotazníku.

Příloha č. 4 - Vzory polostrukturovaných rozhovorů - výzkumný soubor D

V úvodu každého rozhovoru se vždy nejprve dotazovanému představím a stručně objasním smysl rozhovoru.

Vzor polostrukturovaného rozhovoru s rodiči

1. Jaká je/jaký je...?
2. Jaké má Vaše dítě zájmy, co rádo dělá?
3. Chodí Vaše dítě na nějaký kroužek?
4. Zvažovali jste nějaký kroužek, a pokud ano, proč jste se rozhodli, že se mu Vaše dítě věnovat nebude?
5. Plánuje do budoucna nějaké kroužky pro Vaše dítě?
6. Jaký kroužek si myslíte, že by byl pro Vaše dítě vhodný?
7. Jak obvykle trávíte Vy svůj volný čas? Věnujete se Vy sama/sám nějaké volnočasové aktivitě? Jaké? Jak často?
8. Navštěvoval (a) jste v dětství nějaký kroužek? Věnoval (a) jste se nějakému sportu?

Vzor polostrukturovaného rozhovoru s dítětem

1. Co rád (a) děláš, když přijdeš domů? Co tě baví?
2. Chodíš na nějaký kroužek
3. A chtěl (a) bys chodit? Proč?
4. A víš o nějakém kamarádovi, který chodí na nějaký kroužek?
5. Co si o tom myslíš?
6. Co dělá maminka / tatínek rád (a)?
7. Chodí na nějaký kroužek?
8. Víš, čím bys chtěl (a) být, až budeš velký/velká?
9. Mohl (a) bys mi prosím nakreslit obrázek, jak děláš něco, co tě baví?

Vzor polostrukturovaného rozhovoru s učitelkou v MŠ

1. Jaký je/jaká je...?
2. Jaké jsou jeho/její zájmy?
3. Víte, jak obvykle tráví svůj volný čas?
4. Víte, zda navštěvuje nějaký kroužek?
5. Doporučila byste mu/ji nějakou volnočasovou aktivitu? Jakou? Proč?

Příloha č. 5 - Vzory polostrukturovaných rozhovorů - výzkumné soubory E, F

V úvodu každého rozhovoru se vždy nejprve dotazovanému představím a stručně objasním účel rozhovoru.

Vzor polostrukturovaného rozhovoru s rodiči

1. Jaká je/jaký je ... ?
2. Jaké má zájmy, co rád (a) dělá?
3. Chodí na nějaký kroužek? Jaký?
4. Kolikrát týdně chodí ... na kroužek?
5. Jak dlouho kroužek/trénink trvá? Musíte dojíždět?
6. Víte, jak kroužek probíhá?
7. Jste na něm přítomni?
8. Jak jste spokojeni, splňuje vaše očekávání?
9. Jak zapadl (a) do kolektivu? Získal (a) tu nějaké nové kamarády/kamarádky?
10. Podle čeho jste kroužek volili?
11. V čem vidíte pro ni/něj pozitiva plynoucí této aktivity?
12. Jaká vidíte pro ni/něj negativa plynoucí z této aktivity?
13. Jaká jsou pozitiva i negativa této aktivity pro celou vaši rodinu?
14. Zasahuje/zasahují nějak její/jeho kroužek/kroužky do víkendů?
15. Plánuje do budoucna pro ni/něj ještě nějaké kroužky? Jaké?
16. Jak Vy obvykle trávíte svůj volný čas?
17. Věnujete se Vy sama/sám nějaké volnočasové aktivitě? Jaké? Jak často?
18. Navštěvoval (a) jste v dětství nějaký kroužek? Věnoval (a) jste se nějakému sportu?

Vzor polostrukturovaného rozhovoru s dítětem

1. Co rád (a) děláš, když přijdeš domů? Co tě baví?
2. Chodíš na nějaký kroužek? Jaký?
3. A víš, kdy na ...chodíš?
4. Kdo tento kroužek pro tebe vybral?
5. Našel/našla sis tam nějaké nové kamarády?
6. Co se ti tam líbí?
7. Co se ti tam nelíbí?

8. Chtěl (a) bys chodit ještě na nějaký kroužek? Na jaký?
9. Co dělají rádi tatínek a maminka?
10. Chodí na nějaký kroužek?
11. Čím bys chtěl (a) být?
12. Mohl (a) bys mi prosím nakreslit obrázek, jak děláš něco, co tě baví?

Vzor polostrukturovaného rozhovoru s vedoucím volnočasové aktivity

1. Jaká je/jaký je ...?
2. Jaký kroužek a kolikrát týdně u Vás navštěvuje?
3. Jaká byla podle Vašeho názoru motivace pro volbu této aktivity?
4. Považujete volbu této aktivity za správnou?
5. Jaký kroužek by pro něj/ni byl podle Vašeho názoru vhodný?
6. Jak se ji/jemu podle Vašeho názoru podařilo začlenit do kolektivu?
7. Co mu/ji podle Vašeho názoru tato aktivita přináší?
8. Máte pocit, že ho tento kroužek nějakým způsobem zatěžuje?
9. Víte, jestli on/ona navštěvuje ještě nějaký kroužek? Jaký? Jak často?

Vzor polostrukturovaného rozhovoru s učitelkou v MŠ

1. Jaká je/jaký je ...?
2. Jaké jsou jeho/její zájmy?
3. Víte, jak obvykle tráví svůj volný čas?
4. Víte, zda navštěvuje nějaký kroužek? Jaký? Jak často?
5. Vypráví někdy o svém kroužku? Jakým způsobem?
6. Co mu/ji podle Vašeho názoru tento kroužek přináší?
7. Máte pocit, že ho/ji nějakým způsobem zatěžuje?
8. Jaký kroužek by pro něj/ni byl podle Vašeho názoru vhodný?

VLÁĎA (6 let)

žádné kroužky

Maminka Vládi

Já: Jaký je Vláďa?

M: On se strašně mění. Má období, kdy je strašně neposlušnej, období, kdy je strašně milej, u něj to je šest neděl tak a šest neděl jinak.

Já: Tak mi zkuste říct, co Vláďu baví?

M: Stavebnice a poslední dobou počítač a televize.

Já: A co má rád na počítači?

M: Hry.

Já: A co hraje?

M: Něco staví nějaký obranný zdi, zasejvá pole, já nevím, co to je. No a rád kouká s tatškou na dokumenty o historii a o válce.

Já: Chodí Vláďa na nějaký kroužek?

M: No ve školce na sportovky. Jinak ne. Ono ho to moc nebaví.

Já: A do budoucna zvažujete nějaký kroužek?

M: Zase ve škole nějaké sportovní. Ono ho fakt nic moc nebaví a ani tady ve vesnici nic moc není. Ono vůbec, copak je pro kluky za kroužky, že jo.

Já: A když byste mohla vybrat cokoliv, o čem se domníváte, že by ho mohlo zajímat, bez ohledu na nabídku, jaká je...

M: Rybaření. Starší syn chodí na ryby, tak to Vláďu baví, když může jít s ním.

Já: No a Vy? Máte nějaké oblíbené činnosti, věnujete se nějakým aktivitám?

M: Minimálně. Teď si chodím 1x týdně zacvičit, ale teď krátce.

Já: A manžel?

M: Manžel dělá myslivost.

Já: A v dětství jste se něčemu věnovala?

M: No, hasičům.

Já: A manžel?

M: Tak to teď nevím. Vlastně vím, von jezdil po výstavách s ptákama.

Já: Já Vám moc děkuju za Váš čas i ochotu.

Vlád'a

Já: Vlád'o, co rád děláš, když přijdeš ze školky domu?

V: No nakrmím morče, buďto si pustím počítač nebo telku a pak si buďto pustím nějakou hru nebo pohádku a sedím na židli.

Já: Chodíš na nějaký kroužek?

V: Ne.

Já: A chtěl bys?

V: Jo.

Já: A na jaký?

V: Na skaut.

Já: Jak tě to napadlo?

V: Když tam chodí Vít'a, tak proč ne.

Já: Víš, co se tam dělá, na tom skautu?

V: Asi se tam sportuje. A pak dělají různé věci.

Já: A řekl jsi to doma mamince nebo tatínkovi, že bys chtěl chodit na skauta?

V: Ne.

Já: No tak to musíš doma říct a domluvíte se. A ještě nějaký kroužek je podle tebe zajímavý?

V: Ne, jenom skaut.

Já: A co maminka? Chodí na nějaký kroužek?

V: Ne.

Já: Ani si nechodí nikam zacvičit?

V: Jo, s mojí ségrou.

Já: Jak často chodí maminka cvičit?

V: Nevím.

Já: A tatínek chodí na nějaký kroužek?

V: Ne.

Já: A když byli maminka a tatínek malí, tak chodili na nějaké kroužky?

V: Nevím.

Já: A už víš, čím bys chtěl být, až budeš velký?

V: Záchranářem želv.

Já: Tak to by se ti určitě ten skaut hodil. Vládičku, moc ti děkuji za povídání a ještě jsem tě chtěla poprosit, jestli bys mi nakreslil obrázek, na kterém bude to, co rád děláš.

Paní učitelka v MŠ

Já: Jaký je Vlád'a?

U: Vlád'a je trošku jiný, než ostatní děti. Už loni měl jít do školy, ale měl odklad. Loni na tom nebyl dobře s hrubou ani jemnou motorikou a měl problémy se souvislejším projevem. To tedy přetrvává. Já nejsem dětský psycholog, ale myslím si, že až půjde do školy, tak asi bude mít nějakou tu disfunkci. On se nikdy nedívá do očí, on opravu nechápe, proč si nemůže dělat, co chce. Proč nemůže mluvit, když se mu chce a odejít, když třeba sedíme v ranním kruhu, když se mu chce... U něj to není zlobení, on to tak prostě cítí. Jinak na tom není moc dobře pohybově. Má trošku nadváhu a není zvyklý chodit a hýbat se. Hodně mluví o počítačových hrách a o válkách. Oproti loňsku udělal hrozně velký pokrok. Už je schopný vydržet nějakou dobu u práce, zařadí se do společných činností, je rychlejší při oblékání, je na něm i vidět, že ho to baví, co děláme. Dřív byl proti všemu.

Já: Co ho baví?

U: Vlád'u hrozně rád staví z kostek. Čím větší, tím lepší. Loni pořád stavěl různé zemědělské stroje, teď pořád staví domečky pro skřítky. Strhnul ostatní kluky a všichni teď staví domečky pro skřítky. Teď hodně mluví o válkách a zbraních. Má docela přehled.

Já: Víte, jak obvykle tráví svůj volný čas?

U: No, to asi vím. Bohužel asi každý den u počítače.

Já: Víte, zda navštěvuje nějaký kroužek?

U: Jen v rámci školky

Já: A jaký byste mu doporučila?

U: No. On by se potřeboval hýbat. Když jdeme na procházku, tak mnohem mladší děti na něj musí čekat, protože on už nemůže. Ale to je takový začarovaný kruh. On se nechce hýbat, protože mu to dělá problémy a ty má, protože se nehýbe. Asi něco, aby tam ten pohyb byl, ale tak, aby ho ani nevnímal. Třeba něco, co probíhá v přírodě. On má docela přehled o rostlinách a zvířatech. Ví, kdy se co seje, sklízí, jak se rodí tele a tak. Tatínek je zemědělec, tak by mu i zvedlo sebevědomí, kdyby mohl ukázat, co v něm je. Tak nějaký přírodovědný nebo třeba geocaching, kdy hledáte poklady podle souřadnic, ale musíte někam dojít. Tam je i trošku toho počítače, když si musíte na počítači najít souřadnice.

Já: Děkuji Vám za Váš čas a ochotu.

Obr. 1 – Vlád'a „Hraju počítačovou hru – Armáda“

DANKA (5 let) **žádné kroužky**

ALENKA (5 let) **Taneční a pohybová příprava 1x týdně**

Maminka Alenky a Danky

Já: Jaká je Alenka?

M: Alenka je taková citlivá, všímavá, má trošku problémy s řečí, ale zlepšuje se to. Víc doma pomáhá no a ona je v takový pohodě.

Já: Jaké má zájmy?

M: Ráda si maluje, hodně ráda cvičí a má ráda letní sporty. Jezdí na kole na kolečkových bruslích, plavání.

Já: Chodí Alenka na nějaký kroužek?

M: Chodí na tokový sportovní tancování. Mají tam gymnastiku, procvičování, trampolíny, kotouly, provaz se naučila. Ona na to, že je trošičku při těle, je hrozně pohyblivá.

Já: Jak dlouho trvá kroužek?

M: Hodinu

Já: Podle čeho jste tento kroužek?

M: Ona chtěla nějaký tancování nebo cvičení, tak jsme hledali něco tak poblíž, abychom to zvládli s dojížděním. Zkusili jsme tam napřed aerobik, ale to ji moc nebavilo, tak jsme zkusili tohle a tam je spokojená.

Já: Znala Alenka nějaké děti, když tam poprvé šla?

M: Ne, neznala, to byly všechno děti z města, ale ona tam dobře zapadla a našla si kamarádky.

Já: Co si myslíte, že tento kroužek Alence přináší?

M: Je tam spokojená, naučí se něco, pak si to doma sama cvičí. Chodí tam ráda.

Já: Myslíte si, že ji to nějak zatěžuje?

M: Ne, určitě ne.

Já: Zasahuje Vám nějak ten kroužek i do víkendů?

M: No ona zatím ne. Ona tam je prvním rokem, ale pak mají nějaký soutěže a tak.

Já: Plánujete do budoucna pro Alenku nějaké další kroužky?

M: Tak to se teprve uvidí, jak to bude. My nevíme, co budou mít ve škole za kroužky. Snad ji to bude dál bavit.

Já: A jak Vy trávíte svůj volný čas?

M: Cvičím.

Já: Jak často chodíte cvičit?

M: 3x týdně.

Já: A manžel se něčemu věnuje?

M: No manžel má zase fotbal a chodí si zahrát tenis.

Já: A v dětství jste se věnovali nějakým kroužkům?

M: Určitě. Já jsem měla házenou a hasičák a manžel fotbal a tenis. To bysme právě chtěli dát příští rok Danku na tenis, jestli jí to bude bavit. Ona se tam chodí s taťkou dívat a chtěla by to zkusit.

Já: Tak když už mluvíme o Dance, jaká je ona?

M: Danča chápe rychlejc než Alenka. Třeba básničku se naučí raz dva, je chápavější.

Já: Co ji baví?

M: Tak zatím nejvíc koně. Ona má kamarádku, co mají doma koně, tak o tom pořád mluví. No a pak sporty venku. Taky kolo, brusle a tak. Ona si doma docela hezky sama vyhraje.

Já: Danku zatím na žádný kroužek nechodí?

M: Zatím ne. Ale chtěli bysme.

Já: Proč jste se rozhodli, že zatím ne?

M: No ona s Ájou na to cvičení chodit nechtěla, tak jsme ji nenutili a ten tenis nám nevychází časově. Manžel pracuje dlouho a máme jen jedno auto, tak to není jednoduchý. No a od první třídy je zkusíme obě na hasiče, ale to je až od tý první třídy.

Já: Děkuji Vám za Váš čas a ochotu.

Danka

Já: Dani, co ráda děláš, když přijdeš domů? Co tě baví?

D: Ráda si hraji s koníčkami a se stájema. Nebo se venku houpám na houpačce, hraji si s kočárkem nebo jezdím na kole. Děda mi teď dal vejš sedátko, a já na tom umím, ale jsem jenom na špičkách. Já jsem ho dostala od Ježíška.

Já: A chodíš na nějaký kroužek?

D: Ne.

Já: A chtěla bys na nějaký kroužek chodit?

D: Ne. Já mám ráda jenom tenis. Ale víc chci bejt koňařkou. Já bysem chtěla chodit ke Kačence. Oni mají koně a já už mám tepláky na koně, takže klidně můžu s mamkou a s taťkou a s Ájou jít ke Kačence.

Já: A Alenka chodí na nějaký kroužek?

D: Jo, chodí tancovat.

Já: A líbí se tam Alence?

D: Jo líbí moc. Ale já tam chodit nechci.

Já: A proč?

D: Protože tam dělají provazy a tak a to mě nejde.

Já: To by ses určitě naučila. A co dělá ráda maminka?

D: Maminka ráda vaří.

Já: A chodí maminka na nějaký kroužek?

D: Ne.

Já: Ani si nechodí někam zacvičit?

D: Chodí.

Já: A jak často si maminka chodí zacvičit?

D: Každý den.

Já: Opravdu každý den?

N: Jo. Nebo v úterý.

Já: A taťka?

N: Ten chodí furt jenom do práce.

Já: A nikam jinam:

D: Ještě na fotbal a na tenis a ještě na kulečník.

Já: Teda, tatínek to umí opravdu hodně. A mohla bys mi, prosím, nakreslit obrázek, na kterém děláš něco, co máš opravdu ráda?

D: No, mohla.

Alenka

Já: Alenko, co ráda děláš, když přijdeš domů? Co tě baví?

A: Hrát si.

Já: A s čím si hraješ?

A: S hračkama

Já: A s jakýma hračkama?

A: S koníčkem a ještě máme stáj. A Danka má taky, ale modrej

Já: A chodíš na nějaký kroužek?

A: Chodím.

Já: A na copak chodíš?

A: Do města.

Já: Do města na co?

A: Na cvičení.

Já: A co všechno děláte na tom cvičení?

A: Děláme provazy, svíčky a ještě děláme takový věci.

Já: Tak to asi není vůbec snadné. A víš, který den chodíš na ten kroužek?

A: Dneska.

Já: A co je dnes za den?

A: Nevím.

Já: Dnes je úterý. A jak jste ten tvůj kroužek vybírali. To vymyslela maminka nebo tatínek nebo vám to někdo poradil?

A: Já jsem si to sama přála a táta mě to dovolil.

Já: A máš tam nějaké kamarády?

A: Mám.

Já: A znala jsi je už před tím, než jsi tam začala chodit nebo to jsou úplně noví kamarádi?

A: Úplně nové kamarádky. Jedna se jmenuje Alenka.

Já: Takže Alenka kamarádí s Alenkou.

A: *(směje se)*

Já: A co se Ti tam líbí?

A: Že tam jsou takový ty, jak na tom skáčeme.

Já: Trampolínky?

A: Jo.

Já: A co se ti tam až zas tolik nelíbí?

A: Že děláme obráceně provazy.

Já: Co to je obrácený provazy?

A: Že vždycky druhá a pak tadle.

Já: Že musíte vyměnit nohy?

A: No.

Já: A chtěla bys chodit ještě na nějaký další kroužek?

A: Ne.

Já: Tenhle Ti stačí. A víš, co dělá ráda maminka?

A: Má ráda, když si chystám na cvičení.

Já: No a co ona ráda dělá?

A: Že cvičí doma.

Já: A tatínek?

A: Furt ležet.

Já: Chodí maminka na nějaký kroužek?

A: Chodí do města. Cvičit.

Já: A tatínek chodí na nějaký kroužek?

A: Nééé! Jenom na pinpol s Danko.

Já: A není to spíš tenis, Ájo?

A: Jo tenis. Protože Danku musej na to přihlásit.

Já: A víš, čím bys chtěla být, až budeš velká?

A: Policajtkou.

Já: To se ti bude hodit, že chodíš cvičit. Alenko, já tě ještě poprosím, abys mi nakreslila obrázek, jak děláš něco, co tě baví.

Paní učitelka v MŠ

Já: Jaká je Danka?

U: No to je živel. Je veselá, vymýšlí rošťárny, je hrozně milá. Je teda taková tvrdohlavá, protože když nechce, tak prostě neposlechne. Loni ještě dost řešila nějaké spory mezi dětmi i agresí, letos už je taková klidnější, zralejší. Ráda se přijde pomazlit.

Já: Co ji ve školce baví?

U: Ona není ten typ holčičky, co by seděl u stolu a kreslil si. Ona si potřebuje povídat s holkama, ráda si hraje na koníčky, s kuchyňkou, panenka, ale hlavně s někým.

Já: Víte, jak obvykle tráví svůj volný čas?

U: Obě holky jsou dost vedený ke sportu. Rodiče s nima jezdí lyžovat, hodně i do bazénu, na kolech, na bruslích. Myslím, že hodně času tráví venku. Oni mají domeček a holky jak jsou dvě, tak se asi zabaví. Myslím, že to nejsou děti, co by seděli u počítače nebo u televize.

Já: Víte, jestli chodí Danka na nějaký kroužek.

U: Myslím, že ne. Někdy vypráví, že byla s tatínkem na tenise, ale to je spíš, že asi jde s tatínkem, když on hraje.

Já: Jaký kroužek byste pro ni doporučila?

U: Danka se nestydí. Když jsme tady hráli na vánoční besídce divadlo, tak měla hlavní roli. Dobře si pamatuje a ráda se předvádí, tak třeba to divadlo. Ona potřebuje být mezi dětma. Ze sportu třeba míčový hry. Něco v teamu. Nebo i ten tenis, jestli hraje tatínek a ji to baví. Mohli by hrát spolu.

Já: Co Alenka? Jsou si s Dankou povahově podobné?

U: Moc ne. Alenka je opravdu strašně hodná. Ona je klidná, strašně spravedlivá, ráda dětem pomáhá, stará se o mladší děti. Není tak hlučná a nemá s nikým spory.

Já: Co Alenka ráda dělá?

U: Ája má ráda, když cvičíme. Když holkám ráno pustím písničky, tak moc ráda tančí. Ona je na tom pohybově velice dobře. Umí třeba provaz, byla jedna z nejlepších, když jsme chodili na plavání. Je trošku taková baculatější, ale v pohybu jí to nebrání. Ráda zpívá. Ona má problémy s řečí, s pořadím slov ve větě, převyprávět děj, ale ve zpěvu to není. Taky moc hezky kreslí.

Já: Chodí na nějaký kroužek?

U: Chodí na nějaký sportovně – taneční. Nevím, jak se jmenuje, ale chodí tam ráda. Ráda nám ukáže, co umí. Těší se tam.

Já: Podle čeho rodiče, podle Vašeho názoru, tento kroužek pro Alenku vybírali?

U: Tak úplně samozřejmě nevím, ale myslím si, že to chtěla hlavně ona, protože loni o tom mluvila, když jiné holčičky chodily někam tancovat.

Já: Co ji to podle Vás přináší?

U: Určitě radost, jak už jsem řekla. Pak opravdu něco umí, co ostatní ne. Ona je taková hodně tichá, nenápadná, tak když přišla a udělala provaz, tak všichni koukali i kluci. On ten vývoj u dětí je prostě komplexní. Nejde třeba jen o pohyb, jen o řeč. Já mám pocit, že to, jak se učí koordinovat pohyby a pamatovat si nějakou sestavu a tak, že jí to pomáhá i s tou řečí, soustředit se, taky vydržet u něčeho, co třeba hned nejde.

Já: Máte pocit, že ji to nějakým způsobem zatěžuje?

U: To určitě ne. Kroužek jednou týdně není podle mě žádná zátěž. Určitě ať radši děti něco dělaj, než aby doma koukali na televizi.

Já: Tak jak Alenku znáte, jaký kroužek byste ji doporučila?

U: Alenka je trpělivá, klidná, slyší na hudbu. Já bych ji do budoucna viděla třeba u nějakýho nástroje. Opravdu moc hezky kreslí, nebojí se nakreslit postavu v pohybu. Asi by ji bavil výtvarný kroužek, kde by si mohla zkoušet nové věci. No a ten tanec.

Já: Děkuji Vám za Váš čas a ochotu.

Trenérka na tanečním kroužku

Já: Jaká je Alenka?

T: Alenka je tvárný človíček, je pohodová, vstřícná, snaživá, ráda se všeho účastní, nemá problém s pozorností, je strašně fajnová.

Já: Jaký kroužek u Vás Alenka navštěvuje?

T: Taneční a pohybová průprava. Netvrdím, že je to úplně všestranné, ale všechno vychází z jednoduchých pohybů, z chůze, z běhu, z poskoků, mám tam gymnastické prvky, lezení, skákání, tancování, sestavy na hudbu, ale je to všechno tak jako do tanečna.

Já: Navštěvují tento kroužek i kluci?

T: Ne, tenhle ne.

Já: Kolikrát týdně kroužek probíhá?

T: Jednou týdně, 60 minut.

Já: Podle čeho, podle Vašeho názoru, rodiče kroužek vybírali?

T: Já dávám nabídku do školek, tak tam asi viděli nabídku.

Já: Máte pocit, že rodiče volili pro Alenku správně?

T: Já si myslím, že zrovna pro ni ano. Ona je na to fyzicky vybavená dobře, i když je trošičku silnější postavy, tak ale je tvárná, má prima rozsahy, takže já si myslím, že zrovna k tomu tanečnu je to pro ni to pravé.

Já: Kdybyste ji mohla ještě nějakou aktivitu doporučit, jaká by to byla?

T: Určitě nebude problémy s kolektivními sporty, nevím, my tam třeba míčové hry nemáme, takže to nemůžu posoudit, zda by jí to bavilo. Nejsem si jistá, jestli by šla do nějakého sportu jako sama za sebe, ale zase já ji vidím jednou týdně, tak ji tak dokonale neznám. Já mám pocit, že ty taneční sporty jsou pro ni to ono.

Já: Já už vím, že Alenka na tomto kroužku nikoho neznala, když tam začala chodit, jak se jí podařilo zapadnout do kolektivu?

T: Velmi dobře, neměla problém.

Já: Mohla byste pojmenovat, co ji tato aktivita podle Vašeho názoru přináší?

T: Určitě to rozvíjí pohybové schopnosti, protože mi trošičku tlačíme na ty rozsahy, po fyzické stránce, je to dobré pro holčičky, protože my hodně dbáme na držení těla, takže je spíš rovnáme, než je třeba u některých jiných sportů. Dbáme na to, aby správně našlapovaly, správně nohy pokládaly. No a mimo to fyzické ji to jistě i psychicky obohacuje, osamostatňuje, zvyká si i v jiném kolektivu.

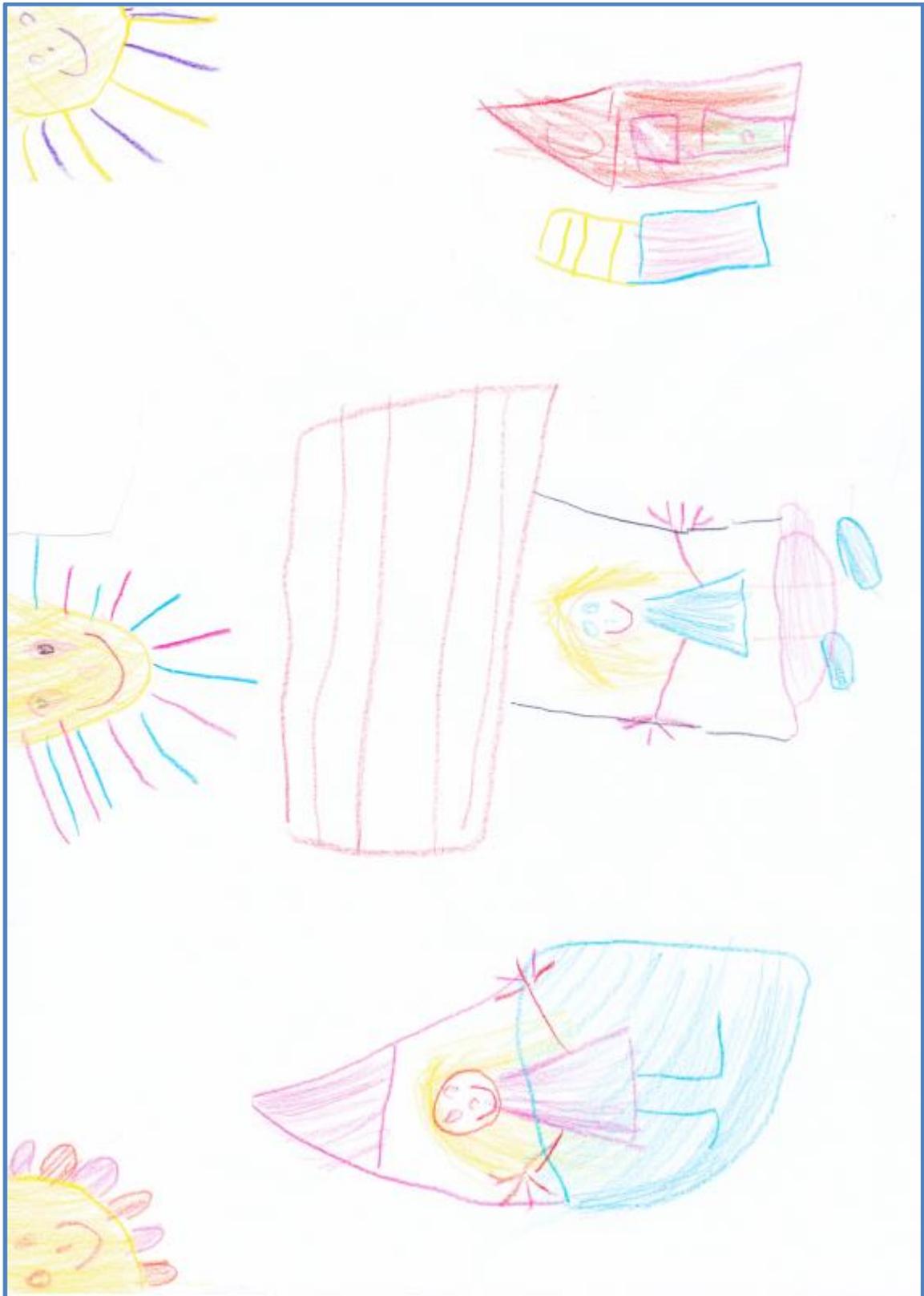
Já: Myslíte si, že ji tato aktivita také nějak zatěžuje?

T: To si nemyslím. Teď ještě určitě ne. Je to jednou týdně, nemají žádné soutěže, vystoupení, jen na závěr pro rodiče, nejsou tam žádné povinnosti a tím, že se jedná o předškolní děti, tak je to formou hry.

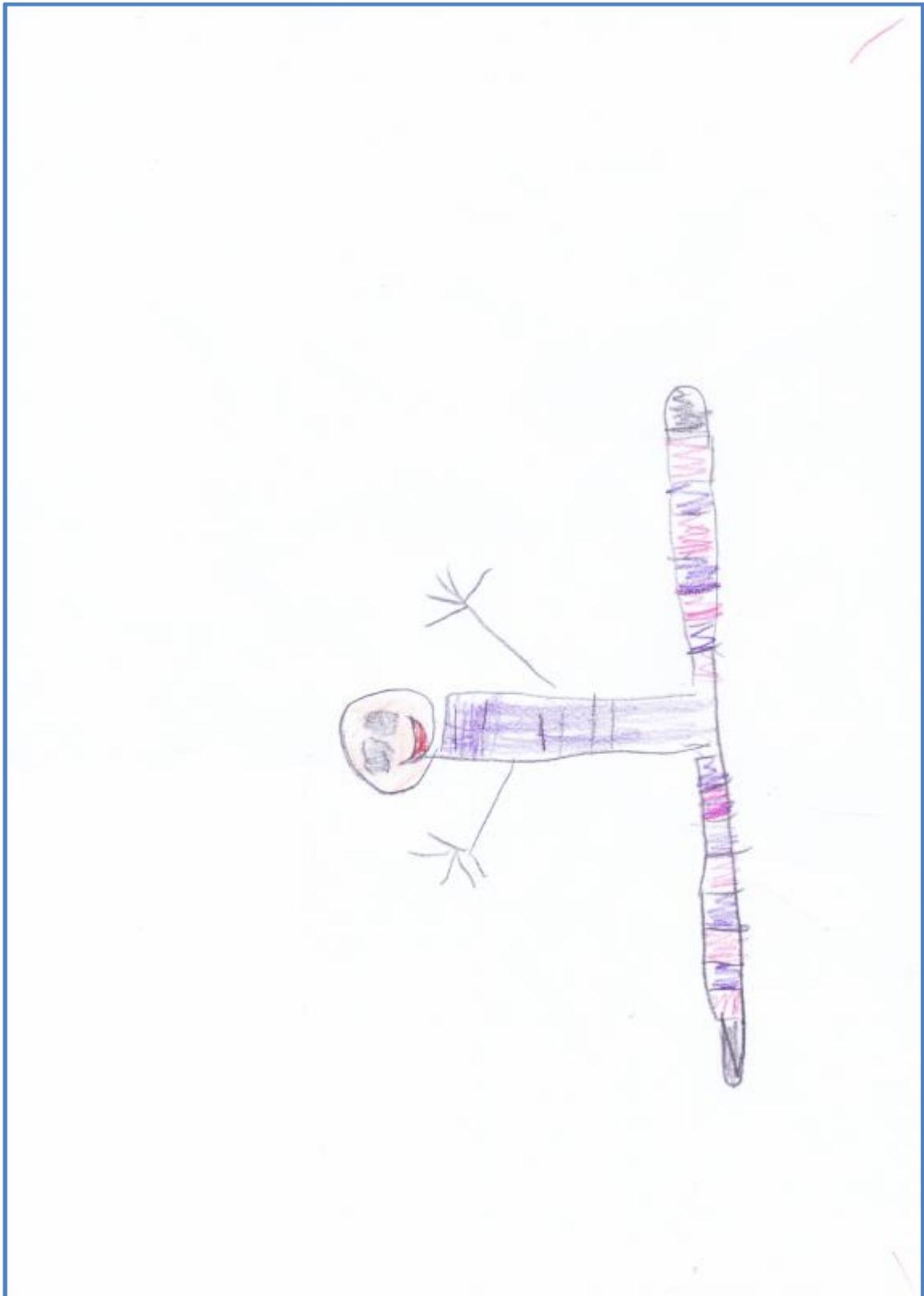
Já: Víte, jestli se věnuje ještě nějakým aktivitám?

T: Ne, to netuším.

Já: Já Vám moc děkuji za Váš čas a ochodu a přeji hodně radosti a úspěchu s dětmi, kterým se věnujete.

Obr. 2 – Danka „Hraju si s Ájou na zahradě“

Obr. 3 – Alenka „Dělám provaz“

VÍTEK (6 let)**skaut**Maminka Vítko**Já: Jaký je Vít'á?**

M: No umí být i vzteklej, ale je to hodnej kluk. Není to žádněj raubíř. Když se k něčemu upne, tak tím opravdu žije. Letos začal chodit do skautu a je do toho teda hodně zapáleněj. Jinak rád doma pomáhá, rád je venku, teď pořád řeže dříví, on nám rád se vším pomůže. Uklízení pokojíčku to ne, ale takový ty práce s námi, to ho hodně baví. Jinak je hodně citlivej, musí se na něj v něčem pomalu.

Já: Jaké má zájmy?

M: Rád si hraje s autama venku, má traktor, kombajn, tak něco sklízí, nebo si rád venku kope, má na stromě takovou schovku, tak tam tráví dost času, Prostě takový klukovský věci. Rád si i prohlíží knížky, encyklopedie a teď to Hravé čtení od Albi, to je fajn. Rozhodně nevysedává u počítače, to my nepodporujeme, a ani ho to nebaví. Teď už se trošku zabaví i s malou sestřičkou, tak už to je takový hezký mezi nima.

Já: Už jste zmínila, že Vít'á chodí na skauta. Chodí ještě na nějaký kroužek?

M: Ve školce chodí na fotbálek, rád by chodil na hasiče, ale zatím to tu pro tak malý děti není, tak uvidíme, snad za rok.

Já: Kolikrát týdně má skaut?

M: Jendou týdně, hodinu a půl. Májí taky nějaký přespávačky, víkendový akte, teď budou v sobotu dělat takovej jarní úklid ve vsi, no a pak jeden v létě na tábor. Ještě teda nepojede na celý týden. To by na něj bylo ještě dlouhý.

Já: Musíte ho na ten kroužek někam vozit?

M: Ne to je tady ve vesnici.

Já: Myslíte, že jste vybrali dobře?

M: Já myslím, že jo. On je opravdu nadšenej, baví ho i ty úkoly v takovým pracovním sešitu, co vyplňujou. On teda ještě neumí číst, takže mu musíme trošku pomáhat, ale je to takový různorodý. Třeba měli doma s něčím pomáhat, dělat dobrý skutky a pak dostávali nějaký odměny. Taký dostávaj takový jako body nebo penízky za dobrý chování a za včasný příchod a ty pak můžou za

něco vyměnit, tak už si něco přinesl a byl na sebe takovej pyšnej. Nebo ted' třeba pletly pomlázky a tak. Jsou prostě hodně venku. Jak to jde, tak jsou venku.

Já: Vítek je tam nejmladší?

M: Ted' přišel ještě jeden kamarád ze školky, ale jinak je to až pro školáky.

Já: Když tam Vít'a začal chodit, znal tam nějaké děti?

M: Jo, znal tak jako tady z vesnice a s jedním chodil loni do školky, ten už je v 1. třídě.

Já: Podle čeho jste ten kroužek vybírali?

M: S tím přišel manžel, protože on se kamarádí s tím vedoucím, ten mu to jako pro Vít'u nabídl.

Já: V čem vidíte hlavní pozitiva tohoto kroužku pro Vít'u?

M: Ze zas poznal nové kamarády, je v kolektivu prima kluků, baví ho to, naučí se spoustu věcí, někdy až žasnu, co všechno ví. Tím, že tam je nejmladší a ostatní už umí číst, tak on už taky hrozně chce, aby si taky mohl vyplňovat ten sešit sám, takže je i dost namotivovanej učit se číst a psát. No a určitě se osamostatnil, už zvládl i tu přespávačku, to by jinak on dřív nezvládal, on je takovej ještě mamánek, ale díky těm kamarádům to zvládl a užil si to.

Já: Vidíte i nějaká negativa?

M: Ne. My jsme spokojený, Vít'a je spokojenej.

Já: Neomezuje to nějak Vaši rodinu?

M: Ty víkendový akce nejsou tak často. Ale tak se podřídíme, není to nic, co bychom neudělali rádi. On je tam šťastnej. Ted' už má kroj, tak už si ho doma zkoušel a učil mě, jak tam co patří. Tak už v něčem učí on nás.

Já: A co vy sama, máte nějakou svoji oblíbenou aktivitu?

M: Mám. Já šiju. Já když můžu, tak moc ráda šiju.

Já: Když jste byla malá, chodila jste na nějaké kroužky?

M: Já jsem chodila na keramiku, ruční práce, tancování, na hasiče a spoustu dalších.

Já: A manžel se něčemu jako dítě věnoval?

M: Manžel chodil taky na skauta.

Já: A ted' má nějaké své koníčky?

M: Tak na to už mu moc nezbývá čas, ráda si zahraje na kytaru, rád čte. On tráví hodně času s dětma.

Já: Děkuji Vám za Váš čas a ochotu.

Vítek

- Já:** Víťo, co rád děláš, když přijdeš domů ze školky. S čím si třeba rád hraješ?
- V: S džípem a policejckým autem. Nebo doma pracuju.
- Já:** A chodíš na nějaký kroužek?
- V: Chodím na skauta.
- Já:** A víš, který den chodíš na skauta?
- V: Čtvrtek.
- Já:** Koho to napadlo, že budeš chodit do skautu?
- V: Protože taťkův kamarád se mě zeptal, jestli chci chodit na skauta.
- Já:** A co tam děláte, Víťo?
- V: Hrejeme tam hry. Učíme se mapy a všechno. A já už mám i oblečení na tábor, mám kroj.
- Já:** A baví tě to tam?
- V: Jo.
- Já:** Co tě na tom skautu baví?
- V: Když hrajeme hry a když děláme úkoly v Nováčku.
- Já:** A co tě tam nebaví?
- V: Nic.
- Já:** A když je mokro a vy jste venku, tak tě to taky baví?
- V: Jo. Když je zima, tak jsme vevnitř.
- Já:** Chtěl bys chodit ještě na nějaký kroužek?
- V: Takhle to stačí.
- Já:** A co dělá ráda maminka?
- V: To nevím.
- Já:** Chodí třeba na nějaký kroužek?
- V: Ne.
- Já:** A tatínek?
- V: Taky ne.
- Já:** Čím bys chtěl být, až budeš velký?
- V: Hasičem a truhlářem.
- Já:** Víťo, děkuju, jak jsi mi hezky odpovídal a ještě jsem tě chtěla poprosit, abys mi nakreslil obrázek, na kterém bude, jak děláš něco, co tě baví.

Skautský vedoucí

Já: Jak byste popsal Vítku?

V: Vítek je šikovnej, hodnej, poslušnej, má takový zajímavý moudrý povídání.

Já: Jak často tento kroužek probíhá?

V: Jednou týdně, hodinu a půl.

Já: Podle čeho, podle Vašeho názoru, rodiče tento kroužek vybírali?

V: Nejsem si úplně jistej, ale já znám oba rodiče a oba mají vztah k přírodě a tatínek Víti byl za mlada skaut, takže ví, co to obnáší. Ví, že jde také o vztah ke konání dobra, tak to asi byly ty důvody.

Já: Myslíte si, že vybrali správně?

V: Já myslím, že určitě jo.

Já: Jakou aktivitu byste Vítkovi, kromě skautu doporučil?

V: Určitě něco aktivního, živýho, hodně se zajímá o hasiče, tak jestli tam nechodí, tak to třeba, něco, co je spojený s pohybem i s přírodou. Asi ne třeba fotbal.

Já: Vítek je nejmladší na skautu?

V: Nedávno přišel ještě jeden klučina ze školky, ten je o rok mladší.

Já: A já je tedy dolní věková hranice pro vstup do Vašeho oddílu?

V: Původně jsme měli sedm let, pak jsme to posunuli na šest a teď jsme skoro na pěti. Nedaří se nám to udržet.

Já: Jak se Vít'ovi podařilo zapojit do kolektivu?

V: Tak on tam ještě ze školky jednoho kamaráda znal a s ostatníma to má asi tak, že s nima nekomunikuje úplně spontánně, ale když mají na něčem spolupracovat, tak spolupracuje úplně bezvadně.

Já: Co tato aktivita Vít'ovi podle Vás přináší?

V: Myslím, že ho to baví, i ty teoretický věci, jako vázání uzlů, práce s mapou a tak. Snažíme se vést děti k tomu, aby byly dobrý, pravdomluvný, pomáhaly si navzájem, nezanedbávaly školu, tak doufám, že to v nich něco zanechává.

Já: Máte pocit, že je to na durhou stranu nějak zatěžuje?

V: Snažíme se, aby měly taky nějaké úkoly na doma, ale je to dobrovolný, nelpíme na tom, takže si myslím, že je to nezatěžuje.

Já: Víte, jestli Vítek navštěvuje ještě nějaký jiný kroužek?

V: Myslím si, že ty hasiče. Protože o těch toho taky hodně ví a má to rád.

Já: Já Vám moc děkuji za Váš čas a ochotu a přeju hodně radosti ze společné práce s dětmi.

Paní učitelka v MŠ

Já: Jaký je Vítek?

U: Víťa je šikovný, ohleduplný, hodný, dobře vychovaný.

Já: Jak podle Vašeho názoru tráví čas, když přijde ze školky domů?

U: Já myslím, že hodně s tatínkem, pracujou spolu se dřevem, nebo jezdí s tatínkem za dědou na hory, tam mu pomáhají. Určitě nesedí u počítače. Asi dost aktivně. Ne ve smyslu sportovně, to asi moc ne, ale pořád něco s tatínkem vyrábí a pomáhá mu.

Já: Jaké má zájmy?

U: Teď hlavně skaut. O tom dost vypráví.

Já: Myslíte, že ho skaut baví?

U: No on je maximálně nadšený.

Já: Víte, jak často má skaut?

U: Jednou týdně.

Já: Co považujete za pozitivní důsledky této aktivity pro Víťu?

U: Naučí se spoustu věcí. Teď třeba pletli pomlázky. Asi bude dost šikovný na takové ty ruční mužské práce, bude znát spoustu věcí o přírodě a tak.

Já: A myslíte si, že ho to také nějak zatěžuje?

U: To ne.

Já: Kdybyste mohla doporučit nějakou volnočasovou aktivitu pro Víťu, jaká by to byla?

U: Něco jako rybaření, něco se zvířaty, sportovní moc ne.

Já: Proč ne sportovní?

U: No já mám dojem, že by ho to ani nebavilo a ani by mu to nešlo.

Já: Jak často je podle Vás vhodné, aby předškolní děti chodily na nějaký kroužek?

U: Jednou nebo dvakrát týdně. Ale zase když chtějí dělat nějaký sport, tak to je potřeba víckrát, aby to k něčemu bylo. A když je to baví, jde jim to a rodiče na to mají čas, tak proč ne.

Já: Moc Vám děkuji za Váš čas a ochotu.

Obr. 4 – Vítek „Řežu pilkou“

NIKOLKA (6 let) - 4x týdně krasobruslení

Maminka Nikolky

Já: Jaká je Nikolka?

M: Nikolka je hodně živá, aktivní, s každým se ráda baví, má ráda pohyb, je většinou veselá.

Já: Jaké má Nikolka zájmy? Co ráda dělá, když přijdete domů?

M: Hodně si hraje s legem. Hodně poslouchá písničky a u toho tancuje a ráda kreslí. No a hlavně krasobruslí.

Já: Takže Nikolka chodí na krasobruslení? Chodí ještě na nějaké jiné kroužky?

M: Ne, jenom na kraso.

Já: Jak často má tréninky?

M: No kromě pondělí každý den. A víkendy jak kdy. Ale v podstatě od úterý do pátku chodí každý den. Když mají závody, tak i v sobotu. Někdy mají trénink v neděli ráno. Ona tak často chodit nemusí, ale chce.

Já: Takže kolik času denně ji krasobruslení zabere?

M: No čistej trénink mají hodinu, ale plus půl hodiny předem na rozcvičení a pak ještě vyběhání po tréninku, takže ty dvě hodiny to jsou.

Já: A kolik času Vám zabere dojíždění?

M: No, my jste tady z města, takže chvilinku.

Já: Víte, jak ten trénink krasobruslení probíhá? Býváte tam s ní?

M: Jo, já jsem vždycky s ní.

Já: A jste spokojení, splňuje tato aktivita vaše očekávání?

M: Myslím, že ano.

Já: Jak Vás napadlo zrovna krasobruslení?

M: Tak, bruslení si Nikolka vybrala sama. Viděla to v televizi, pak chodila kamarádky dcera, tak jsme se byli podívat a Nikolka to moc chtěla dělat taky.

Já: Jak se jí podařilo zapadnout tady do kolektivu? Má tu nějaké kamarádky?

M: No právě že úplně krásně. Je tu nejmladší, ale s holkama si rozumí. Mají se rády.

Já: Co podle Vašeho názoru krasobruslení Nikolce přináší?

M: Tak, určitě ten pohyb, taky teda spoustu kamarádů, zkušenosti, hodně ji to baví.

Já: A co se Vám zdá, že ji to na druhou stranu bere?

M: Možná volnej čas, ale to spíš mě. No nevidím v tom nic, co by ji to bralo. Čas na hraní má, s kamarádkama se taky může vídat.

Já: A co tato aktivita přináší celé vaší rodině?

M: To nevím. Jsme rádi, že je Nikolka spokojená, šťastná.

Já: Povídáte si spolu o krasobruslení?

M: No, povídáme si o tom hodně, to je pravda, ale my jsme stejně pořád spolu. Veškerá starost je spíše na mě.

Já: Negativa žádná nevidíte?

M: Ne. *(smích)*

Já: Plánuje pro Nikolku ještě nějaké kroužky?

M: Podle času, ale zatím ne.

Já: No a jak Vy trávíte volný čas?

M: *(smích)*

Já: Máte někdy volný čas?

M: Asi trochu jo, ale no tak úklidem bytu, tady na krasobruslení...

Já: Chodíte si třeba nějak zacvičit?

M: No teď už ne. Dřív jsem chodila na jógu.

Já: A v dětství jste se něčemu věnovala?

M: No vyloženě nic takhle jako Nikolka. Chodila jsem na housle, ale mě to nebavilo. To chtěli rodiče.

Já: A manžel se věnuje nějakému sportu?

M: Chodí hrát hokej a někdy squash. On chodil v dětství na hokej.

Já: Já Vám moc děkuji za Váš čas a přeju Vám i Nikolce mnoho krásných společných zážitků z jejích krasobruslení.

Nikolka

Já: Nikolko, co ráda děláš, když přijdeš domů? Co tě baví?

N: Hraju si doma s legem nebo tancuju.

Já: A chodíš na nějaký kroužek?

N: Na kraso.

Já: A víš, kdy chodíš

N: Každý den.

Já: Každý den? A chodíš ještě na nějaký jiný kroužek?

N: Ne.

Já: No to už by se nedalo stihnout, vid'?

N: No, jo.

Já: Koho u vás to doma napadlo, že budeš chodit na krasobruslení?

N: No mě to napadlo.

Já: A jak jsi na to přišla?

N: Už nevím.

Já: A našla sis tu už nějakou kamarádku?

N: Jo, našla. Mám tu Denisku, Nelu, Andrejku a Leušku.

Já: Tak to už máš hodně kamarádek. A breptáte u bruslení? Dá se u toho breptat?

N: Jo. *(smích)*

Já: Takže ty říkáš, že máš každý den krasobruslení. A máš ho i v sobotu nebo v neděli, když se nechodí do školky?

N: Jo.

Já: Je nějaký den, kdy nechodíš na krasobruslení?

N: V pondělí.

Já: No tak to už toho určitě hodně umíš. A co se ti tu líbí nejvíc?

N: Všechno.

Já: A co tě na tom bruslení baví? Co je na tom hezkého? Já to neumím, víš.

N: Bruslení.

Já: No a co ty krásný šatičky?

N: No, ty taky.

Já: Ale v těch netrénujete, že?

N: Ne, ty máme jen na závody.

Já: A bolí tě z bruslení někdy nohy?

N: Jo.

Já: A bolí tě ještě něco?

N: Někdy zadek (*smích*)

Já: No a co se ti na tom krasu nelíbí?

N: Nic

Já: A stane se ti někdy, že se ti nechce?

N: To jo.

Já: A chtěla bys chodit ještě na nějaký jiný kroužek?

N: Ne.

Já: A co dělá doma mamka a taťka?

N: No, taťka leží na gauči a mamka furt pracuje.

Já: A chodí mamka taky na nějaký kroužek?

N: Ne.

Já: A taťka?

N: Ne.

Já: A co maminku baví, když zrovna nepracuje?

N: Nevím.

Já: A víš už, čím bys jednou chtěla být?

N: Já budu asi krasobruslařka nebo budu tancovat.

Já: Nikolko, teď už mám na tebe jen jednu otázku, mohla bys mi prosím, nakreslit obrázek, jak děláš něco, co tě baví, co děláš ráda?

N: Mohla

Já: Tak moc děkuju.

Trenérka krasobruslení

Já: Jaká je Nikolka

T: Nikolka je strašně cílevědomá. Ona si řekla, že bude krasobruslařka, že ji to bude, tak ji to fakt jde. Je hodně aktivní, hodně sportovně založená. Je kamarádká. No samý pozitiva.

Já: Jak často navštěvuje Nikolka trénink krasobruslení?

T: Ona když začínala, tak jsme se domlouvali, že protože začíná, tak bude chodit 2x týdně, ale Nikolka ze své vlastní aktivity chodí 4x.

Já: Víte, na základě čeho volili rodiče pro Nikolku právě krasobruslení?

T: Tak ona je na ten pohyb dost šikovná a je taková hodně aktivní, tak asi proto.

Já: Myslíte si, že se rodiče rozhodli správně, když pro ni vybrali krasobruslení?

T: No já si myslím, že jo.

Já: Jaké aktivity by byly pro Nikolku, podle Vašeho názoru, vedle krasobruslení vhodné?

T: Tak já vím, že ji hodně baví to tancování. Když se spolu bavíme, tak o tom hodně mluví a reaguje, jakmile slyší hudbu... Takže v tom by podle mě byla asi dobrá. Nebo třeba atletika. Nikolka není neohrabaná, ví, kde má ruce nohy, prostě sporty jí jdou. Já ty holky znám ale jen po té fyzické stránce.

Já: Kolik holčiček je tu stejně starých jako ona?

T: No, oni jsou všechny čtyři o rok starší. Nikolka je nejmladší.

Já: Jak se ji podařilo začlenit?

T: Strašně dobře. Ona přišla nová tuhle sezonu, ale holky ji vzaly strašně dobře mezi sebe a sedly si.

Já: Víte, jestli Nikolka chodí ještě nějaké další kroužky?

T: Já jsem to věděla předem, že žádný jiný kroužek nemá. Vzhledem k tomu, že má trénink 4x týdně, tak si myslím, že další kroužek už by nestihla.

Já: Co si myslíte, že krasobruslení Nikolce přináší?

T: Ji to fakt baví. Je na ní vidět ta snaha dělat něco nového, co už třeba dělají ty starší holky. Jinak, mně se na tom líbej ty závody. Že si ty holky zkusej vyjet na ten led, jsou tam samy, kouká na ně strašně moc lidí a taková ta nervozita do toho, takže je to zkušenost. No a určitě i ten pohyb, koordinace nohy ruce, soustředit se, a ještě do toho ten adrenalin při těch piruetách nebo skocích tak to je všechno něco, co nikde jinde neskusej. Krasobruslení je individuální sport. Takže se naučej spoléhat samy na sebe jak na těch závodech, tak na těch

tréninkách. Tady není kolektiv, kterej by je podržel v závodu. Třeba na Nikolce je vidět, jak si strašně věří, vyjede na led a vysmekne tu svoji jízdu. Ale zase děti, který si moc nevěřej, tak ty by to podle mě zase mohlo v tomhle směru posunout a pomoci získat sebevědomí. Ale hlavně ten pohyb. My se snažíme, aby měli fyzickou aktivitu v průběhu celého tréninku, a to jsou přibližně dvě hodinky za den. Takže to jim určitě hrozně prospívá, že z nich nebudou takový ty děti, co sedí doma u počítačů. No, a když je to baví, tak je to krásný.

Já: Myslíte, že ji krasobruslení také nějak zatěžuje?

T: Já si myslím, že zatím ne. Že ji to bude zatěžovat, až bude starší, až přijde škola, učení, nový kamarádi a už se jí sem třeba tolik chtít nebude. Teď to ona sama vidí jinak, než až ji bude třeba 12.

Já: Takže to je věk, kdy některá děvčata s krasobruslením končí?

T: Určitě. Nebo přestanou chodit každé den a choděj třeba dva tréninky v týdnu a maj taky jiný aktivity. Třeba Nikolka přijde na to, že se chce věnovat i tomu tancování... Ale já si myslím, že u ní k tomu nedojde.

Já: Jak vypadají ty začátky? Tohle je asi sport, kdy je na začátku třeba překonat nějaké neúspěchy.

T: Přesně tak. Ono asi tak po třech měsících přichází to, že se z toho začátečnickýho bruslení posunou už na nějaký vyšší level, kterej už souvisí s tím krasobruslením. Třeba Nikolka od toho září, kdy začínala, udělala neskutečnej posun. No a to jí na tom vlastně baví, že sama vidí ten posun.

Já: Já Vám moc děkuju za Váš čas.

Paní učitelka Nikolka

Já: Jaká je Nikolka?

U: Nikolka je přátelská, veselá, pořád skáče, je to takovej živel.

Já: K jakým tíhne činnostem?

U: Malování a hrozně ráda cvičí.

Já: Víte, na jaké chodí kroužky?

U: Na krasobruslení. To má snad 3x nebo 4x týdně.

Já: Mluví o něm někdy?

U: Mluví o tom pořád. Ona tam chodí s takovou chutí a nadšením. Ji to prostě hrozně baví.

Já: Máte pocit, že to nějak obohacuje?

U: Určitě. Je na tom dobře pohybově. Hodně tancuje, má smysl pro rytmus. Ono je to dobře, když se děti něčemu věnujou. Nenudí se, nesedí tolik u počítače nebo u televize.

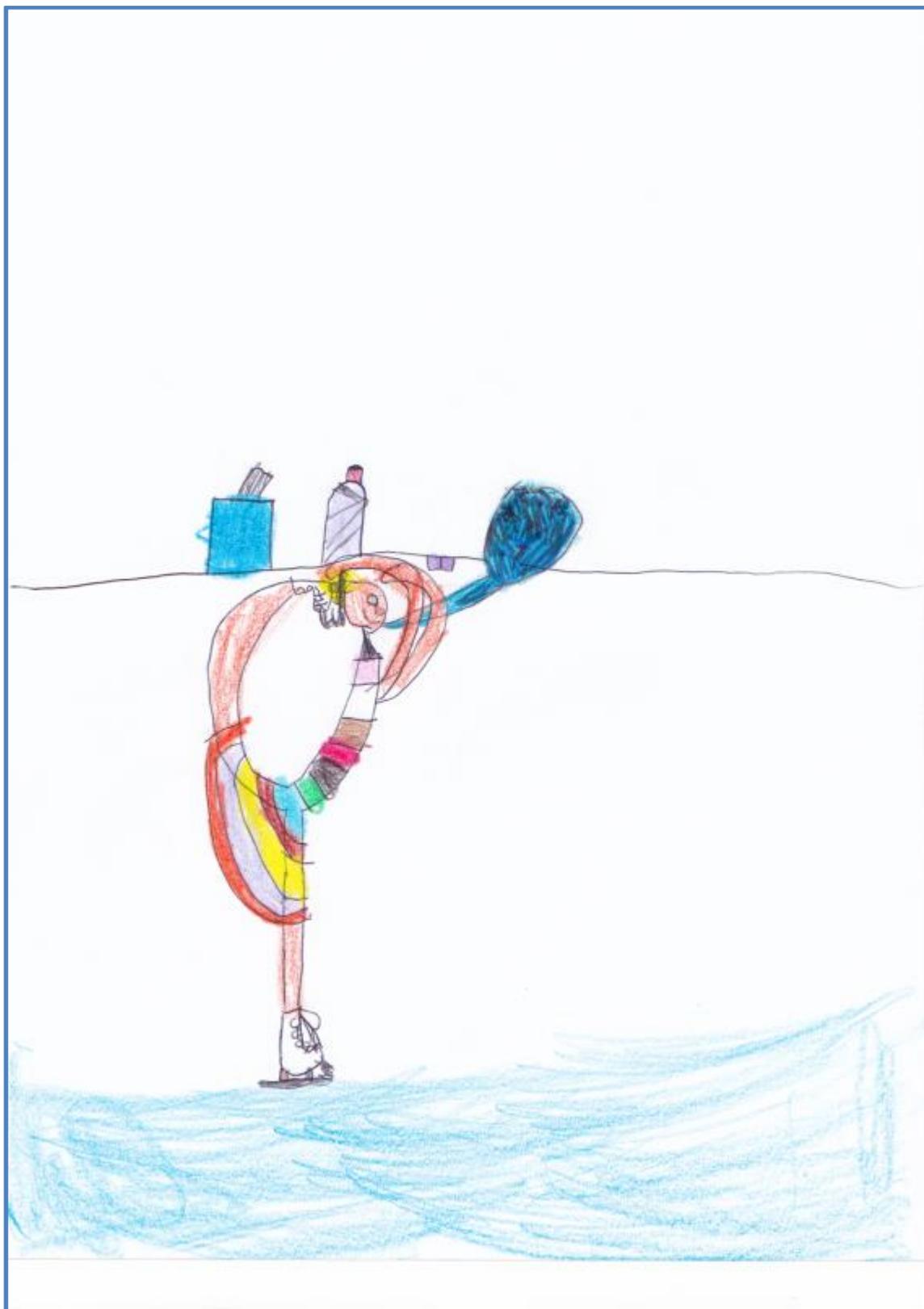
Já: Máte pocit, že ji to taky nějak zatěžuje?

U: Některé děti to možná zatěžuje, ale Nikolku ne.

Já: Jakou volnočasovou aktivitu byste Vy pro Nikolku volila?

U: Určitě něco s tancováním, výtvarně je nadaná. Já bych ji dala třeba na dramatický kroužek. Ona je taková bezprostřední, nestydí se. Ale já myslím, že to kraso je pro ni to pravý. Ona je toho taková plná.

Já: Já Vám moc děkuju za Váš čas a ochotu.

Obr. 5 – Nikolka „Krasobruslím“

VIKORKA (5 let) - 3x týdně krasobruslení
 - 1x týdně balet
 - 2x týdně tenis
 - 1x týdně sboreček

Maminka Viktorky

Já: Jaká je Viktorka?

M: No Viki je docela náladová a umíněná. Potřebuje dost spánek. Je to rozdíl, když je vyspaná. Na krasobruslení chodí i starší dcera Ester a mezi holkama je velkej rozdíl. Viki je to dost jedno a stačí jí to tak, jak to dělá. Nevadí jí, že se dlouho nikam neposouvá, což Ester třeba štve a snaží se a dře, aby dohnala ostatní. Jinak je pečlivá. Hodně dbá na svoje věci. Ale cílevědomost u ní ve sportu zatím nevidím. Třeba když měla první zápas v tenise, tak se jí ani nechtělo hrát na body. Já myslím, že k tomu ještě nedozrála. Musí prostě chodit a uvidíme, jestli jí to chytne. Pokud to nenastane, tak asi budeme muset říct, že jí to nebaví, a že nechce. Zatím pro to, aby vyhrála, nic nedělá.

Já: Myslíte si, že je to věkem?

M: Já si myslím, že to je věkem. Že ona si zatím neuvědomuje, že musí trénovat. Prostě když se jí nechce, tak se jí nechce. Ale je pravda, že Esterka se v tom věku snažila víc.

Já: Co Viki ráda dělá?

M: Tak ona má hodně kroužků, ale když má čas, tak si ráda kreslí, ráda si hraje s Esterkou s koníkama, s panenkama nebo na školu. Kdybych to neomezovala, tak by mohla být pořád u počítače.

Já: Říkala jste, že má hodně kroužků. Na jaké kroužky chodí?

M: 3x týdně kraso, 1x týdně balet, 2x týdně tenis a 1x týdně sboreček.

Já: To není úplně běžné, že. Mohla byste mi trošku popsat, jak tedy vypadá její týdenní program?

M: V pondělí jí vyzvedávám o půl třetí, protože má od 15:00 do 16:00 tenis, pak má pauzu, protože jedeme na bruslení do Boleslavi a Ester má hodinu před ní brusle, takže Viki se nají a čeká se mnou a pak má od 18:15 do 19:15 bruslení.

Já: To bruslení tvá hodinu nebo mají ještě před tím nějaké rozcvičení?

M: Měly by tam být před každým tréninkem o půl hodiny dřív a rozcvičují se sami. Loni se s nima hodinu předem rozcvičovala trenérka. Letos už se musej všechny rozcvičovat sami. Takže asi tak od 17:45 se rozcvičuje v šatně.

V úterý končí dřív, protože má sboreček. Tak ji vyzvedávám v 13:40, protože od 14:00 do 14:45 má sboreček. A to je jedinej den, kdy pak už máme volno.

Ve středu ji zase vyzvedávám v 14:30, protože má od 15:00 tenis. Pak máme větší pauzu, protože ve středu je trénink na brusle až pozdě večer. Takže mezi tenisem a bruslením jedeme ještě domů, kde se v klidu nasvačí, převlíknou se do krása a kraso mají v Boleslavi od 18:45. Takže abychom tam 18:15 byli. Končej v 19:45, tak okolo půl deváté jsme doma. Večeři už jim většinou beru do auta. Takže se navečeřej v autě, protože až přijedeme tak už se jdou jenom omejt a lehnout. Abychom se ještě nezdržovali s jídlem.

Čtvrtek je relativně v pohodě. To má od 13:00 do 14:00 balet no a pak jede s námi s Esterkou do Boleslavi, kde má od 15:30 balet Ester. Tak okolo 17:15 jsme doma. No a pak už má volno.

V pátek je ve školce do čtyř, kde ji pak vyzvedne tatínek, protože já jsem s Ester v Boleslavi. V pátek se snažíme, aby šli brzo spát, protože v sobotu vstáváme v 5:15 a obě maj led v 6:30 zase v Boleslavi.

Já: V neděli taky mívají nějaký trénink?

M: V neděli ne, to máme volno.

Já: Kromě sobotních tréninků, zasahují nějak kroužky do vašich víkendových plánů?

M: No tak někdy jsou o víkendu závody. Tenisový zápasy zatím ještě holky nemají, to přijde. Třeba jedna kamarádka, co má starší děti, tak ty pak mají i každé den trénink tenisu a o víkendech to střídají. Jeden víkend tenisovej zápas, jeden víkend závody na bruslích. Tak toho pak bude mnohem víc. Holky zatím ten tenis hrajou jen tak, aby hrály. Uvidíme, jak se to bude vyvíjet.

Já: Máte možnost vidět ty aktivity, být někdy na těch kroužcích?

M: Na krasu se vždycky dívám, na tenise jsem taky každou hodinu. Já to ráda pozoruju, v čem se zlepšuje, co jí nejde, jak se tam chová. Na balet rodiče nesmí, asi by tam rušili.

Já: Podle toho, co máte možnost vidět a jaké vidíte pokroky, splňuje to Vaše očekávání?

M: Tyhle kroužky určitě splnily to, co jsem chtěla. I se mi to líbí, jak to vedou. Kdybych nebyla spokojená, tak bych to řešila.

Já: Podle čeho jste kroužky pro Viktorku vybírali?

M: No podle Esterky. Protože obě se začali učit bruslit na školičce bruslení. No a Ester tam viděla krasobruslařky a chtěla to taky. A Viki to chtěla taky zkusit. No a samozřejmě je pro mě jednodušší vozit dvě holky na jednu věc než na různý kroužky. Většinou to maj ve stejný den a navazují. Sboreček maj s Ester dohromady, tam choděj obě.

Já: Co myslíte, že ty kroužky Viktorce dávají?

M: Tak, v první řadě pohyb. Že nesedí doma u tabletu nebo u televize.

Já: Napadá Vás ještě nějaký další přínos, kromě pohybu?

M: Možná taky nový kamarády. Jiná parta dětí, který mezi sebou mají zase jiný pouto. Je to vidět na těch závodech, když si celej oddíl fandí tomu ze svého oddílu.

Já: Máte pocit, že ji to taky něco bere? Nebo že ji to nějak zatěžuje?

M: Určitě ji to nějak zatěžuje. Bere ji to volno na hraní. Časem ji to bude asi brát i čas na učení, to zatím nevím. Zatím ji to asi bere to hraní. Ale ona by ten čas asi stejně strávila u pohádek.

Já: Co to podle Vás přináší celé vaší rodině?

M: No. To nevím.

Já: Dobře tak začneme z druhé strany. Co to vaši rodinu stojí? Nemám na mysli finančně.

M: No ale finančně nás to určitě něco stojí a mě to stojí hodně úsilí a času, kterej musím já obětovat. Kdyby to bylo na tatínkovi, tak ten by řekl, tak to omezte. Co to přináší naší rodině nevím, mě asi uspokojení, že děti něco dělaj. Třeba Esterku hodně baví. Vidím, že uměj něco jinýho než ty děti, který seděj na tom tabletu, který neuměj udělat ani dřep. Tak tohle uspokojení, že oni se hejbat uměj.

Já: Dá se říct, že vás to nějak stmeluje?

M: No já čekám, že nás to začne stmelovat, protože teď jsou ještě malý. Třeba já hraju tenis, manžel taky, tak se těším, že si zahrajeme. Třeba pojedeme někam na dovolenou, bude tam kurt a zahrajeme si. Nebo když si spolu zabruslíme, tak to je taky hezký. Nebo pak ty závody. Třeba teď měla Esterka první závody, tak jsme tam jeli všichni babičky, dědečkové, ségra přiletěla z Mexika, takže celá rodina fandila.

Já: Kdyby si ty kroužky vybírala Viktorka sama, co by si zvolila?

M: Tak určitě jí víc jde a baví tenis než to kraso. Nevím, jestli by si ho zvolila, ale co chce, to je přidat koně. Takže ještě budeme muset asi zařadit koně. No a pak se uvidí, jestli se bude věnovat koním nebo krasobruslení.

Já: Zvažujete do budoucna pro Viktorku ještě nějaké kroužky?

M: No ty koně asi. A asi se jí nevyhne piano. Ester chtěla hrát na piano a Viki taky. Baví ji i flétnička, ale to zas nebaví úplně mě to poslouchat. Tak aby měly ze všeho něco.

Já: No a co vy, jak trávíte svůj volný čas

M: (*smích*) Já nemám žádný volný čas. Když jsme doma a holky si hrajou, tak já zase uklízím, připravím jídlo, připravím si věci na druhý den. Zase já nemůžu jít pryč a nechat je samotný doma.

Já: A dříve, když nebyly děti...?

M: Já jsem vždycky měla hodně koníčků. Teď na ně nemám vůbec čas. Hrávala jsem tenis, ale teď není s kým. V létě se třeba domluví s trenérem. V dětství jsem chodila na sólovej zpěv, do sboru, na klavír, na atletiku, na plavání.

Já: A co manžel? Ten má nějaké koníčky?

M: Ten taky nemá koníčky (*smích*). Ten rád a stále pracuje. Teď bude mít koníček bazén a zahradu. Docela ho baví jezdit na kole. No a já jsem ho naučila hrát tenis a to ho baví.

Já: Já Vám moc děkuju za Váš čas a Viktorce přeju hodně úspěchů.

Viktorka

Já: Viki, já bych se tě chtěla zeptat, ráda děláš, co tě baví?

V: Já mám pořád nějaký kroužek.

Já: A když nemáš kroužek. Nejsi ve školce, máš volno, nikam nejedete...

V: Tak koukám se na televizi. Nebo hraju na iPadu koníkový hry. Ty jsou takový lehký.

Já: A co tě ještě baví?

V: Hrát si s koníkama, s plyšákama.

Já: Takže říkáš, že máš hodně kroužků. Jaký třeba?

V: Třeba kraso.

Já: A víš, kdy chodíš na bruslení?

V: Nevím, to si nepamatuju.

Já: To nevádí. A na jaké kroužky ještě chodíš?

V: Na tenis, na balet, na písťalky.

Já: A ještě někam?

V: Nevím.

Já: Maminka říkala, že chodíš ještě do sborečku.

V: Do sborečku, to chodím.

Já: A co tě z toho všeho, co děláš, bruslení, tenis, balet, sboreček, flétna, baví nejvíc?

V: Hmmmmm, balet.

Já: A nebolí ten balet?

V: Ne. Děláme tam i rozštěp! Chceš ho vidět? Koukej. *(udělala rozštěp)*

Já: Teda, tak to bych nikdy neudělala. No a co z toho, tě zas tak moc nebaví?

V: Nejmíň mě baví kraso. Tam pořád padáš, bolí tě nohy. A je ti tam i zima. To chodíme na studenou halu.

Já: Hmm. No to tam asi je pěkná zima. A máš tam nějakou kamarádku?

V: Ne.

Já: A jinde.

V: Jenom jednu, Nelču.

Já: A ta s tebou chodí na nějaký kroužek?

V: Na balet, na sboreček.

Já: Víš, kdy nemáš žádný kroužek?

V: To nemám dneska.

Já: Dneska je neděle.

V: No, třeba kraso mám každý den. A nějaký mám ráno nebo u oběda. Takže když je oběd, tak my hodně dlouho krasobruslíme, až do noci. No a v noci chodíme spát.

Já: Tak to chodíš asi spát hodně pozdě?

V: To jo. Už je tma. To přijedeme, navečeříme se, nemáme Gumové (*pohádka Gumídci méd'ové*) a jdeme prostě spát hned po večeři.

Já: No a čtete si třeba někdy?

V: Ne nikdy.

Já: No máš toho hodně. Co se ti na těch tvých kroužkách líbí?

V: Nevím.

Já: Jsi ráda, že chodíš na takové kroužky?

V: Jo jsem, jsem.

Já: Co je na tom prima?

V: No, že dělám provazy. Že umím aspoň něco. (*tváří se smutně*)

Já: No já myslím, že toho umíš opravdu dost. A co se ti na tom, že chodíš na tolik kroužků, nelíbí?

V: Nic.

Já: Nevadí ti, že máš každý den kroužek?

V: Ne, to mi nevadí.

Já: Máš třeba čas si hrát s kamarádkama?

V: To nemáme čas. To hned, co přijedeme ze školky, jdeme na kraso a někdy máme školku, tenis, a to máme taky někdy tenis hned po školce až do večera a pak zase v noci kraso až do rána.

Já: Až do rána? Tak to ani nespíš?

V: Ne, nespím. (*směje se*)

Já: Teda, ty jsi brepta, Viki! Chtěla bys chodit ještě na nějaký jiný kroužek?

V: Ne, my už toho máme spoustu.

Já: To máte. A kdo vybíral, na co budeš chodit?

V: Mamka.

Já: A kdyby sis vybírala ty, tak co by sis vybrala?

V: Nevím.

Já: Není třeba něco, na co bys chtěla chodit a zase někam nechodit?

V: No, já bych chtěla chodit na piano. Na koně bysem taky chtěla chodit. Mám ráda koníčky. Mám celek pokoj koníčkověj.

Já: No, a kdybys začala chodit na koníčky nebo na to piano a musela kvůli tomu s něčím zase skončit, co by to bylo? Protože den se nedá natáhnout a všechno se to tam prostě nevejde.

V: Hmmmmmm. Tak to ještě nevím. Ale někdy máme úplně volno, třeba jako dneska. Takže když máme volno, můžu si jít na koníčky.

Já: Aha, tak by sis ještě přidala. (Směje se).

Já: No a co dělají mamka a taťka, když nemají žádnou práci?

V: Tak uklízej.

Já: To je baví? I taťku?

V: Jo.

Já: Tak to je prima, že je to baví oba. A chodí mamka taky na nějaký kroužek?

V: Hmm. Do práce. Nikam jinam.

Já: A taťka?

V: Taťka taky do práce. Nikam jinam.

Já: Nechodí si třeba někam zacvičit?

V: Ne. Ty pospíchaj.

Já: Víš, čím bys chtěla být, až budeš velká?

V: Koník. (směje se)

Já: Myslíš, že se z tebe stane koník?

V: (kýve)

Já: No, a kdyby to nešlo a zůstala bys člověk, co bys byla?

V: Tak páníček.

Já: Páníček od pejska?

V: Ne. Přece páníček od koníčka.

Já: Aha, takže ty budeš chovat koně?

V: Jo.

Já: Viki, já Ti moc děkuju, že jsi mi to všechno tak pěkně řekla a ještě bych tě chtěla poprosit, jestli bys mi nakreslila obrázek, na kterém děláš něco, co tě baví. Můžeš si vybrat cokoliv.

V: Dobře. Zkusím to. Teď nevím, co mám kreslit. Jo už vím. Jestli to teda doopravdy dokážu.

Viktorčina paní učitelka v MŠ

Já: Mohla byste mi prosím nějak stručně popsat, jaká podle Vás Viktorka je?

U: Viktorka je spíš klidnější, nemá moc ráda pozornost. Nerada se zapojuje do nějakých vedoucích úloh při hrách. Jinak je šikovná, klidná, kamarádká.

Já: Co ráda dělá?

U: Podle toho, jaké kroužky navštěvuje a jak o nich mluví, usuzuji, že to asi baví. Často mluví o tom kroužku bruslení, na který chodí, takže asi to dělá ráda. No a ve školce ráda kreslí, cvičí. Ale ona sice ráda cvičí, tancuje, ale například při pohybových hrách nechce být v nějaké vedoucí roli.

Já: Kromě bruslení, chodí Viktorka ještě na nějaký další kroužek?

U: Na balet, na krasobruslení, na pěvecký kroužek a na tenis. Docela dost.

Já: Jaká byla podle Vašeho názoru motivace rodičů pro výběr těchto kroužků?

U: Tak to nevím. Možná tak trošku podle té starší sestřičky.

Já: Máte pocit, že ji to nějakým způsobem zatěžuje?

U: Já bych řekla, že ne. Nemám pocit, že by ji to nějak zatěžovalo.

Já: Jaký je Váš názor na to, co tyto kroužky Viktorce přináší?

U: Já předpokládám, že ji to baví. No a hlavně je na ni vidět, že je v porovnání s ostatními dětmi pohybově vyspělejší.

Já: Víte, jak obvykle tráví svůj volný čas?

U: Nedávno vyprávěla, jak jezdila na bruslích, nebo o lyžování. Jinak se asi nejvíc věnuje těm kroužkům. Jezdím na různé soutěže se starší sestřičkou a tak. To jim asi vyplňuje mnoho času.

Já: Tak jak Viktorku znáte, jakou aktivitu byste ji Vy doporučila, bez ohledu na ty, které chodí.

U: No možná nějakou, kde by se ona víc projevila. Ona je taková tichá myška. Ona všechno umí, ale neprojevuje se. Verbálně hodně málo, téměř vůbec, takže asi něco, kde by třeba víc musela mluvit. Ona si popovídá ve skupině dvou, tří lidí, ale před více dětmi mluvit nechce. Myslím si, že jak znám jejich program, tak mají každý den něco a nevím, jestli je čas třeba na společné čtení.

Já: Máte ve třídě víc dětí, které mají více než dva kroužky týdně?

U: Ne, to nemáme. Viktorka je naprostá výjimka.

Já: Děkuji za Váš čas a ochotu.

Viktorčin trenér na tenis

Já: Jaká je Viktorka?

T: Viktorka mi přijde jako do tenisu a vůbec do sportu zapálená holka. Je taková pohybově dost nadaná. Nemůžu říct, jak to má v hlavě, protože se moc nevyjadřuje, ale je vidět, že tenis a vůbec sport obecně, ji baví. Ona je jedna z těch šikovnějších dětí, který když přišly na tenis, tak už se uměly hejbat.

Já: Jak často probíhá trénink?

T: 2x týdně, 45 minut.

Já: Víte, podle čeho se rodiče při výběru kroužků pro Viktorku, rozhodovali?

T: Myslím si, že je to proto, že maminka hraje tenis, má ráda tenis. To asi bude jeden z hlavních důvodů.

Já: Jak staré děti s Viki hrají? Je nejmladší nebo běžně chodí na tenis i předškolní děti?

T: Je to běžný. Ona je zařazená do skupiny se stejně starýma dětma.

Já: Jak do té skupiny zapadla?

T: Já myslím, že bez problémů. Kolektiv tvoří 4 až 5 dětí a všechny ty děti jsou v pohodě, není tam nikdo, kdo by to nějak narušoval. Má tam i kamarádky, takže asi dobrý.

Já: Chodí Viktorka ještě na nějaký jiný kroužek?

T: Vím o krasobruslení a asi balet.

Já: Co ji podle Vás tenis přináší?

T: Tak zatím asi určitě radost, pohyb.

Já: Máte pocit, že ji to nějak zatěžuje?

T: Nemám ten pocit.

Já: Jak Viktorku znáte, jakou aktivitu byste jí vybral jako nejvhodnější?

T: To je těžko říct no. Asi tenis, že jo (*smích*).

Já: Já Vám velice děkuji za Váš čas a ochotu a přeji mnoho trenérských úspěchů.

Viktorčina trenérka krasobruslení

Já: Mohla byste mi prosím krátce popsat, jaká Viktorka je?

T: Viki je vzhledem ke svému věku stále ještě dost nesoustředěná, potřebuje na všechno víc času, nemá vypěstované návyky, že něco musí. Chce si dělat jen tak spíš co ona chce. Ale snaží se zapojit, protože ji většinou strhne ten kolektiv, ale co se jedná o ni samotnou, tak ještě nemá nějakou velkou snahu na sobě pracovat, což je samozřejmě v tomto věku normální. Spíš to bere jako zábavu.

Já: Jak často probíhá trénink krasobruslení?

T: To má 3x týdně, vždycky hodina, plus rozcvičení.

Já: Máte pocit, že jí to těší?

T: Tak myslím, že jí to baví, ale nemá ještě takovou tu výdrž, aby vydržela hodinu pracovat, soustředit se.

Já: Podle čeho podle Vás rodiče vybírali tuto aktivitu pro Viktorku?

T: To nemůžu úplně posoudit, ale myslím si, že je to spíš podle toho, že se tomu věnuje starší dcera.

Já: Jak staré jsou většinou děti, se kterými trénuje?

T: Myslím si, že je v tomto kolektivu nejmladší. Ona přišla se starší sestrou, takže ji zařadili do přípravy dříve, než se obvykle děti obvykle berou. Ono se to postupně samozřejmě srovná a bude ve skupině se stejně starýma dětma, ale teď je nejmladší.

Já: Jak do tohoto kolektivu zapadla?

T: Jelikož se taková svěhlavá, tak ona zatím nepotřebuje nikoho na nějaký velký kamarádění. Určitě je to i tím, že přichází s tou svojí sestrou, tak tam nějakého spojence má, i když v jiné skupině. Ona tam je spíš sama za sebe, není to žádný týmový hráč, ale krasobruslení je individuální sport, takže tam jsou už od začátku všichni individuality.

Já: Víte, jestli navštěvuje ještě nějaké kroužky?

T: Víím, že chodí ještě na balet a myslím, že ještě nějaký malování.

Já: Co Viktorce podle Vás krasobruslení přináší?

T: No tak to já asi neposoudím. Doufám, že někdy i radost. Oni takhle malé děti mají rádi hlavně to oblečení na tom ledu. Určitě se taky něco naučí, co pak může někde ukázat. Musí v sobě mít určitou dávku exhibicionismu, což u všech takhle malých dětí ještě není, ale je to velký plus.

Já: Myslíte si, že ji to nějakým způsobem zatěžuje?

- T: To si nemyslím. Má to jako výplň svého volného času, kterýho má dost.
- Já: Myslíte si, že rodiče zvolili správně, když vybrali pro Viki krasobruslení?**
- T: No je ještě dost brzo říct. Ještě by se tomu měl nějaký rok určitě dát, aby se dalo říct, že je to pro Viktorku to správný. Ono, když to to dítě bude bavit, tak nemusí být nejlepší.
- Já: Vy už trošku Viki znáte, kdybyste pro ni měla nějakou aktivitu vybrat, jaká by to byla?**
- T: Přijde mi, že Viki inklinuje spíš ke sportům, který nejsou tak sešněrovaný pravidlami. Třeba tancování nebo tak něco takovýho, atletika. Něco, kde by se víc vybila a nebylo to tolik na to učení. Tady musí pořad přemýšlet, co s tím tělem dělá a Viki není takovej přemešlivej tip, kterej by na sobě chtěl tolik pracovat. Krasobruslení je dril a opakování, což Viki brzo přestává bavit. U ní bych viděla spíš takovej Freestyle. To usuzuju z jejího chování a výdrži na ledě. Já už takhle malý děti trénuju 10 let, takže to můžu trošku srovnat, že jsou děti i o rok mladší, který vydrží dýl, než Viki. Myslím soustředit se.
- Já: Já Vám velice děkuji za Váš čas a ochotu a přeji mnoho trenérských úspěchů.**

Viktorčina učitelka baletu

- Já: Jaká podle Vás je Viktorka ve vztahu k aktivitě, kterou dělá.**
- B: Viktorka je podle mého názoru ještě hodně hravá. Není úplně ochotná dodržovat zákonitosti té hodiny, což trošku zaviňuje i to, že tam má kamarádku. Myslím, že kdyby byla v úplně cizím prostředí, tak by byla pozornější, ale to je v tomhle dětském věku, je to celkem běžná záležitost. Malinko se ráda ulejí, když se otočím, tak povolí. Ale jinak je to hodná, milá holka, jak já ji zažívám na hodině.
- Já: Jak často k Vám chodí Viki na balet?**
- B: Jednou týdně, 45 minut.
- Já: Máte pocit, že ji balet baví, že ji to přináší radost?**
- B: Já mám pocit, že tam spíš chodí, kvůli té kamarádce, že to samotný tancování ji úplně nebaví.
- Já: Myslíte si, že když rodiče vybírali nějakou aktivitu pro ni, že volili balet správně?**
- B: Já jsem bohužel ovlivněná tím, že vím, že na balet chodí, protože ho potřebuje na krasobruslení, kterému se věnuje. Otázka je, jestli se Viktorky vůbec ptali,

jestli to chce dělat. Oni začali chodit se starší sestřičkou loni spolu. Tak spíš jestli nezačala Viki tak jako podle Esterky. Vidím tam právě děti, které mají ve stejném věku větší nasazení pro tu aktivitu. Může to být i tím, že Viki je hravější.

Já: Víte, jakým dalším aktivitám se Viktorka věnuje?

B: Víím, že má krasobruslení a tenis.

Já: Co si myslíte, že ji právě balet přináší?

B: Tak myslím si, že se díky tomu učí respektovat autoritu i jinde, než třeba ve školce nebo rodiče a mělo by ji to přinášet trochu kultivovaného projevu a učit se poslouchat hudbu. V tomhle věku se ještě nedá vůbec mluvit o baletu.

Já: A máte pocit, že ji to na druhou stranu nějak zatěžuje?

B: To úplně neumím posoudit. Z mého pohledu krasobruslení, balet, tenis je pro dítě v tomhle věku strašně moc aktivit. Myslím, že ji nezatěžuje balet samotný, ale to množství toho, co dělá.

Já: Jakou aktivitu byste pro ni volila, kdyby žádnou neměla?

B: Nemůžu říct, že by kroužek tohoto typu byl špatný. Je to o té disciplíně, kterou Viki nemá. Ona potřebuje trošku do sebe tu disciplínu dostat. Třeba atletika by pro ni nebyla špatná. Ona je energické dítě a takové to vyběhání by ji asi sedělo. Myslím si, že balet je pro ni až příliš moc poslouchání, i když tyto hodiny jsou hodně hravou formou, nicméně něco se tam musí naučit. No nějaký vybití energie by pro ni bylo ideální. Něco, kde je míň poslouchání a víc toho volného hýbání.

Já: Já Vám velice děkuji za Váš čas a ochotu a přeji mnoho trenérských úspěchů.

Viktorčina učitelka na sborečku

Já: Jak vidíte Viktorku?

S: No ona mezi těmi 35 dětmi nějakým zvláštním způsobem nevyčnívá. Poprvé jsem si ji všimla loni, to ještě do sboru nechodila. Byly jí čtyři roky a byla na vystoupení, kde její starší sestra zpívala a všechny písničky tam odzpívala společně s námi z první řady. Je určitě taková šikovná na hudbu, ale jaká je povahově to nevím.

Já: Takže je vidět, že zpívání ji opravdu hodně baví.

S: Určitě ji to baví, je vnímavá, rychle chytá melodie i texty.

Já: Takže asi souhlasíte, že rodiče zvolili správně, když pro ni vybrali tento kroužek.

S: Já myslím, že jo, protože ji to bavilo ještě dřív, než k nám začala chodit. A teď je mezi ostatními pětiletými dětmi určitě nejšikovnější.

Já: Podle čeho podle Vašeho názoru tento kroužek vybírali?

S: Myslím, že to byla jejich zkušenost se starší dcerkou. Asi podle Esterky.

Já: Jak se zařadila do kolektivu ostatních dětí?

S: Úplně v pohodě. Nijak nevyčnívá.

Já: Víte, jestli navštěvuje ještě nějaké další kroužky?

S: Nejsem si jistá, možná chodí i na taneční obor.

Já: Co ji podle Vás právě tato aktivita přináší?

S: Asi ji to baví, má z toho radost. Jinak to určitě vede děti i k větší disciplíně, protože se učí nejen zpívat, ale také jak se chovat na koncertech, při vystupování, že při zpěvu nesmě vstoupit do místnosti, totéž pak učeť rodiče. Když děti vydrží dýl, tak mají určitě celkem zažitý nějaký pravidla chování.

Já: Domníváte se, že ji to také nějakým způsobem zatěžuje?

S: Je to 45 minut týdně, musí se naučit texty, ale s tím děti nemají problém, ty mají paměť dobrou, takže já si to nemyslím. Ale zase to byste se musela zeptat maminky. Ono to není jenom zpívání, je to taková zábavná forma.

Já: Kdybyste měla pro Viki vybrat nějakou volnočasovou aktivitu, jakou byste volila?

S: Asi ten taneční kroužek, pokud na něj už nechodí, protože se při zpěvu pohybuje, tančí.

Já: Já Vám moc děkuji za Váš čas a ochotu.

Obr. 6 – Viktorka „Krasobruslím“